



# МАТЕМАТИКА

2

клас



$$2 : 2 =$$

$$9 : 3 =$$



УДК 51(075.2)

Л67

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України*  
(наказ Міністерства освіти і науки України  
від 28.03.19 № 407)

**Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено**

Відповідає Типовій освітній програмі для 1–2 класів  
закладів загальної середньої освіти,  
розробленій під керівництвом *Савченко О.Я.*

**Лищенко Г. П.**

Л67 Математика : підруч. для 2 кл. закл. заг. серед.  
освіти / Г. П. Лищенко. — Київ : Генеза, 2019. —  
144 с. ; іл.

ISBN 978-966-11-0964-2.

УДК 51(075.2)









ISBN 978-966-11-0964-2

© Лищенко Г. П., 2019  
© Видавництво «Генеза»,  
оригінал-макет, 2019

# ДОРОГІ ДРУГОКЛАСНИКИ ТА ДРУГОКЛАСНИЦІ!

Ви знову прийшли в свій улюблений клас,  
І школа давно вже чекає на вас!  
Тут парти, стільці — усе рідне, знайоме,  
Тут зручно і затишно, ніби удома.  
Учитель привітно у дверях зустрів,  
Минулого року багато навчив.  
Про числа та знаки, фігури й задачі  
Дізналися ті з вас, хто був неледачий,  
А ще додавання і з ним віднімання,  
Нерівність і рівність вам шлють привітання!  
Та далі дорога до знань поведе,  
Терпляче на вас Математика жде.

## УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

-  — межа матеріалу уроку
-  — виконайте усно
-  — додаткове завдання
-  — завдання з логічним навантаженням
-  — завдання для самоперевірки
-  — попрацюйте в парі, групі
-  — кругові вирази
-  — порівняйте



# ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО В 1 КЛАСІ

56 **1.** Скільки дівчаток, хлопчиків? Скільки всього дітей, усього осіб? На скільки більше дітей, ніж дорослих? Склади рівності.



58 **2.** Назви числа на малюнку:  $\triangle$  — це десяток,  $\cdot$  — одиниця.



? **3.** Запиши числа, які позначено точками на числовому відрізку.



? **4.**  $7 - 3$                        $6 - 5$                        $10 - 1$                        $8 - 2$   
 $9 - 4$                        $4 + 6$                        $5 + 3$                        $1 + 6$

? **5.** За малюнками склади задачі на додавання та віднімання.



6. Накресли два відрізки: перший завдовжки 3 см, другий — на 4 см довший.

7. Дівчинка виростила 10 троянд. 7 троянд вона зрізала для букета. Скільки троянд залишилося?

8.  $9 - 6$        $3 + 7$        $10 - 8$        $7 - 5$        $5 + 5$

$8 - 3$        $9 - 5$        $10 - 6$        $2 + 7$        $9 - 3$

1. Запиши числа 25, 67, 38, 96 сумою розрядних доданків за зразком.

Зразок:  $16 = 10 + 6$ .



2.  $45 + 1$        $60 - 1$        $10 - 7 + 30$        $38 - 8 - 1$

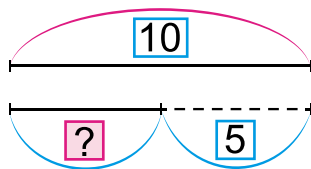
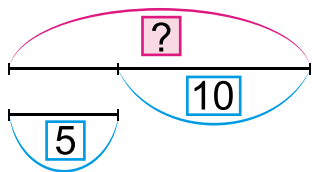
$54 - 50$        $37 - 7$        $84 + 1 - 80$        $96 - 6 + 2$

3. За малюнками склади задачі. Добери до кожної схему.

на 5 менше



на 10 більше



4. У другокласників 10 рожевих ранців, 8 синіх, 5 зелених і 9 червоних. Порівняй кількість ранців за кольором. Склади нерівності.

5. Накресли відрізок, на 1 дм коротший від поданого.



6\*. Сума двох чисел більша за один доданок на 5, а за інший — на 10. Знайди суму та запиши рівність.

7. В Олі 10 зошитів у клітинку, а в лінійку — на 6 менше. Скільки зошитів у лінійку в Олі?

8.  $9 - 7$        $32 - 2$        $60 + 8$        $96 - 90 + 10$   
 $5 + 3$        $56 - 50$        $79 - 9$        $85 + 1 - 6$

1. Склади задачі за малюнками і виразами.



$$8 + 6$$



$$14 - 6$$

2. Прочитай і пригадай назви чисел при додаванні та відніманні.

сума

$$10 + 6 = 16$$

доданок

різниця

$$15 - 7 = 8$$

зменшуване      від'ємник

3. Обчисли. Випиши вирази з від'ємником 6.

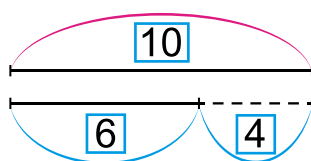
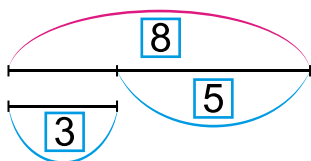
$20 + 3$      $16 - 6$      $8 - 6$      $20 + 5$      $9 - 6 + 1$      $10 - 6 + 1$

4. Для фізичних вправ учні взяли 10 синіх гімнастичних палок і 18 червоних. На скільки більше було червоних гімнастичних палок? ▲ Заміни в запитанні *більше* на *менше*. Чому не змінилося розв'язання?

5. Виміряй відрізки та накресли коротший з них. ▲ Накресли відрізок, на 2 см довший від коротшого.



6\*. За схемами склади по 3 рівності та по 6 нерівностей.



7. На урок фізкультури учні взяли 5 футбольних і стільки ж баскетбольних м'ячів. Скільки всього м'ячів узяли учні?

8.  $10 - 6$      $2 + 7$      $57 - 50$      $68 - 1$      $69 + 1$   
 $9 - 7$      $1 + 8$      $96 - 6$      $90 - 1$      $83 + 1$

1.  $5 + 3$      $70 - 60$      $48 - 8$      $60 - 1$   
 $50 + 30$      $7 - 6$      $93 - 3$      $60 + 1$

2. Перевір, що в рівностях спільне й відмінне. Прочитай висновок.

$3 + 2 + 5 = 10$      $5 + 3 + 2 = 10$      $2 + 5 + 3 = 10$

**Додавати числа  
можна в будь-якому порядку.**

3. Перевір висновок. Додай числа в іншому порядку.

$2 + 8$      $3 + 4 + 2$      $1 + 3 + 6$      $4 + 1 + 5$

4. Склади й розв'яжи задачі за короткими записами.



Обідало — 30 учнів  
Прийшло — 10 учнів  
Стало — ?

Обідало — 30 учнів  
Пішло — 10 учнів  
Залишилося — ?

5. Накресли два відрізки різної довжини. Склади рівність про довжини цих відрізків.

6\*. Зменшуване на 5 більше за від'ємник і на 10 — за різницю. Запиши таку рівність.

7. Було 15 пиріжків. З'їли 10 пиріжків. Скільки пиріжків залишилося?

8.  $5 + 5 + 70$

$18 - 8 + 90$

$80 - 60 + 7$

$8 + 2 - 10$

$76 - 6 - 50$

$60 + 20 + 3$

1. У кожній рівності від суми відними доданки. Зроби висновок.

$5 + 3 = 8$

$6 + 4 = 10$

$10 + 9 = 19$

Якщо від суми двох чисел відняти один з доданків, то дістанемо інший доданок.

2. Перевір додавання відніманням за зразком. Зроби висновок.

Зразок:  $30 + 5 = 35$ ,  $35 - 5 = 30$ .

$18 + 1 = 19$

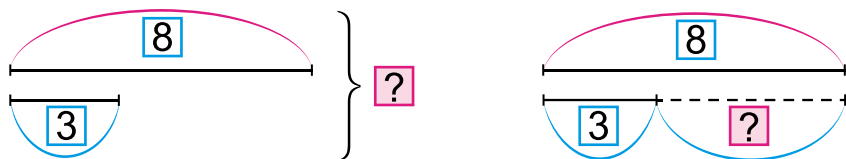
$60 + 7 = \square$

$8 + 50 = \square$



Щоб перевірити додавання, можна від суми відняти один з доданків. Якщо дістанемо інший доданок, то обчислення правильне.

3. На шкільному майданчику гралося 8 дівчаток і 3 хлопчики. Постав запитання до умови за схемами. Розв'яжи задачі.



▲ Склади задачу за малюнком.



4. Склади задачі за короткими записами та розв'яжи.

Грало — 20 учнів  
Підійшло — 3 учні  
Стало — ?

Грало — 20 учнів  
Підійшло — ?  
Стало — 23 учні

5. Накресли два відрізки завдовжки 3 см і 5 см, що мають одну спільну точку.

6.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $30 + 7 \square 40 + 7$   
 $40 + 10 \square 10 + 40$

$65 - 5 \square 75 - 5$   
 $80 - 5 \square 70 + 5$

7.  $50 + \square = 57$   
 $99 + \square = 100$

$5 + \square = 65$   
 $3 + \square = 63$

8. У змаганнях брало участь 12 учнів. Дівчат було 6. Скільки було хлопчиків?

1. Порівняй рівності у стовпчиках. Зроби висновок.

$6 - 2 = 4$	$15 - 5 = \square$	$48 - 40 = \square$	$36 - 6 = \square$
$2 + 4 = \square$	$5 + 10 = \square$	$40 + \square = \square$	$6 + \square = \square$

Зменшуване дорівнює сумі від'ємника та різниці.

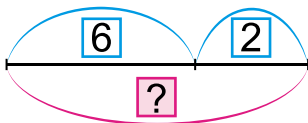
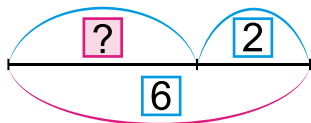
2. Віднови рівності.

$\square - 30 = 8$	$\square - 6 = 80$	$\square - 50 = 1$
--------------------	--------------------	--------------------

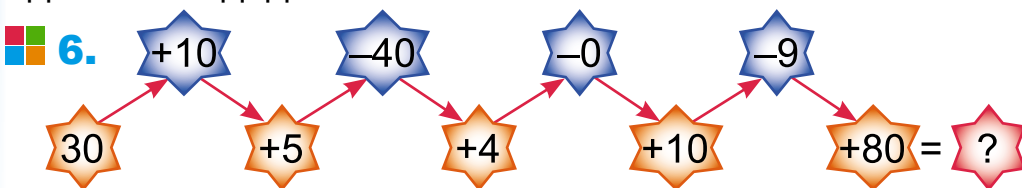
3. Побудували — 20 буд.      Побудували — ?  
 Заселили — 10 буд.      Заселили — 10 буд.  
 Залишилося — ?      Залишилося — 20 буд.



4. Коли біля нового будинку посадили 2 липи, залишилося посадити ще 6. Скільки всього лип буде біля нового будинку? Вибери відповідну схему та розв'яжи задачу. ▲ Склади задачу за іншою схемою.



5\*. Сума двох чисел дорівнює одному доданку. Знайди інший доданок.



7.  $\square + 5 = 9$        $\square - 20 = 26$        $\square - 7 = 37$   
 $30 + \square = 32$        $\square - 9 = 50$        $\square - 40 = 10$

8. Левко живе на десятому поверсі, а Даринка піднімається ліфтом на 6 поверхів вище. На якому поверсі живе Даринка?

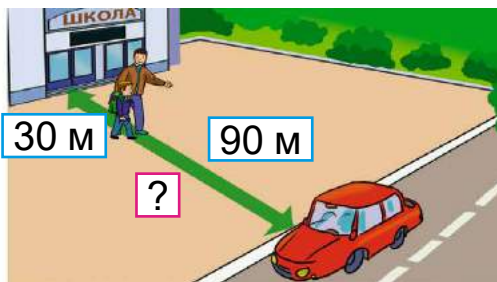
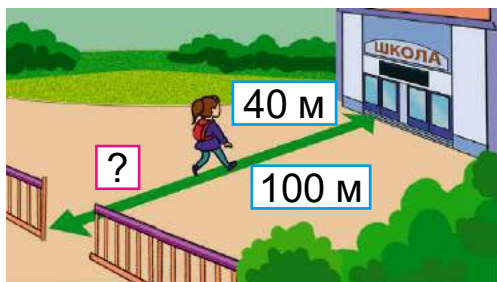
1. Назви зменшуване й від'ємник, знайди різницю. Відними від зменшуваного різницю. Зроби висновок.

$26 - 20$        $25 - 5$        $37 - 1$        $90 - 50$

**Якщо від зменшуваного відняти різницю, то дістанемо від'ємник.**

2.  $46 - \square = 40$      $58 - \square = 8$      $67 - \square = 66$      $70 - \square = 1$

3. Олі йти від воріт до школи 100 м. Скільки метрів вона вже пройшла, якщо до школи залишилося 40 м?



4. Склади задачу про тата і сина за малюнком справа та виразом  $90 - 30$ .

5. **1-ша команда**  
 $36 - 1$     $53 - 3$     $48 - 40$   
 $90 - 1$     $79 + 1$     $80 + 2$   
 $49 - 9$     $44 - 4$     $90 + 9$

**2-га команда**  
 $59 - 9$     $39 + 1$     $68 - 60$   
 $80 - 1$     $35 - 1$     $30 + 3$   
 $99 + 1$     $19 - 10$     $71 - 1$

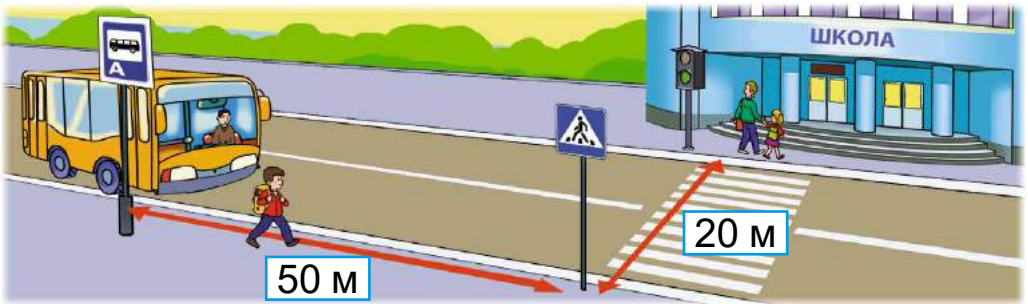
6. Накресли відрізок такий завдовжки, як ламана.



7\*. Різниця двох чисел дорівнює зменшуваному. Чому дорівнює від'ємник?

8.  $7 - \square = 3$     $\square - 1 = 56$     $28 - \square = 1$     $35 - \square = 1$   
 $\square - 7 = 3$     $27 - \square = 20$     $59 - \square = 9$     $\square - 5 = 40$

9. Ширина дороги 20 м. Від зупинки автобуса до переходу 50 м. Скільки метрів треба пройти від зупинки, щоб перейти дорогу?



1. Поясни, як виконано обчислення. Зроби висновок.

$$6 + 4 = 6 + 2 + 2 = 10$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 2 \end{array}$$

$$5 + 3 = 5 + 1 + 2 = 8$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 2 \end{array}$$

$$10 - 6 = 10 - 2 - 4 = 4$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 4 \end{array}$$

$$9 - 5 = 9 - 3 - 2 = 4$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 3 \end{array}$$

Числа можна додавати й віднімати частинами.

2. Обчисли за зразком.

$$16 - 13 = 16 - 10 - 3 = 3$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 10 \quad 3 \end{array}$$

$$8 + 5$$

$$\begin{array}{c} \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 3 \end{array}$$

$$6 + 7$$

$$6 + 8$$

$$15 - 7$$

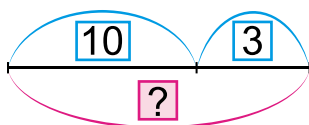
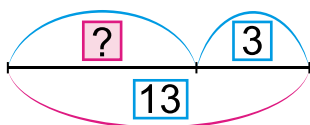
$$14 - 9$$

**3.** Порівняй задачі, схеми до них і розв'язання.

1) Учні малювали пішохідний перехід із 13 смуг. Їм залишилося домалювати ще 3 смуги. Скільки смуг вони вже намалювали?



2) Обабіч пішохідного переходу учні намалювали 10 трикутників. Залишилося намалювати ще 3. Скільки всього трикутників треба намалювати?



**4.** Накресли відрізок, довжина якого дорівнює різниці довжин поданих відрізків.



**5\*.** Запиши всі двоцифрові числа, значення яких не змінюється від перестановки цифр у їхньому записі.

**6.**  $10 + 8$        $9 - 5$        $17 - 10$        $13 - 3$

$7 + 2$        $14 - 1$        $18 - 1$        $4 + 10$

**7.** Для лепбука учні намалювали 5 дорожніх знаків, і залишилося намалювати ще 4. Скільки всього дорожніх знаків треба намалювати?

# ТАБЛИЦІ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ЧИСЕЛ

1.  $10 = 8 + \square$     $10 = 9 + \square$     $18 - \square = 10$     $11 - \square = 10$

52 2. Перевір таблиці додавання та віднімання числа 2. Поясни обчислення виразів справа.

51

+2	1	2	3	4	5	6	7	8	9		
	3	4	5	6	7	8	9	10	11		-2

$$9 + 2 = 11$$

1 1

$$11 - 2 = 9$$

1 1

3.  $11 - 2 - 5$     $10 - 1 + 2$     $19 - 10 + 2$     $11 - 2 - 9$   
 $9 + 2 + 1$     $12 - 1 - 2$     $32 - 30 + 9$     $45 + 1 - 6$

49

4. Спочатку на килимку було 9 учнів, а потім до них приєдналося ще 2. Скільки всього учнів стало на килимку? ▲ Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася відніманням.

?

5. За малюнками склади та порівняй задачі.



?, на 2 менше



На скільки більше?

48

?

6. Накресли відрізок, на 2 см коротший від поданого.



?

7\*. Запиши всі двоцифрові числа, у яких одиниць на 3 більше за кількість десятків.

8.  $10 - 1 + 2$     $12 - 10 + 9$     $6 + 3 + 2$     $11 - 2 - 6$   
 $59 - 50 + 2$     $19 - 10 + 2$     $11 - 2 - 9$     $9 + 2 - 11$

?

- 9.** У класі 9 учнів малюють листочки, а вирізують — на 2 більше. Скільки учнів вирізують листочки?

**1.** Перевір за таблицею, які випадки додавання та віднімання числа 3 ти знаєш. Поясни додавання і віднімання числа 3 з переходом через розряд.

+ 3	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	4	5	6	7	8	9	10	11	12
									- 3

$$8 + 3 = ?$$

2 1

$$9 + 3 = ?$$

1 2

$$11 - 3 = ?$$

1 2

$$12 - 3 = ?$$

2 1

**2.**  $10 + 2 - 3$

$15 - 6 + 5$

$14 - 4 + 20$

$30 + 20 - 40$

$9 + 2 + 1$

$12 - 3 + 6$

**3.** За малюнками склади задачі, розв'яжи і порівняй їх.



На скільки більше?

**4.** Накресли відрізок, на 3 см довший за поданий.



**5.**  $3 \text{ м} \square 12 \text{ дм}$      $15 \text{ см} \square 1 \text{ дм } 5 \text{ см}$      $87 \text{ см} \square 9 \text{ дм}$

**6\*.** Запиши число 5 сімома однаковими цифрами і знаками дій.

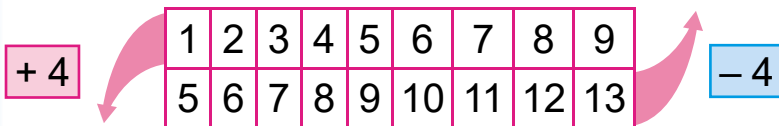
**7.** За тиждень продали 9 смартфонів, а за наступний — на 3 смартфони більше. Скільки смартфонів продали наступного тижня?

**8.**  $12 - 3 + 1$        $11 - 2 + 3$        $11 - 3 - 5$        $6 + 3 + 2$

$18 - 10 + 3$        $10 - 2 - 8$        $13 - 1 - 3$        $9 + 3 + 1$

**1.** Збільш на 3 числа 8, 9, 30, 80.      Зменш на 3 числа 10, 11, 12, 63.

**2.** Які випадки з таблиць додавання та віднімання числа 4 ти знаєш? Поясни за записами обчислення з переходом через розряд.



$7 + 4 = 11$



$12 - 4 = 8$



**3.**  $11 - 4 + 10$        $18 - 10 + 4$        $7 + 4 - 2$        $8 + 4 - 3$   
 $12 - 3 + 4$        $9 + 3 - 4$        $8 + 3 - 4$        $9 + 2 - 3$

**4.**  $9 + 2 \square 12 - 3$        $14 - 1 \square 8 + 4$   
 $5 + 4 \square 14 - 4$        $12 - 4 \square 7 + 4$

**5.** Для тренувань з настільного тенісу закупили 13 пластмасових м'ячиків, а ракеток — на 4 менше. Скільки ракеток закупили? **▲** Склади задачу про ракетки й гумові м'ячі для гри у великий теніс із запитанням: *На скільки..?*

**6.** Обчисли довжину ламаної.



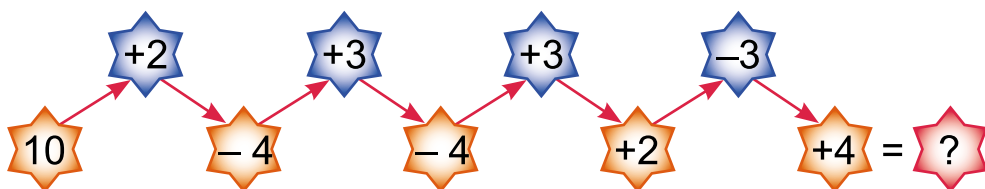


**7\***. Запиши число 10 не менше ніж чотирма однако-  
вими цифрами і знаками дій.

**8.**  $13 - 4 + 3$      $9 + 2 - 4$      $7 + 4 - 3$      $12 - 4 + 3$   
 $8 + 4 - 1$      $9 + 4 - 10$      $5 + 4 + 4$      $18 - 10 + 4$

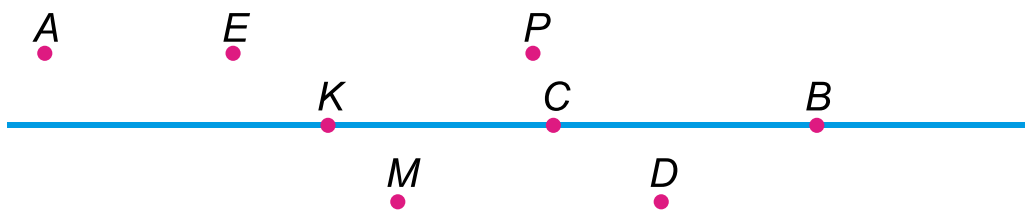
**9.** На майданчику 12 дітей грало у квача, а в настільний теніс — на 4 менше. Скільки дітей грало в настільний теніс?

**1.** Хто швидше обчислить?



**2.** У математиці числа, величини, геометричні фігури позначають *буквами латинського алфавіту*. Розглянь його на другому форзаці. Прочитай букви.

**3.** Точки позначають *великими буквами латинського алфавіту*. Назви точки, які лежать: на прямій, нижче від прямої, вище від прямої.



**4.**  $12 - 3$      $7 + 4 - 3$      $39 - 30 + 4$      $8 + 4 - 12$

▲ Склади різні задачі за першим виразом.

**5\***. Запиши число другого десятка, у якому кількість десятків на 6 менша від кількості одиниць.

6. Порівняй дві задачі. Що в них подібне й відмінне?

1) У футбол грало 12 дітей, а в баскетбол — на 4 дітей менше. Скільки дітей грало в баскетбол?

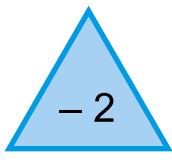
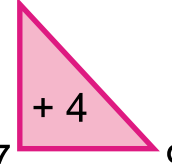
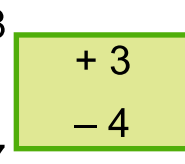
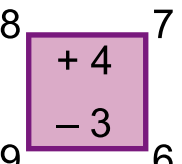
▲ Скільки всього дітей грало у футбол і баскетбол? Склади вираз. Обчисли за лінійкою.

2) У баранця грало 12 хлопчиків і 4 дівчинки. На скільки більше грало хлопчиків, ніж дівчаток?



7.  $12 - 0 - 4$      $58 - 50 + 3$      $9 + 2 - 3$      $77 - 70 + 4$

8. У гуртку моделювання 12 дітей, а в шаховому гуртку — на 3 менше. Скільки дітей у шаховому гуртку?

1.    

2.  $8 + 1$     Досліді у виразах: який доданок сталий?  
 $8 + 2$     Який доданок змінюється? Позначимо  
 $8 + 3$     другий доданок буквою  $a$ . Складемо вираз:  
 $8 + 4$      $8 + a$ . Якщо  $a = 1$ , то  $8 + a = 8 + 1 = 9$ .  
Знайди суму  $8 + a$ , якщо  $a = 3$ ,  $a = 4$ ,  $a = 2$ .

3. Знайди суму  $9 + a$ , якщо  $a = 2$ ,  $a = 3$ ,  $a = 4$ .

4. Знайди різницю  $a - 4$ , якщо  $a = 12$ ,  $a = 13$ .

**5.** За малюнками склади задачі про масу фарби.  
 ▲ Склади вирази, щоб дізнатися, скільки всього кілограмів синьої та зеленої фарби, жовтої та білої фарби. Обчисли за лінійкою.



Синьої — 10 кг  
 Зеленої — ?,  
 на 5 кг менше } **?**

Жовтої — 8 кг  
 Білої — 4 кг  
 } **?**

8 кг  
 4 кг  
 } **?**

**6\*.** Накресли пряму. Постав на ній точки  $A$ ,  $B$ ,  $C$  так, щоб  $AC = 3$  см,  $BC = 4$  см.

**7.** Обчисли:  $a + 4$ , якщо  $a = 6, 7, 8, 9, 10, 20$ ;  
 $a - 3$ , якщо  $a = 7, 10, 11, 13, 14$ .

**8.** Підлогу спортзалу фарбувало 9 чоловіків, а жінок — на 3 більше. Скільки жінок фарбувало підлогу? ▲ Скільки всього осіб фарбувало підлогу?

**1.**

$a$	2	3	4	7	9
$a + 3$					

$a$	8	10	11	12	13
$a - 4$					

**2.** Поясни додавання та віднімання числа 5 з переходом через розряд. Перевір результати таблиці.

<b>+5</b>	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	6	7	8	9	10	11	12	13	14

**-5**

$8 + 5 = 13$

8 5  
 ↙ ↘  
 2 3

$14 - 5 = 9$

14 5  
 ↙ ↘  
 4 1

3. Розташуй значення виразів у порядку зростання і прочитай слово з тією інтонацією, на яку вказує знак оклику.

$6 + 5 - 4 \quad | \quad \text{І}$

$12 - 5 + 4 \quad | \quad \text{Ь}$

$9 + 4 - 5 \quad | \quad \text{Н}$

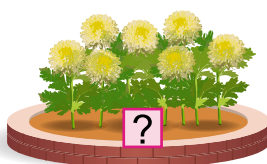
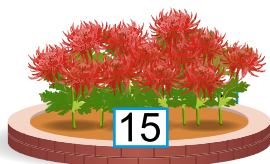
$12 - 1 - 5 \quad | \quad \text{С}$

$14 - 5 + 3 \quad | \quad \text{!}$

$12 - 2 - 5 \quad | \quad \text{О}$



4. На клумбі розквітло 12 кущів червоних хризантем, а білих — на 5 менше. Кущів чорнобривців розквітло стільки ж, скільки червоних і білих хризантем разом. Скільки кущів білих хризантем розквітло? Скільки — кущів чорнобривців?



На 5 менше

5. Накресли два трикутники. Проведи в одному відрізок так, щоб утворилося два трикутники, а в іншому — так, щоб відрізок поділив його на трикутник і чотирикутник.

6\*. Улянка збрала жолуді, каштани і ялинові шишки для поробок. Причому жолудів було 14. Це на 5 більше, ніж шишок, і на 9 більше, ніж каштанів. Скільки каштанів і шишок збрала Улянка?

7. На одній гілці берези вже пожовтіло 9 листочків, а на другій — на 4 листочки більше. Скільки жовтих листочків на другій гілці?

8.  $5 + 2 + 5$

$13 - 4 - 1$

$12 - 3 + 5$

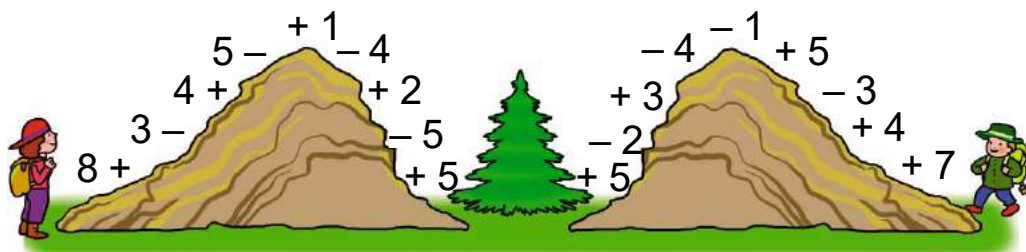
$0 + 9 + 4$

$8 + 5 - 8$

$14 - 5 - 9$

=?

**1.** Хто швидше перейде гору до ялинки?



**2.** Склади задачу за малюнком.



12



?, на 5 менше

**3.** Першого дня зібрали 20 кг груш, а другого — ще 30 кг. На скільки більше кілограмів груш зібрали другого дня? **▲** Зміни запитання так, щоб задача розв'язувалася дією додавання.

**4.**  $12 - 4 \square 9$

$7 + 4 \square 11$

$11 - 3 \square 6$

$13 - 5 \square 7$

$14 - 5 \square 9$

$8 + 5 \square 14$

**5.** Яка довжина стежинки, що нею блукав зайчик у садку?



**6.** Виноградного соку було 13 л, а грушевого — на 4 л менше. Скільки літрів грушевого соку було?

■ 7.  $6 + 5 - 3$        $11 - 5 + 3$        $15 - 5 - 4$   
●  $12 - 4 + 5$        $13 - 4 + 5$        $7 + 4 - 11$

◆ 1. Збільш або зменш число, щоб дістати 10.

6      8      15      7      18      20

2. З кожної рівності склади по 3 рівності за зразком.

$5 + 4 = 9$      $4 + 5 = 9$      $9 - 5 = 4$      $9 - 4 = 5$

$30 + 10 = 40$      $60 + 5 = \square$      $\square + 80 = 84$

3. Поясни способи додавання та віднімання числа 6. Перевір таблицю.

$5 + 6 = 11$ , бо  $6 + 5 = 11$

$7 + 6 = 13$

$3 + 3$

+6

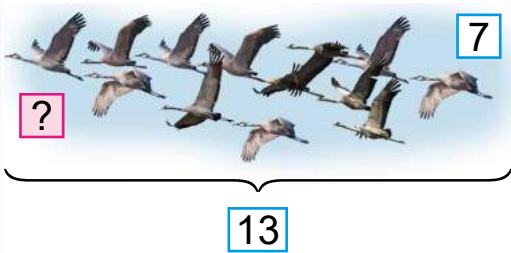
1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	8	9	10	11	12	13	14	15

-6

$14 - 6 = \square$

$4 + 2$

4. У вирій відлітало 13 журавлів. Серед них було 7 молодих журавлів. Скільки старих журавлів летіло у вирій?

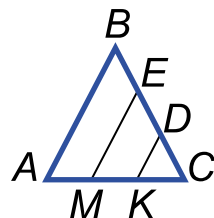
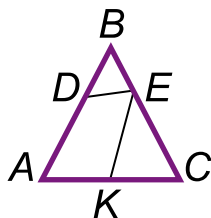
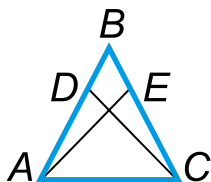
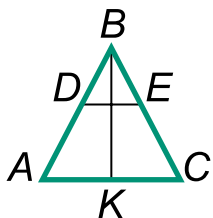


Залишилося — ?

5. 12 лелек ходило зораним полем. Двоє лелек полетіло. Скільки лелек залишилося на полі?

6.  $5 + 6 - 4$        $8 + 6 - 5$        $13 - 6 + 5$        $15 - 6 + 4$   
 $38 - 30 + 6$        $12 - 6 - 6$        $74 - 70 + 4$        $19 - 10 + 6$

**7.** Скільки трикутників, чотирикутників на кожному малюнку? Накресліть два трикутники і проведіть у них по два відрізки по-іншому.



**8.** Над селом пролітало у вирій 11 зграй ластівок і лелек. Зграй ластівок було 7. Скільки зграй лелек пролітало над селом?

**9.**  $13 - 6 + 4$

$5 + 6 - 4$

$7 + 6 - 5$

$8 + 6 - 14$

$10 + 3 - 6$

$15 - 6 + 5$

### Дужки

1.

Числа	Знайти	Числа	Знайти
9 і 4	суму	4 і 5	суму
11 і 3	різницю	14 і 5	різницю
12 і 5	різницю	20 і 1	різницю

2. 1) Від числа 10 відними суму чисел 3 і 5.

Якщо треба додати або відняти суму чи різницю, то її записуємо в дужках:  $10 - (3 + 5) = 2$ .

2) До 7 додай різницю чисел 6 і 3. Запиши цей вираз самостійно.

**У виразах із дужками першою виконують дію над числами в дужках.**

3.  $8 + (9 - 4)$

$13 - (10 - 5)$

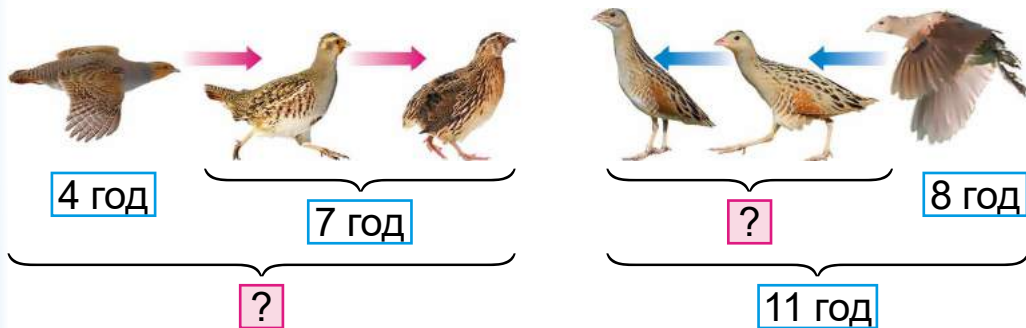
$15 - (3 + 5)$

$3 + (15 - 6)$

$12 - (8 + 4)$

$14 + (11 - 10)$

4. 1) Перепілка протягом дня 4 год летіла у вирій, а 7 год бігла і йшла. Скільки всього годин протягом дня перепілка летіла, бігла і йшла у вирій?

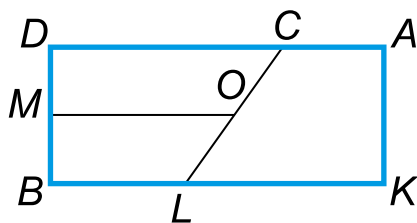
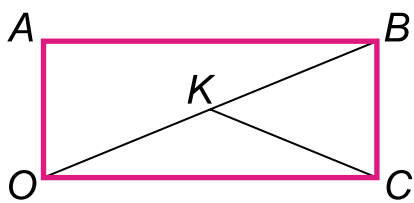


2) Деркач протягом дня може 11 год мандрувати в теплі краї. З них 8 год — летіти, а решту часу — іти й відпочивати. Скільки годин протягом дня деркач може йти й відпочивати?

▲ Порівняй задачі та їх розв'язання. Що в них цікавого?

5\*. Сума двох чисел дорівнює 10. Якщо від одного доданка відняти 2, а до другого додати 2, то дістанемо однакові результати. Знайди ці доданки.

6. Скільки трикутників, чотирикутників? Назвіть їх.



7. Стрижі відлетіли у вирій у липні, а дикі гуси — у жовтні. На скільки місяців пізніше відлетіли дикі гуси?

8.  $5 + 8$    $8 + 5$        $14 - 6$    $13 - 6$

$11 + 1$    $12 + 1$        $34 - 4$    $36 - 6$

$1 + 48$    $78 - 1$        $9 + 3$    $15 - 1$





8

6\*. На узліссі росте 8 листяних дерев і 5 ялинок. На 3 деревах пожовтіло листя. На скількох деревах листя ще зелене?

7. Побудуй пряму й відрізок так, щоб вони мали спільну частину.

8.  $12 - 7 + 6$      $8 + 3 - 7$      $13 - 7 + 5$      $14 - (8 + 6)$

●  $17 - 7 + 4$      $7 + 7 - 6$      $14 - (9 + 4)$      $13 - (9 + 4)$

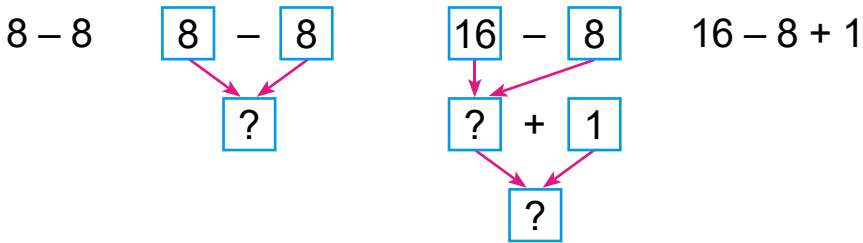
### Задачі на 2 дії

+7

◆ 1. Зменш кожне із чисел:    Збільш кожне із чисел:  
11, 13, 15,                            5, 6, 7, 8,  
14 на 7, на 6.                        9 на 7, на 6.

-6

2. За схемами міркувань поясни, як знайти значення виразів. Склади схеми до інших виразів та обчисли.



$15 - 4 + 2$      $13 - 3$      $18 - 6$      $18 - 8 + 7$

-7

3. Чим відрізняються задачі? Чи можна другу задачу розв'язати однією дією? Як одержали другу задачу з першої?

+6

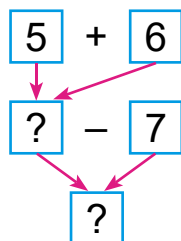
1) У вазі 5 грн білого винограду і 6 грн синього. Скільки всього грн винограду у вазі?

2) У вазі 5 грн білого винограду і 6 грн синього. З'їли 7 грн. Скільки грн винограду залишилося?



План розв'язування:

- Скільки всього грон винограду у вазі?
  - Скільки грон винограду залишилося?
- 1)  $5 + 6 = 11$  (гр.)  
 2)  $11 - 7 = 4$  (гр.)



Відповідь: залишилося 4 грона.

**4.** Побудуй два відрізки  $AB$  і  $MK$  так, щоб вони мали спільну частину.

**5.**  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $8 \text{ кг } \square 4 \text{ кг} + 3 \text{ кг}$        $8 \text{ л} + 2 \text{ л } \square 6 \text{ л}$   
 $1 \text{ кг} + 2 \text{ кг } \square 1 \text{ кг}$        $10 \text{ л} - 6 \text{ л } \square 4 \text{ л}$

**6.**  $7 + 7 - 1$      $13 - 8 - 5$      $(9 + 3) - 2$      $84 - 4 + 6$   
 $5 + 6 - 4$      $12 + 2 - 7$      $(17 - 7) + 6$      $36 - 6 + 8$

**7.** Зібрали 5 кг груш і 6 кг яблук. Із 7 кг фруктів зробили сік. Скільки кілограмів фруктів залишилося?

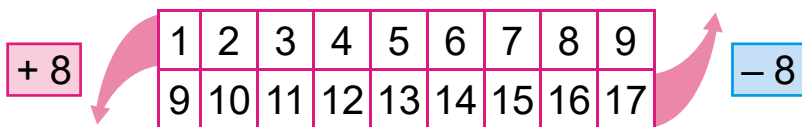
**1.** Добери числа, щоб рівності були істинними.

$\square + 6 = 13$      $\square - 5 = 7$      $13 - \square = 8$      $15 - \square = 8$

**2.** Поясни прийоми додавання та віднімання числа 8. Перевір результати таблиці.

$3 + 8 = 11$ , бо  $8 + 3 = 11$

$8 + 8 = 16$   
 $\begin{matrix} & \nearrow & & \searrow \\ & 2 & & 6 \\ & & & \end{matrix}$



$17 - 8 = 9$   
 $\begin{matrix} & \nearrow & & \searrow \\ & 7 & & 1 \\ & & & \end{matrix}$

**3.**  $13 - 3 + 6$      $15 - 8 - 7$      $11 + 1 - 8$      $4 + 8 + 6$   
 $11 - 8 - 3$      $11 - 3 + 8$      $20 - 0 - 10$      $7 + 8 - 5$

6

+8

-7

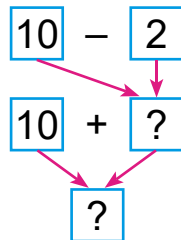
+5

-8

+6

=?

4. Першого дня діти виліпили 10 грибочків, а другого — на 2 грибочки менше. Скільки всього грибочків виліпили діти за два дні? Склади план розв'язування задачі за коротким записом і схемою міркувань.



5 I — 10 гр.  
 II — ?, на 2 гр. менше }  $\square$  ?

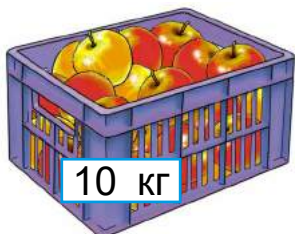
5. Ламана має 2 ланки. Довжина першої ланки 7 см, а другої — на 3 см менша. Яка довжина ламаної? Накресли таку ламану.

6\*. Побудуйте 3 багатокутники так, щоб кількість сторін у кожній наступній фігурі збільшувалася на 1.

7. Обчисли. Випиши вирази з від'ємником 8.

8 + 8      13 - 8      8 - 4      16 - 8      38 - 8

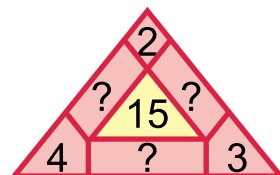
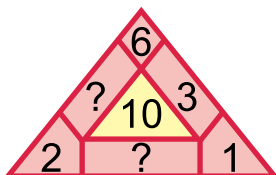
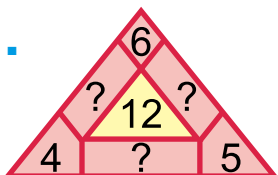
8. За малюнком склади і розв'яжи задачу.



$\square$ ?, на 4 кг менше

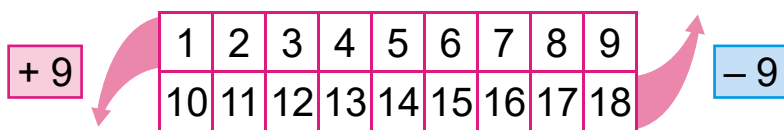


1.



2. За записами поясни різні способи додавання та віднімання числа 9. Перевір результати таблиці.

$$8 + 9 = 17, \text{ бо } 9 + 8 = 17$$



$$9 + 9 = 18$$

$$\begin{array}{c} 1 \quad 8 \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

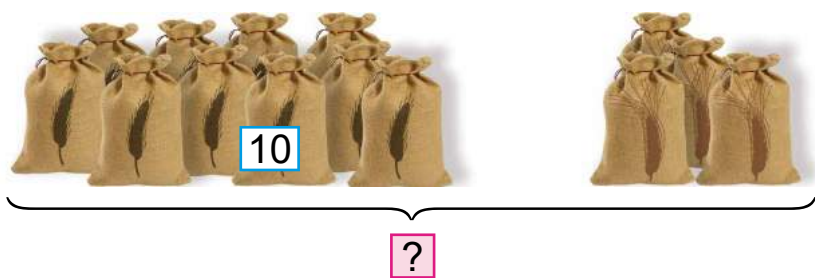
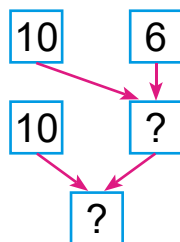
$$16 - 9 = 7$$

$$\begin{array}{c} 6 \quad 3 \\ \swarrow \quad \searrow \end{array}$$

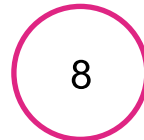
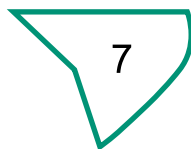
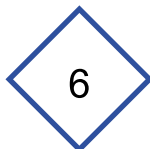
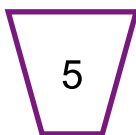
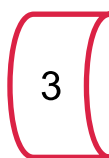
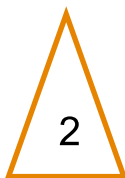
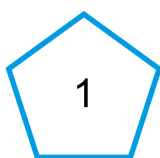
3.  $13 - 9 + 8$        $5 + 9 - 1$        $7 + 9 - 10$   
 6 + 9 - 5      12 - 9 + 4      10 + 4 - 9

4. Для перемелювання на борошно привезли 10 мішків зерна пшениці, а жита — на 6 мішків менше. Скільки всього мішків зерна привезли? За схемою міркувань склади план розв'язування задачі.

▲ Заміни 6 на 5. Що зміниться в розв'язанні?



5. Які фігури не є многокутниками?



6\*. Накресліть трикутник. Поділіть його двома відрізками на 3 трикутні частини.

**7.** 3 поля привезли 8 мішків гречки, а проса — на 2 мішки менше. Скільки всього мішків зерна привезли з поля?



?, на 2 менше

?

**8.** Розташуй букви в порядку зменшення значень виразів і запиши слово.

$5 + 9 - 7 \quad | \quad \text{М}$

$17 - 9 + 5 \quad | \quad \text{Ф}$

$13 - 9 + 8 \quad | \quad \text{Е}$

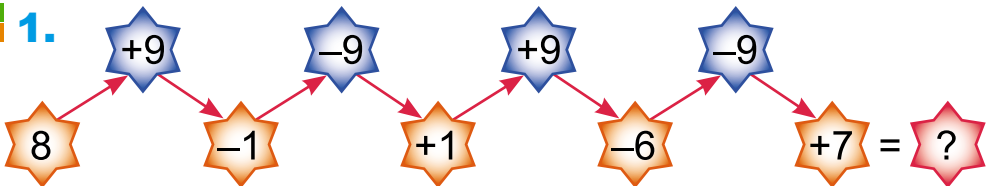
$6 + 8 - 9 \quad | \quad \text{Е}$

$3 + 9 - 8 \quad | \quad \text{Р}$

$15 - 9 + 5 \quad | \quad \text{Р}$

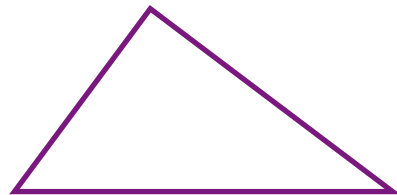


**1.**



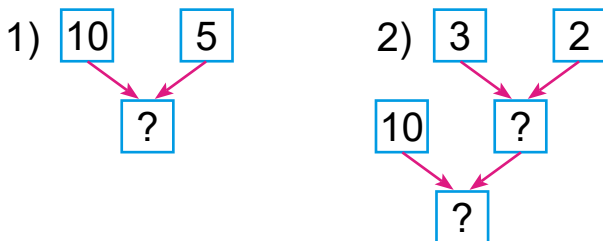
**2.** Ламана має ланки завдовжки 4 см, 9 см і 2 см. Яка довжина ламаної?

**3.** Знайди суму довжин сторін чотирикутника. Знайди периметр трикутника.



Сума довжин усіх сторін многокутника — це *периметр* многокутника.

4. 1) 3 грядки принесли 10 червоних і жовтих помідорів. За обідом з'їли 5 помідорів. Скільки помідорів залишилося після обіду? Розглянь першу схему.



Замінимо в умові число 5 словами 3 червоних і 2 жовтих. Прочитай нову задачу.

2) 3 грядки принесли 10 червоних і жовтих помідорів. За обідом з'їли 3 червоних і 2 жовтих помідори. Скільки помідорів залишилося після обіду?

Що змінилось у другій схемі, у розв'язанні?

▲ 3 яких простих задач складено другу задачу?

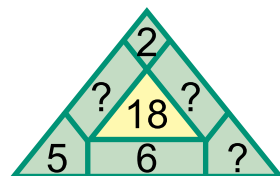
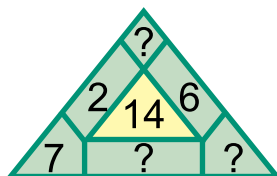
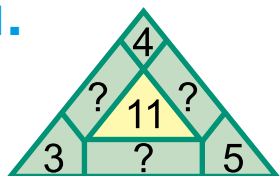
5\*. Запиши число 8 шістьма двійками та знаками дій.

■ 6. Дідусь зірвав з дерева 18 горіхів. Пригостив дівчинку 3 горіхами, а 7 горіхів віддав хлопчикам. Скільки горіхів залишилося в дідуся?

■ 7.  $5 + 8$     $14 - 9$     $3 + 8$     $6 + 6$     $15 - 7$

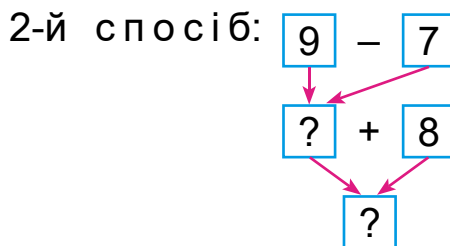
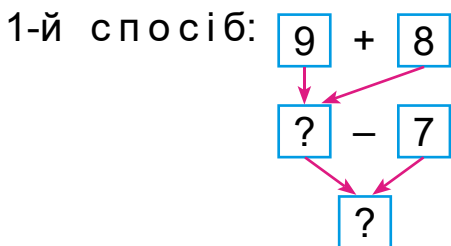
●  $11 - 2$     $9 + 6$     $8 + 6$     $13 - 7$     $12 - 9$

1.



2. До озера з дорослими прийшло 9 хлопчиків і 8 дівчаток. 7 дітей пішло купатися. Скільки дітей

залишилося на березі? Розв'яжи задачу двома способами за схемами міркувань.



**3.** На берегах озера росте 15 верб і вільх. На 3 вільхах і 5 вербах пожовтіло листя. Скільки дерев залишилося зеленими? Поясни розв'язання кожним способом.

1-й спосіб:

1)  $15 - 5 = 10$  (д.)

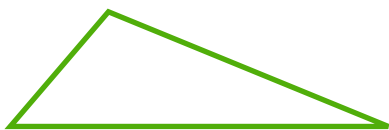
2)  $10 - 3 = 7$  (д.)

2-й спосіб:

1)  $5 + 3 = 8$  (д.)

2)  $15 - 8 = 7$  (д.)

**4.** Знайди периметри трикутників.



**5\*.** Знайди в кожному ряді «зайве» число. Поясни.

1) 31, 33, 73, 38, 39

2) 88, 66, 68, 55, 33

3) 20, 40, 60, 70, 100

4) 21, 13, 41, 61, 91

**6.**  $\begin{array}{l} > \\ < \\ = \end{array}$   $16 - 9 \square 15 - 8$     $16 - 7 \square 12 - 9$     $3 + 9 \square 4 + 8$   
 $9 + 7 \square 6 + 9$     $8 + 9 \square 10 + 7$     $5 + 3 \square 7 + 9$

**7.** На озері плавало 13 диких качок. Полетіло 3 качки, а потім — ще 2. Скільки качок залишилося?

**8.** З кожної пари виразів випиши вираз із меншим значенням.

$15 - 8$  і  $13 - 7$

$10 - 7$  і  $14 - 9$

$8 + 7$  і  $9 + 5$

$3 + 8$  і  $5 + 7$

$12 - 3$  і  $16 - 8$

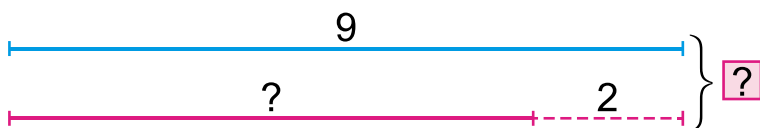
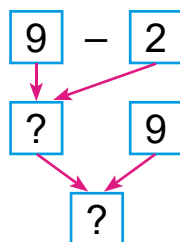
$6 + 9$  і  $8 + 9$



$$1. \quad 15 - (9 - 3) \qquad 16 - (7 + 2) \qquad 8 + (2 + 5)$$

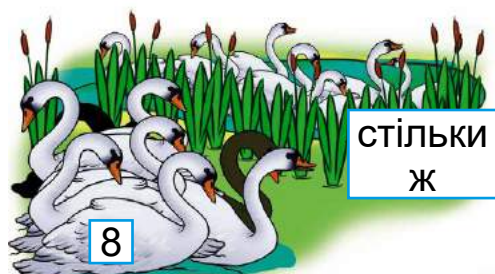
$$15 - 9 - 3 \qquad 16 - 7 + 2 \qquad 8 + 2 + 5$$

2. В одному табуні було 9 диких гусей, а в другому — на 2 менше. Обидва табуни полетіли у вирій разом. Скільки всього диких гусей полетіло у вирій?



▲ Заміни *менше* на *більше*. Що змінилося в розв'язанні задачі?

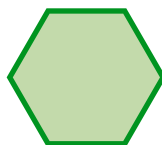
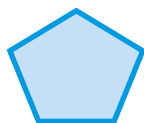
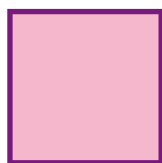
3. Склади та розв'яжи задачі за малюнками. Порівняй.



?

?

4. Знайди периметри фігур.



5\*. Скільки двоцифрових чисел, що починаються цифрою 3, можна записати цифрами 0, 3, 5, 9?

■ 6. На екскурсію до страусиної ферми з учителем поїхало 30 учнів і 6 батьків. Скільки всього осіб поїхало на екскурсію?

7. Порівняй пари виразів у стовпчиках і їх значення.

$14 - 6 - 6$

$7 + 5 + 1$

$16 - 8 + 1$

$14 - (6 - 6)$

$7 + (5 + 1)$

$16 - (8 + 1)$

## Прямий кут

1. Запиши букви в порядку обчислення кругових виразів і прочитай слово.

$16 - 9 - 5$

Л

$6 + 9 - 5$

Щ

$10 + 8 - 9$

И

$13 - 3 + 6$

А

$9 + 3 + 1$

Н

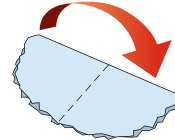
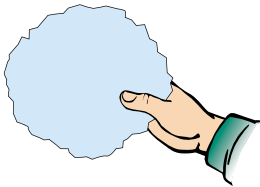
$2 + 9 - 5$

І

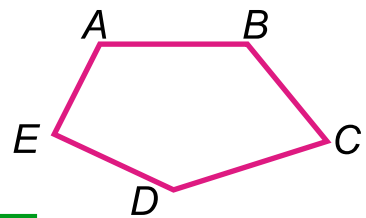
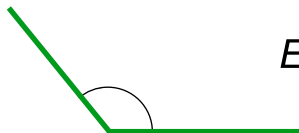
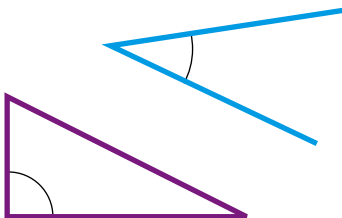


2. Обабіч алеї парку діти налічили 6 дубів, а лип — на 4 більше. Скільки всього дерев росло обабіч алеї? Склади подібну задачу за виразом  $8 + (8 - 3)$ .

3. Вирвіть з паперу круг і згорніть його, як на малюнку. Порівняйте одержані кути. Такі кути називають *прямими*.



4. У косинця один кут *прямий*, а два інших — *непрямі*.



Кут, менший від прямого, називають *гострим* кутом. Кут, більший від прямого, називають *тупим* кутом.

За допомогою косинця знайди в п'ятикутнику прямий кут, тупі кути й гострий кут.

5. Обчисли вирази. З кожної рівності склади ще по 3 рівності за зразком.

$8 + 6 = 14$      $6 + 8 = 14$      $14 - 6 = 8$      $14 - 8 = 6$

$30 + 1$

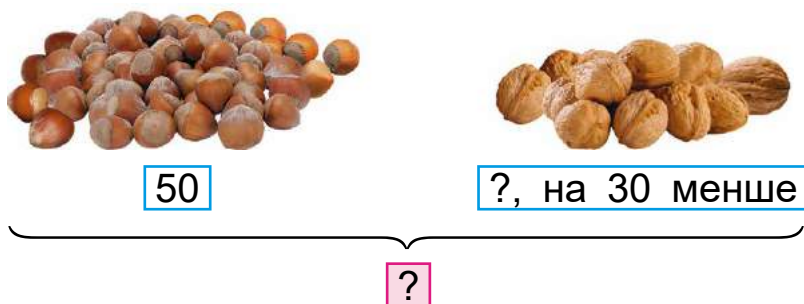
$7 + 9$

$40 + 5$

6\*. Знайди всі пари одноцифрових чисел, сума й різниця яких закінчуються однаковими цифрами.

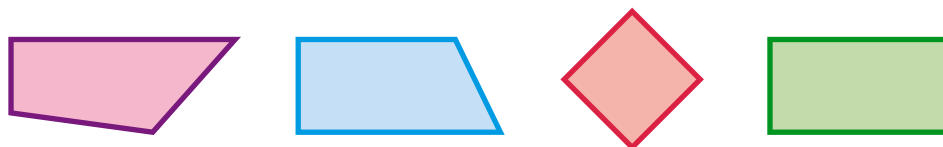
7.  $43 - 3$      $34 - 30$      $45 - (30 + 10)$      $9 + (16 - 16)$   
 $60 + 4$      $3 + 50$      $45 - 30 + 10$      $60 - (20 - 10)$

8. Діти принесли в парк для білочок 50 горіхів ліщини, а волоських — на 30 менше. Скільки всього горіхів принесли діти для білочок?



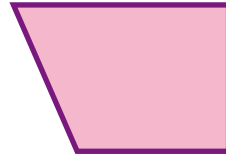
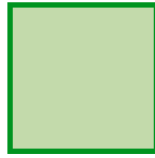
### Прямокутник

1. Скільки прямих кутів у кожному чотирикутнику?



Чотирикутник, у якого всі кути прямі, — **прямокутник**.

2. Знайди периметри прямокутників.



3.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$  3 дм  30 см      26 см  4 дм      5 дм  2 м  
5 м  1 м      7 дм  64 см      6 дм  65 см

4. Фермер привіз на ярмарок 7 ящиків помідорів, 2 ящики перцю, а баклажанів — на 6 ящиків більше, ніж помідорів і перцю разом. Скільки ящиків баклажанів привіз фермер? ▲ Склади подібну задачу за виразом  $(3 + 4) + 5$ .

5. Знайди різницю  $a - 9$ , якщо  $a = 12$ ,  $a = 16$ ,  $a = 14$ .

6\*. Продавали 6 білих і сірих кролів. Купили 2 сірих кролів, і з'ясувалося, що білих залишилося більше, ніж сірих. Скільки окремо білих і сірих кролів було спочатку?

7.  $7 + 9 - 6$        $18 - 9 + 7$        $15 - 8 + 4$        $38 - 30 + 9$   
 $6 + 8 - 7$        $16 - 7 + 8$        $13 - 6 + 5$        $47 - 40 - 7$

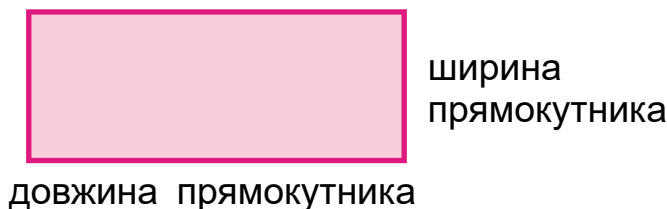
8. Продали 4 мішки капусти, 2 мішки цибулі, а картоплі — на 8 мішків більше, ніж капусти й цибулі разом. Скільки продали мішків картоплі?

## Квадрат

1. Обчисли. Випиши лише вирази зі значенням 10.

$7 + 8 - 5$        $17 - 7 - 6$        $16 - 7 + 1$        $14 - 8 + 3$   
 $12 - 2 + 1$        $18 - 9 + 1$        $32 - 2 - 20$        $46 - 40 + 4$

2. Виміряй і дізнайся, на скільки сантиметрів довжина прямокутника більша за ширину.



3. Знайди прямокутники, у яких довжина дорівнює ширині.



Прямокутник, у якого всі сторони рівні, — **квадрат**.

4. Побудуй квадрат зі стороною 3 см. Знайди його периметр.

5. З дачі привезли 15 кг слив і 25 кг персиків. Із 5 кг слив зварили варення. Частина персиків роздали, і їх залишилося на 10 кг більше, ніж слив. Скільки кілограмів слив залишилося? Скільки — персиків? Скільки кілограмів персиків роздали?

6\*. Які цифри пропущено в істинних рівностях?

$$\square 0 + \square = 15$$

$$\square 5 - 5 = 3\square$$

$$46 - \square = \square 0$$

7.  $24 - 4 + 10$

$4 + 10 - 6$

$34 - 30 + 7$

$11 + 1 - 8$

$30 + 5 - 1$

$8 - 7 + 23$

8. Побудуй прямокутник, у якого ширина 2 см, а довжина — на 3 см більша. Знайди його периметр.

# УСНЕ ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ БЕЗ ПЕРЕХОДУ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

40

1. Запиши числа 16, 24, 38, 66, 94 у вигляді суми розрядних доданків.

2.  $40 + 20$        $60 + 30$        $70 + 10$        $90 + 10$

3. Розглянь записи та поясни обчислення.

+5

$32 + 24 = \square$      $30 + 20 = 50$      $2 + 4 = 6$      $50 + 6 = 56$

30 2    20 4

При додаванні двоцифрових чисел десятки додають до десятків, одиниці — до одиниць.

4. За записами поясни обчислення.

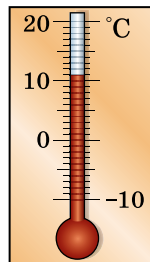
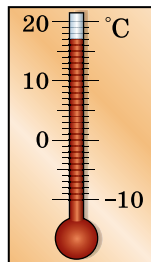
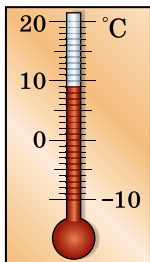
$46 + 23 = 40 + 6 + 20 + 3 = 60 + 9 = 69$

+3

5.  $35 + 43$      $16 + 72$      $33 + 51$      $17 + 22$

6. Уранці термометр показував 9 градусів тепла. В обід температура підвищилася на 8 градусів, а ввечері — стала на 6 градусів нижчою, ніж в обід. Яку температуру показав термометр увечері?

-8



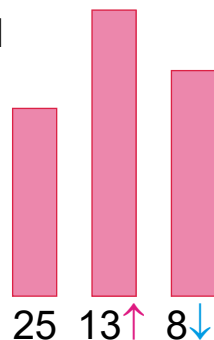
-30

7\*. Термометр показує 30 градусів тепла. Яку температуру показують два термометри?

=?

8.  $26 + 32$      $55 + 41$      $64 - 22$      $18 + 31$

9. Ціна термометра була 25 грн. Згодом її підвищили на 13 грн, а під час акції — знизили на 8 грн від підвищеної. Яка стала ціна термометра?



1.  $50 + 3 + 20$                        $40 + 15 + 2$                        $60 + 3 + 10 + 6$

2. Обчисли суми.

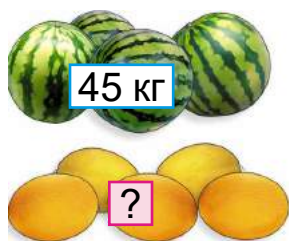
$54 + 30$   
 $\swarrow \quad \searrow$   
 50    4

$54 + 3$   
 $\swarrow \quad \searrow$   
 50    4

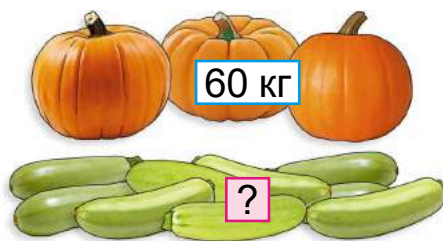
$20 + 54$   
 $\swarrow \quad \searrow$   
 50    4

3.  $60 + 34$      $56 + 30$      $85 + 4$      $60 + 25$

4. За малюнками і короткими записами склади та розв'яжи задачі.



На 5 кг менше



На 2 кг більше

▲ Що зміниться в розв'язаннях, якщо замінити числа 5 і 2 на 10?

5. Виміряй і порівняй довжини відрізків.



6\*. Потрібно до блузки пришити 7 різнокольорових гудзиків. Є червоні та зелені гудзики. Скількома способами це можна зробити?

68

-36

+24

-16

+42

-51

=?

**7\***. Як відміряти 6 л води?

**8**. Випиши вирази зі значенням, меншим від 50.



$40 + 15$

$30 + 19$

$42 + 4$

$3 + 45$

$73 + 4$

$7 + 42$

$98 + 20$

$8 + 41$

$34 + 60$

$41 + 11$

**9**. У магазин до обіду завезли 32 кг часнику, після обіду — на 20 кг більше. Скільки всього кілограмів часнику завезли за день?

**1**. Досліді записи та поясни обчислення.

$53 + 45 = \square$

$50 + 40 = 90$

$53 + 40 = 93$

$3 + 5 = 8$

$93 + 5 = 98$

$90 + 8 = 98$

**2**.  $42 + 23$

$56 + 32$

$25 + 54$

$37 + 21$

**3**. Для лепбука «Транспорт» діти вирізали 15 аплікацій, з них 8 — марки машин. Решта — дорожні знаки. Потім вирішили додати ще 5 знаків. Скільки дорожніх знаків стало в лепбуці? **▲** Які ще запитання можна поставити за умовою задачі?



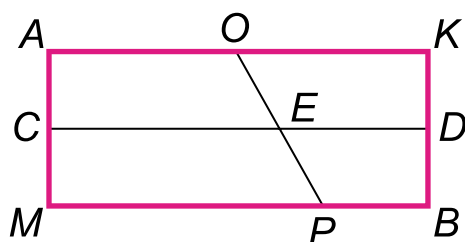
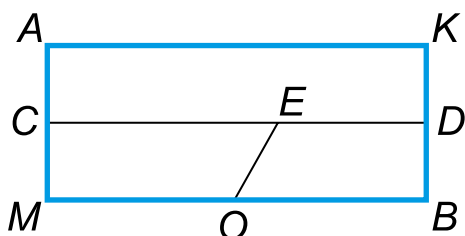


**4.** Складіть і розв'яжіть задачі за короткими записами. Порівняйте задачі та розв'язання.

1) Трамваїв — 3  
Тролейбусів — 12  
Автобусів — ?, на  
10 більше

2) Трамваїв — 3  
Тролейбусів — ?,  
на 9 більше  
Автобусів — ?, на  
10 більше

**5.** Знайдіть на першому малюнку 5 чотирикутників, а на другому — 9.



**6\*.** Накресли 2 трикутники так, щоб їх спільною частиною був трикутник.

**7.**  $25 + 44$        $36 + 52$        $43 + 34$        $53 + 32$

**8.** В оновленому автопарку 28 автобусів, з них 13 старих. На маршрут виїхало 9 нових автобусів. Скільки нових автобусів ще не виїхало з автопарку?

**1.** Розглянь малюнок і записи. Зроби висновок.



$56 - 24 = \square$        $50 - 20 = 30$        $6 - 4 = 2$        $30 + 2 = 32$

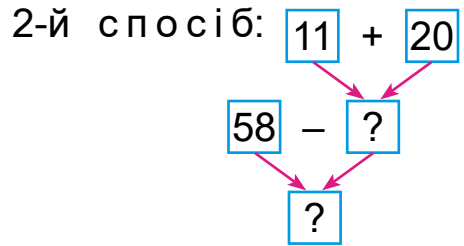
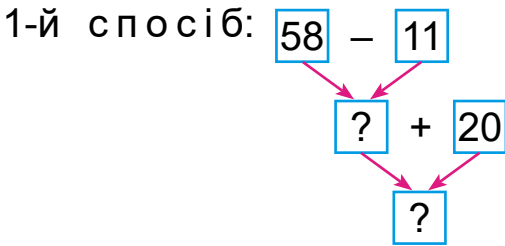
50    6    20    4

При відніманні двоцифрових чисел десятки віднімають від десятків, одиниці — від одиниць.

2.  $57 - 13$        $66 - 34$        $18 - 13$        $49 - 25$

3. На військовому летовищі було 12 літаків і гелікоптери. Піднялося в небо 8 літаків. Залишилося 11 літаків і гелікоптерів. Скільки було гелікоптерів?

4. Було 58 військових машин, з них 20 танків та 11 бронемашин. Скільки було іншої техніки? Розглянь два способи розв'язання задачі. Вибери спосіб і запиши розв'язання.



5.  $\begin{matrix} > \\ = \\ < \end{matrix}$   $65 - 32$    $56 - 23$        $100 - 60$    $96 - 54$   
 $67 + 21$    $85 - 14$        $69 - 18$    $87 - 36$   
 2 м 3 дм  23 дм      46 см  3 дм 4 см

6\*. Накреси 2 трикутники так, щоб їх спільною частиною був п'ятикутник.

7.  $98 - \square = 56$        $\square + 32 = 78$        $\square - 24 = 65$

8. У літаку були парашутисти. Коли 6 з них стрибнуло, залишилося ще 8 парашутистів з одного боку салону літака і 5 — з іншого. Скільки парашутистів було в літаку? Скористайся схемою:

$$\square + \square + \square = \square$$

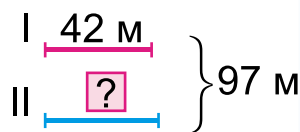
1. Поясни обчислення.

$$\begin{array}{c} 69 - 40 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 \quad 9 \end{array} \quad \begin{array}{c} 69 - 4 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 60 \quad 9 \end{array}$$

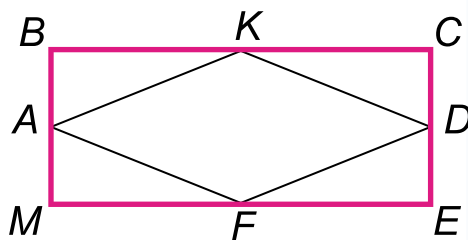
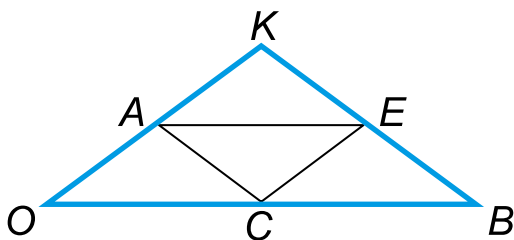
2.  $64 + 4 + 30$        $38 - 6 - 30$        $47 - 4 - 20$   
 $32 + 6 - 18$        $75 - 40 - 5$        $84 - 22 - 62$

3. За день 2 бетоновози зробили 16 рейсів на будівництво. Перший зробив 9 рейсів. На скільки менше рейсів зробив другий бетоновоз? ▲ Заміни 16 на 17. Що не змінилося в розв'язанні?

4. За малюнком і схемою склади задачу про асфальтоукладачі.



5. Склади нерівності про число трикутників і чотирикутників на малюнках.



6\*. Дві дошки завдовжки 11 м і 12 м збили в одну так, що їх загальна довжина стала 20 м. Яка довжина здвоєної частини цієї дошки?

7. На будівництві працює 65 робітників. 3 них 24 жінки. Кого більше на будівництві — жінок чи чоловіків — і на скільки більше?

8.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $34 + 40 \square 98 - 20$        $76 - 5 \square 21 + 50$   
 $96 - 50 \square 59 - 13$        $38 - 6 \square 65 - 44$

# ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ ДВОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ З ПЕРЕХОДОМ ЧЕРЕЗ РОЗРЯД

37

1.  $7 + \boxed{5\ 6\ 7\ 8\ 9}$        $40 + \boxed{16\ 17\ 18\ 19}$

2. Обчисли вирази зручним способом.

$30 + 4 + 60 + 5$

$20 + 8 + 50 + 1$

$40 + 7 + 30 + 2$

+25

3. Розглянь записи та поясни обчислення.

$28 + 59 = \square$

$20 + 50 = 70$

$8 + 9 = 17$

$70 + 17 = 87$

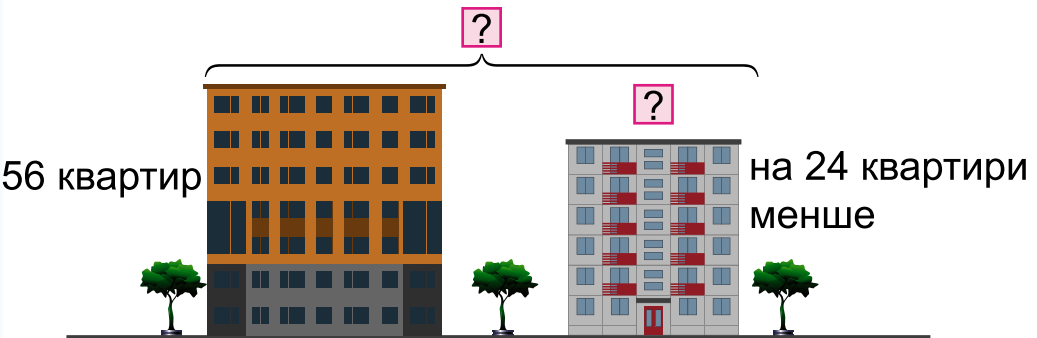
$28 + 59 = 87$

-30

4. Щоб зробити 85 кг розчину для укладання цегли, узяли 20 кг води, 13 кг цементу й пісок. На скільки кілограмів більше взяли піску, ніж цементу?

5. За малюнком склади задачу.

+8



-10

6. Поясніть одне одному, як обчислити вирази.

$39 + 24$

$47 + 46$

$28 + 37$

$56 + 39$

+9

7\*. Знайди периметр квадрата зі стороною 12 см.

=?

8. На будівництво перша вантажівка зробила 8 рейсів із цеглою, а друга — на 4 рейси більше. Скільки всього рейсів зробили обидві вантажівки?

9.  $26 + 61$        $57 + 22$        $75 - 13$        $42 + 48$

1. Розглянь записи та поясни обчислення.

$$76 + 4 = \square$$

$$48 + 6 = \square$$

$$17 + 23 = \square$$

$$6 + 4 = 10$$

$$8 + 6 = 14$$

$$7 + 3 = 10$$

$$70 + 10 = 80$$

$$40 + 14 = 54$$

$$10 + 20 = 30$$

2. Які рівності хибні? Обчисли та запиши правильно.

$$65 + 8 = 73$$

$$56 + 4 = 60$$

$$87 + 4 = 92$$

$$71 + 9 = 80$$

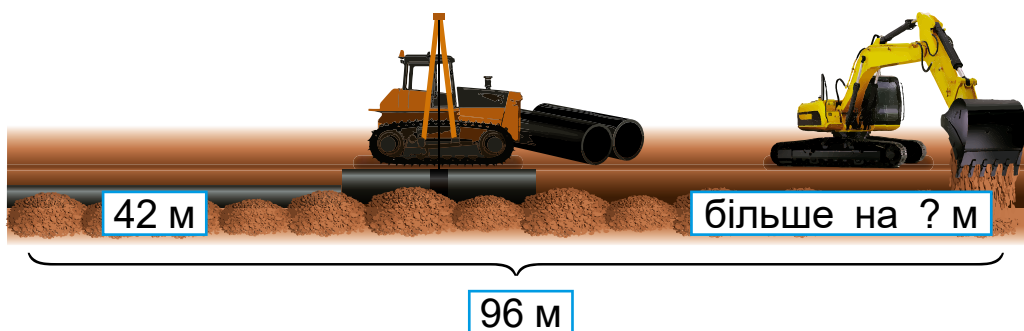
$$36 + 9 = 44$$

$$47 + 5 = 97$$

$$58 + 4 = 89$$

$$26 + 6 = 32$$

3. На будівництві трубопроводу екскаватор прокопав 96 м траншеї, а трубоукладацьник уклав 42 м труб. На скільки метрів більше залишилося укласти труб, ніж уклали?



4. Біля новобудови першого дня проклали 48 м водопроводу, другого — 45 м, а третього — на 46 м менше, ніж першого і другого дня разом. Скільки метрів водопроводу проклали третього дня?

▲ Порівняй у нерівностях кількість метрів водопроводу, які прокладали кожного дня.

5\*. Побудуй прямокутник, ширина якого 2 см і який можна поділити на два квадрати.

6.  $56 + \square = 98$     $\square - 6 = 48$     $\square - 40 = 37$     $86 - \square = 34$

7.  $51 + 20$     $52 + 7$     $39 + 6$     $77 - 30$

$59 - 20$     $47 + 5$     $71 + 6$     $45 + 6$

8. На двох машинах привезли 78 упаковок тротуарної плитки. На першій було 44 упаковки. Якою машиною привезли більше упаковок плитки і на скільки?



2. За записами поясни 2 способи обчислень.

$$56 + 24 = \square$$

$$\begin{array}{l} 50 + 20 = 70 \\ 6 + 4 = 10 \\ 70 + 10 = 80 \end{array} \qquad \begin{array}{l} 56 + 20 = 76 \\ 76 + 4 = 80 \end{array}$$

3.  $43 + 37 - 60$     $54 - 26 + 42$     $24 + 48 + 18$

4. У супермаркет завезли однакову кількість ящиків лимонів і апельсинів. Вивантажили 54 ящики апельсинів і 38 ящиків лимонів. Залишилося вивантажити ще 36 ящиків апельсинів. Скільки залишилося вивантажити ящиків лимонів?

5. За коротким записом склади задачу про завезення в супермаркет фруктів.

Фрукти	Планували	Завезли	Залишилося
Банани	однакову	23 ящ.	45 ящ.
Ківі	кількість	54 ящ.	?

6. Накресли прямокутник, ширина якого 2 см, а довжина на 5 см довша. Знайди його периметр.

**7\***. Перший доданок збільшили на 8, а другий — зменшили на 15. Як змінилася сума? Перевірте свій висновок на прикладі суми  $32 + 25$ .

**8.**  $46 + 34$        $27 + 43$        $18 + 25$        $39 + 26$

**9.** У магазині було стільки ж кілограмів лимонів, скільки грейпфрутів. Після продажу 26 кг лимонів і 49 кг грейпфрутів залишилося 53 кг грейпфрутів. Скільки залишилося кілограмів лимонів?

**1.**  $48 + \begin{array}{|c|} \hline 12 \\ \hline 20 \\ \hline 34 \\ \hline \end{array}$        $54 + \begin{array}{|c|} \hline 14 \\ \hline 26 \\ \hline 47 \\ \hline \end{array}$        $46 + \begin{array}{|c|} \hline 30 \\ \hline 24 \\ \hline 49 \\ \hline \end{array}$        $15 + \begin{array}{|c|} \hline 85 \\ \hline 68 \\ \hline 35 \\ \hline \end{array}$

**2.** За малюнками поясни, як можна від суми чисел 5 і 3 відняти 2.



$$(5 + 3) - 2 = 8 - 2 = 6$$



$$(5 + 3) - 2 = (5 - 2) + 3 = 6$$



$$(5 + 3) - 2 = 5 + (3 - 2) = 6$$

**3.** Знайди значення виразів різними способами.

$$(48 + 36) - 24$$

$$(56 + 34) - 20$$

$$(47 + 28) - 6$$

Щоб відняти число від суми, можна, якщо це можливо, відняти число від одного доданка і різницю додати до іншого доданка.



63

-7

+24

-8

+14

-9

=?

4. Розв'яжи задачу трьома способами. Оленка зібрала 5 каштанів, 6 жолудів. Із 4 плодів вона зробила телятко. Скільки каштанів і жолудів залишилося?



54 ▲ Заміни 6 на 3. Скількома способами можна розв'язати одержану задачу?

5. Обчисли зручним способом.

$$(36 + 27) - 16$$

$$(58 - 34) - 24$$

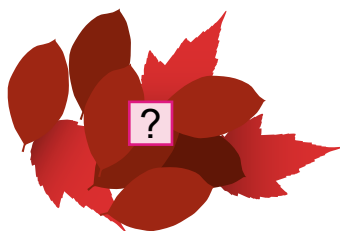
$$(25 + 45) - 50$$

6. Побудуйте квадрат зі стороною 2 см. Знайдіть його периметр. Побудуйте прямокутник з таким самим периметром.

7.  $(56 + 38) - 18$        $(46 + 54) - 30$        $(28 + 46) - 16$

8. Для панно діти зібрали 7 бордових листочків груші й 5 червоних листочків калини. На панно вже прикріпили 3 листочки. Скільки листочків залишилося прикріпити?

Зібрали  
7 л. і 5 л.

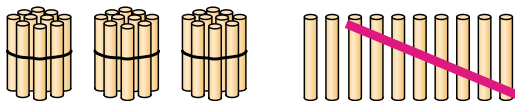


1. Поясни обчислення.

$$16 - 7 = (10 + 6) - 7 = (10 - 7) + 6 = 9$$

2. Розглянь малюнок. Поясни розв'язання.

$$40 - 8 = 32$$





3. Виконай обчислення за зразком.

$$60 - 8 = (50 + 10) - 8 = (10 - 8) + 50 = 52$$

50    10

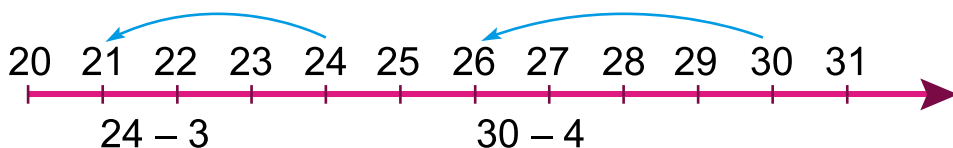
$50 - 6$

$70 - 7$

$90 - 4$

$100 - 5$

4. Знайди різниці за числовим променем.



5. Першого дня в саду посадили 16 яблунь, другого — на 4 яблуні більше. Залишилося посадити 60 яблунь. Скільки всього яблунь посадять? ▲ Зміни запитання, щоб у розв'язанні змінилася друга дія.

6. Склади задачі про посадку кущів малини за виразом  $(6 + 9) + 15$ .

7\*. Довжини сторін прямокутного трикутника 3 см і 4 см. Накресли такий трикутник і знайди його периметр.

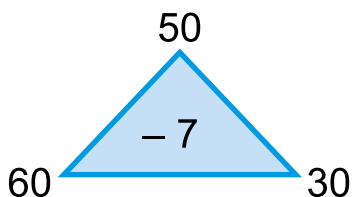
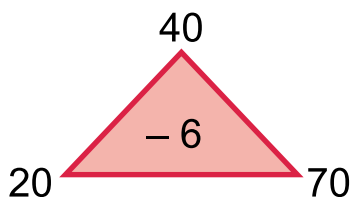
8. Запиши та обчисли вирази.

$30 \ 70 \ 50 \ 90 \ 10 - 6$

$30 \ 70 \ 50 \ 90 \ 10 + 6$

9. У саду обкопали 24 кущі смородини та 16 кущів порічок. Залишилося обкопати 35 кущів. Скільки всього кущів обкопають?

1.



2. За записами поясни, як знайшли різницю.

$$65 - 7 = 65 - 5 - 2 = 58$$

5   2

$$65 - 7 = (50 + 15) - 7 =$$

50   15

$$= 15 - 7 + 50 = 58$$

3.

a	23	31	64	75
a - 6				

a	21	34	60	86
a - 8				

4. Зібрали 32 кг печериць і 18 кг глив. Частину печериць та всі гливи розклали в кошики по 1 кг, і залишилося ще 5 кг печериць. Скільки всього кілограмів печериць і глив розклали в кошики?



Печериці



Гливи

Гриби	Зібрали	Розклали	Залишилося
Печериці	32 кг	? } [?]	5 кг
Гливи	18 кг		—

5. До магазину привезли 86 кг грибів. Частину грибів продали, і залишилося 9 кг. На скільки кілограмів грибів більше продали, ніж залишилося?

▲ Які ще запитання можна поставити до умови?

6\*. Побудуйте 2 прямокутники. У кожному проведіть 2 відрізки так, щоб утворилися: 1) трикутник і 2 чотирикутники; 2) 2 трикутники і чотирикутник.

7. До ресторану завезли 24 кг білих грибів і 6 кг печериць. Приготували грибні страви, і залишилося

лише 9 кг білих грибів. Скільки кілограмів грибів використали для приготування страв?

8.  $12 - 8$        $43 - 9$        $53 - 9 - 8$        $64 - 8 - 7$

1. Знайди всі різниці, у яких зменшуване 60, 63, 69, а від'ємник 7, 8, 9.

2. Біля дерева росло 7 грибів. Білочка зірвала 2 гриби, а їжак — 1 гриб. Скільки грибів залишилося біля дерева?

Поясни 3 способи розв'язання задачі.

1-й спосіб:  $7 - (2 + 1) = 7 - 3 = 4$  (гр.)

2-й спосіб:  $(7 - 2) - 1 = 5 - 1 = 4$  (гр.)

3-й спосіб:  $(7 - 1) - 2 = 6 - 2 = 4$  (гр.)

3. За малюнком досліди, як від 10 відняти суму чисел 3 і 4 трьома способами. Перевір висновок.



Було



Зібрали



Залишилося – ?

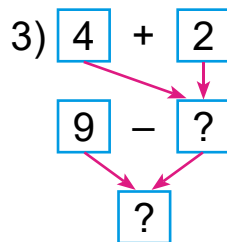
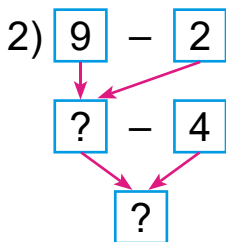
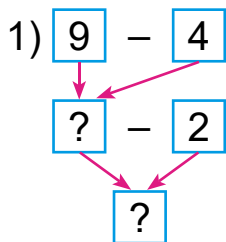
**Щоб відняти суму від числа, можна послідовно відняти від числа кожний доданок.**

4. Яку властивість додавання використано для віднімання чисел частинами?

$$15 - 7 = 15 - (5 + 2) = (15 - 5) - 2 = 8$$

$$7 \begin{matrix} \swarrow \\ 5 \end{matrix} \begin{matrix} \searrow \\ 2 \end{matrix}$$

**5.** Діти знайшли в парку 9 шишок. Із 4 шишок сосни і 2 шишок ялини вони зробили їжачків. Скільки шишок залишилося? Розв'яжи задачу трьома способами за схемами міркувань.



**6\*.** Побудуйте 2 прямокутники. Проведіть у першому з них 2 відрізки так, щоб утворилося 2 трикутники і п'ятикутник, а в другому — 2 трикутники і шестикутник.

**7.** Обчисли зручним способом.

$$86 - (30 + 6)$$

$$75 - (37 + 25)$$

$$98 - (18 + 20)$$

**8.** На гілках білочка розвісила 12 грибів. На 2 гілках було по 4 гриби. Скільки грибів білка розвісила на інших гілках?



**1.**  $18 - 9$        $24 + 6$        $40 - 3$        $37 - 8$

**2.** Розглянь записи та поясни обчислення. Яку властивість використано?

$$65 - 37 = \square$$

$\downarrow \quad \downarrow$   
 $30 \quad 7$

$$65 - 30 = 35$$

$$35 - 7 = 28$$

**3.**  $73 - 28$   
 $94 - 39$

$71 - 24$   
 $53 - 47$

$64 - 36$   
 $55 - 27$

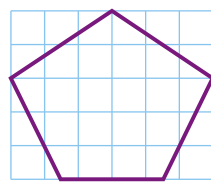
$44 - 17$   
 $75 - 57$

**4.** Пасічник зібрав за літо 85 кг меду. Частина зібраного меду він відправив до дитячого будинку, і залишилося 9 кг липового і 5 кг квіткового меду. Скільки кілограмів меду пасічник відправив до дитячого будинку? Досліді, скількома способами можна розв'язати задачу.

**5.** За малюнками склади задачі про кількість літрів олії.



**6\*.** Накресліть 2 п'ятикутники. У першому з них з однієї вершини проведіть 2 відрізки, щоб утворилося 3 трикутники, у другому — 2 трикутники і чотирикутник.



**7.**  $56 - 28$        $62 - 26$        $36 - 27$        $65 - (34 + 19)$   
 $44 - 19$        $73 - 45$        $89 - 68$        $65 - 34 - 19$

**8.** Зібрали 53 кг гречаного меду, а меду з квітів соняшнику — 42 кг. Скільки кілограмів меду відвезли на кондитерську фабрику, якщо залишилося 19 кг меду?

**1.**  $45 - 18$        $46 - 19$        $62 - 28$        $93 - 47$

**2.** Досліді записи та поясни обчислення.

$60 - 37 = \square$        $60 - 30 = 30$        $30 - 7 = 23$   
 $\begin{array}{r} 60 \\ - 37 \\ \hline 30 \quad 7 \end{array}$

**3.**  $70 - 23$        $50 - 18$        $80 - 56$        $40 - 16$

**4.** У класі 16 дівчаток і хлопчики. На перерві не гра-  
ло в ігри 7 дівчаток. Скільки хлопчиків грало в ігри,  
якщо їх було на 3 більше, ніж дівчаток?

**5.** Склади задачі: 1) за коротким записом; 2) за ма-  
люнком і виразом  $35 - (8 + 13)$ .

Театральний гурток — 14 уч.  
Гурток малювання — ?, на 7 уч. більше } ?



8 дів. і 13 хл.

35 діт.

**6.** Віднови рівності.

$21 - \square = 9$

$\square - 6 = 35$

$34 + \square = 41$

$45 - \square = 19$

$\square + 5 = 62$

$83 - \square = 29$

**7\*.** Накресли прямокутник завширшки 2 см, який  
відрізком можна поділити на 2 квадрати.

**8.**  $45 + 35$

$40 - 5$

$36 + 4$

$25 + 25$

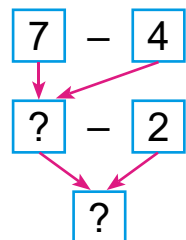
$80 - 44$

$35 + 25$

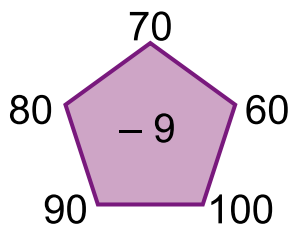
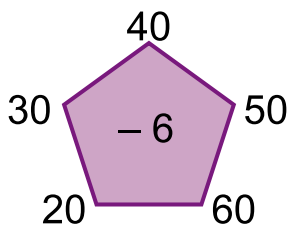
$60 - 35$

$50 - 5$

**9.** У м'яча грало 7 дівчаток і стільки ж  
хлопчиків. 3 гри вийшло кілька дівча-  
ток, а хлопчиків — на 2 менше. Скільки  
вийшло з гри хлопчиків, якщо грати зали-  
шилося 4 дівчинки?



1.



2. На виставці малюнків розмістили свої роботи 15 дівчаток, а хлопчиків — на 5 більше. Залишилося розмістити ще 7 робіт хлопчиків. Скільки всього було робіт хлопчиків?

3. У подарунок іменинникам класу купили 32 книжки. Книжки вже подарували 12 хлопчикам і 8 дівчаткам. Скільки книжок залишилося подарувати?

Купили	Подарували	Залишилося
32 книжки	Хл. — 12 кн. Дів. — 8 кн.	? кн.

4.  $63 + 27 - 58$        $80 - 33 + 16$        $94 - 67 - 19$   
 $44 + 38 - 29$        $70 - 19 + 31$        $62 - 36 - 8$

5\*. Від найбільшого двоцифрового числа відними найбільше число п'ятого десятка.

6\*. Накресліть прямокутник завширшки 3 см, який можна поділити відрізком на 2 квадрати.

7. У класі люблять читати українські народні казки 9 учнів, а оповідання — на 4 учні більше. Оповідання читають 5 хлопчиків. Скільки дівчаток читають оповідання?

8. Запиши та обчисли вирази.

70 - 

6	12	38	53
---	----	----	----

62	80	75	51
----	----	----	----

 - 37

1. 1)  $27 + 7$        $48 + 18$       2)  $34 + 8$        $36 + 15$   
 $80 - 3$        $60 + 34$        $90 - 2$        $60 + 33$   
 $62 - 8$        $45 - 37$        $43 - 7$        $72 - 54$

2. Склади задачу за коротким записом.

Книжки	Було	Продали	Залишилося
Розмальовки	23 кн.	9 кн.	?
Казки	15 кн.	?, на 6 менше	

▲ На які ще запитання можна знайти відповіді за коротким записом?

3\*. За малюнком знайдіть ціну кожної книжки.



4. Накресли прямокутник зі сторонами 2 см і 6 см. На скільки рівних квадратів можна його поділити? Знайди периметр одного такого квадрата.

5\*. Продовж ряди:

- 1) 15, 12, 9, ...  
 2) 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, ...

6. На полицях книжкового магазину було 23 віммельбухи. Продали спочатку 8 таких книжок, а потім — ще 6. Скільки віммельбухів залишилося продати?

7.  $70 - 4$        $37 + 6$   
 $92 - 56$        $65 + 19 - 38$





# ТАБЛИЧНЕ МНОЖЕННЯ ТА ДІЛЕННЯ

## Множення

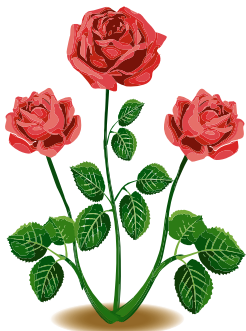
1. Що спільне у виразах?

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$8 + 8 + 8 + 8$

$12 + 12 + 12$

2. Скільки всього квіток троянд?



$3 + 3 + 3 + 3 = 12$

**Додавання однакових доданків називають множенням. Суму однакових доданків  $3 + 3 + 3 + 3 = 12$  записують так:  $3 \cdot 4 = 12$ .**

**Крапка ( $\cdot$ ) — знак множення.**

Рівності на множення читай так: *3 помножити на 4 буде 12* або: *По 3 взяти чотири рази буде 12.*

3. Обчисли та заміни додавання множенням.

$2 + 2 + 2 + 2 + 2$

$4 + 4 + 4$

$5 + 5 + 5$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$6 + 6 + 6$

$7 + 7 + 7$

4. Заміни множення додаванням за зразком.

$6 \cdot 4 = 6 + 6 + 6 + 6$

$3 \cdot 6$

$4 \cdot 5$

$12 \cdot 2$

$9 \cdot 3$

$8 \cdot 4$

$10 \cdot 4$

5. Для виготовлення кінетичного піску використали 10 кг крохмалю, піску — на 20 кг більше, а води — на 27 кг менше, ніж піску. Скільки кілограмів води використали?



+4

6\*. Скільки потрібно паличок, щоб побудувати 3 окремих квадрати? Розв'яжіть задачу додаванням, а потім запишіть множенням.

+4

7. Обчисли та заміни, де це можливо, додавання множенням. Придумай та запиши кілька подібних виразів.

13 + 13 + 18      41 + 14      20 + 20 + 10 + 20  
15 + 15 + 15      18 + 18 + 18      11 + 11 + 11 + 11 + 11

+4

8. Соком заповнили 35 літрових пляшок, дволітрових — на 15 більше, а півлітрових — стільки ж, скільки літрових і дволітрових разом. Скільки півлітрових пляшок заповнили соком?



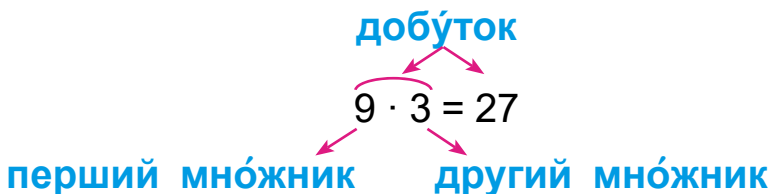
=4.?

58

1. Як називають числа при додаванні? Спробуй назвати числа при множенні. Заміни додавання множенням.

$$8 + 8 + 8 + 8 \quad 9 + 9 + 9 \quad 45 + 45 \quad 31 + 31 + 31$$

2. Прочитай назви чисел при множенні.



Числа, які множать, називають **множниками**.  
Число, яке дістаємо при множенні, — **добуток**.  
Вираз  $9 \cdot 3$  називають **добутком** чисел 9 і 3.

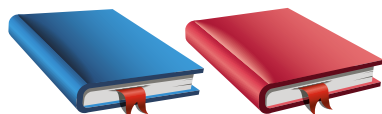
3. Заміни множення додаванням. Обчисли, запиши результат. Назви числа в одержаних рівностях.

$$4 \cdot 3 \quad 2 \cdot 5 \quad 7 \cdot 2 \quad 6 \cdot 3 \quad 9 \cdot 2 \quad 10 \cdot 4$$

4. Склади задачі за малюнками. Розв'язання запиши додаванням, а потім — множенням.



3 грн   3 грн   3 грн   3 грн   3 грн



35 грн   35 грн

5. Накресли квадрат зі стороною 3 см. Знайди його периметр спочатку додаванням, а потім — множенням.

6\*. Щоб купити журнал, братові бракує 35 грн, а сестрі — 1 грн. Вони вирішили за всі гроші разом купити журнал. Але грошей знову забракло. Якою може бути вартість журналу? Скільки грошей було окремо в сестри і брата?

**7.** Діти читали 4 дні по 2 сторінки книжки щодня. Скільки всього сторінок вони прочитали? Запиши розв'язання додаванням, а потім — множенням.

**8.** Обчисли, замінивши множення додаванням.

$5 \cdot 3$        $6 \cdot 4$        $3 \cdot 5$        $20 \cdot 4$        $34 \cdot 2$

## Таблиця множення числа 2

**1.** Досліді, чи в усіх виразах можна додавання замінити дією множення. Обчисли.

$24 + 24 + 24$        $51 + 15 + 15$        $20 + 20 + 20 + 20 + 20$

Прочитай отримані рівності. Що у виразах на множення показує перший множник, другий множник?

**2.** Скільки всього деталей Лего? Знаходити добуток додаванням незручно. Складемо таблицю множення числа 2.



$2 + 2 = 4$

$2 \cdot 2 = 4$

$2 + 2 + 2 = 6$

$2 \cdot 3 = 6$

$2 + 2 + 2 + 2 = 8$

$2 \cdot 4 = 8$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$

$2 \cdot 5 = 10$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 12$

$2 \cdot 6 = 12$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 14$

$2 \cdot 7 = 14$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 16$

$2 \cdot 8 = 16$

$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 18$

$2 \cdot 9 = 18$

**3.**  $2 + 2 + 2$    $2 \cdot 4$

$2 \cdot 5$    $2 + 2 + 2 + 2 + 2$

$2 \cdot 6$    $2 + 2 + 2 + 2$

$2 \cdot 3$    $2 + 2 + 2 + 2 + 2$

4. У класі 6 учнів виготовили по 2 кутики для книжок. Скільки всього кутиків виготовили ці учні?



5. На першій полиці у шкільній бібліотеці 17 дитячих журналів, на другій — на 4 журнали більше, на третій — на 3 менше, ніж на другій. Скільки журналів на третій полиці? ▲ Як швидко дізнатися, на скільки більше журналів на третій полиці, ніж на першій?

■ 6. Накресли ламану з 5 ланок завдовжки 2 см кожна. Обчисли її довжину.

■ 7. Віднови рівності за зразком.

$$2 + 2 + 2 + 2 + 22 = 2 \cdot 4 + 22 = 30$$

$$2 + 2 + 2 + 43 = 2 \cdot \square + \square = \square$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 65 = 2 \cdot \square + 65 = \square$$

$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 37 = \square \cdot \square + \square = \square$$

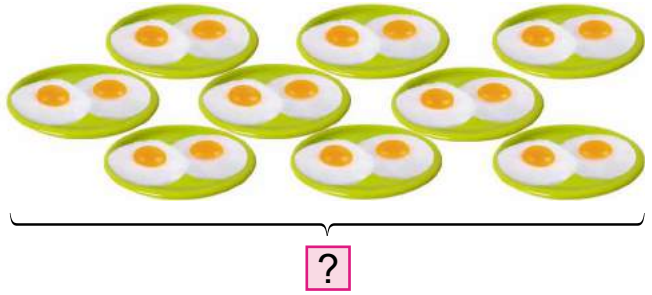
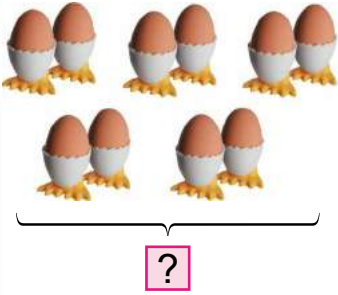
1. У кожного учня по 2 червоних олівці. Скільки червоних олівців у 2 учнів, у 7 учнів, у 8 учнів, у 9 учнів?

2. Запиши добутки чисел: 2 і 3, 2 і 6, 2 і 7, 2 і 8, 2 і 5, 2 і 4.

3. В одному ряді 6 двомісних парт з учнями. Скільки потрібно підручників, щоб кожен учень отримав по підручнику?

4. У класі 3 ряди парт. У кожному ряді сидить по 2 учні, у яких є домашні улюбленці. Скільки всього учнів, у яких є домашні улюбленці, у цьому класі?

5. Склади задачі за малюнками.



6. 12 учнів класу вивчають французьку мову, а англійську — на 5 учнів більше. Скільки всього учнів класу вивчають ці іноземні мови? ▲ Що зміниться в розв'язанні, коли 3 учні вивчають обидві мови?

7\*. Накресліть трикутник з прямим кутом і сторонами 3 см і 4 см. Знайдіть його периметр.

8. Обчисли. Досліді, де додавання можна замінити множенням.

$25 + 52$      $2 + 2 + 2 + 36$      $2 \cdot 8 + 2$      $16 + 16 + 16 + 12$

9. У класі 18 учнів зі світлим волоссям, а з темним — на 9 менше. Решта — руді. Скільки рудих учнів у класі, якщо всього в ньому 35 учнів?

1.  $2 \cdot \boxed{3} \boxed{5} \boxed{7} \boxed{9}$      $2 \cdot \boxed{4} \boxed{6} \boxed{8} \boxed{2}$

2. 1) Дівчинка дала п'ятьом подругам по 2 цукерки. Скільки всього цукерок дівчинка дала подругам?



2) У подарунку 6 видів цукерок, по 2 цукерки кожного виду. Скільки всього цукерок у подарунку?



3. Розглянь записи та поясни обчислення.

$2 \cdot 4 + 7 = \square$
$2 \cdot 4 = 8$
$8 + 7 = 15$

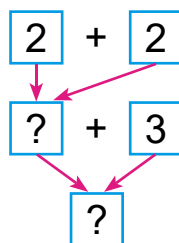
$2 \cdot 8 + 12 = \square$
$2 \cdot 8 = 16$
$16 + 12 = 28$

4. Коротко запиши вирази за зразком.

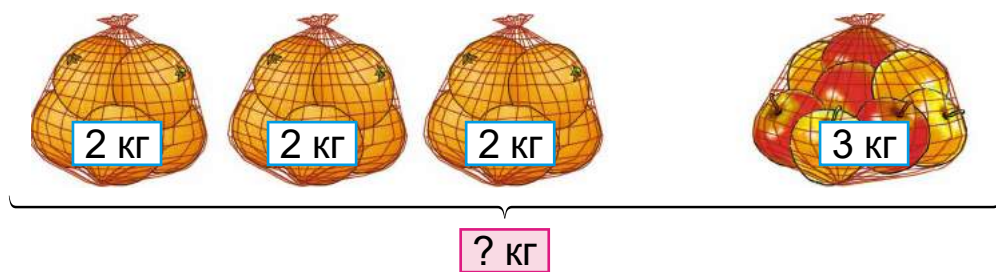
$$2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 27 = 2 \cdot 7 + 27$$

$$2 + 2 + 2 + 7 \qquad 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 12$$

5. До свята купили по 2 кг карамельних і шоколадних цукерок та 3 кг печива. Скільки всього кілограмів солодоців купили?



6. Склади задачу за малюнком.



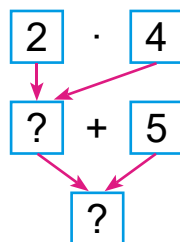
7\*. У п'ятикутнику 4 сторони по 2 см та одна — 5 см. Знайди периметр цього п'ятикутника.

8. За плитку шоколаду діти заплатили 3 купюри по 2 грн та ще 25 грн. Яка вартість плитки шоколаду?

■ 9.  $2 \cdot 5 + 5$        $2 \cdot 7 - 5$        $2 \cdot 6 + 6$        $2 \cdot 9 - 11$   
●     $2 \cdot 8 - 8$        $2 \cdot (15 - 8)$        $2 \cdot 4 + 30$        $2 \cdot (2 + 4)$

1.  $2 \cdot 8 - 15$        $2 \cdot 5 + 10$        $2 \cdot 9 - 9$        $2 \cdot 7 + 36$   
 $2 \cdot 4 + 62$        $2 \cdot 8 - 16$        $2 \cdot 3 + 94$        $2 \cdot (26 - 17)$

2. На чотирьох молодих ділянках лісу лісники обгородили по 2 мурашники й оглянули ще 5 мурашників. Скільки всього мурашників на цих ділянках? Склади план розв'язання задачі за схемою.



▲ Дізнайся, для чого обгороджують мурашники.

3. Мурашник обгородили горизонтальними кілками із чотирьох боків, по 2 кілки з кожного боку. Скільки горизонтальних кілків використали для 2 мурашників?

4.  $\begin{matrix} > \\ \leq \\ = \end{matrix}$   $2 \cdot 5 + 40$    $2 \cdot 8 + 34$        $2 \cdot 4 + 67$    $94 - 18$   
 $2 \cdot 9 - 8$    $2 \cdot 7 + 0$        $2 \cdot 6 + 62$    $2 \cdot 8 + 54$

5. Знайди довжину ламаної, вимірявши довжину лише однієї ланки.





**6\***. Запишіть двоцифрові числа, у яких число одиниць на 6 більше за число десятків.

**7.** Для підгодовування взимку косуль і лосів склали по 2 стійки сіна на 3 галявинах. Скільки всього стійків сіна склали на цих галявинах?

**8.**  $2 \cdot 6 + 40$      $(11 - 9) \cdot 7$      $2 \cdot (16 - 8)$      $2 \cdot 9 + 82$

## Ділення

**1.**  $2 \cdot \boxed{2} \boxed{4} \boxed{6} \boxed{8} + 35$        $2 \cdot \boxed{3} \boxed{5} \boxed{7} \boxed{9} + 27$

**2.** 6 годівниць повісили на 3 дерева порівну. Скільки годівниць на кожному дереві?

Це задача на дію ділення.



Розв'язання:  $6 : 3 = 2$  (г.)

Відповідь: 2 годівниці.

**Дві крапки (:) — знак ділення.**

Рівності на ділення читай так: *6 поділити на 3 буде 2.*

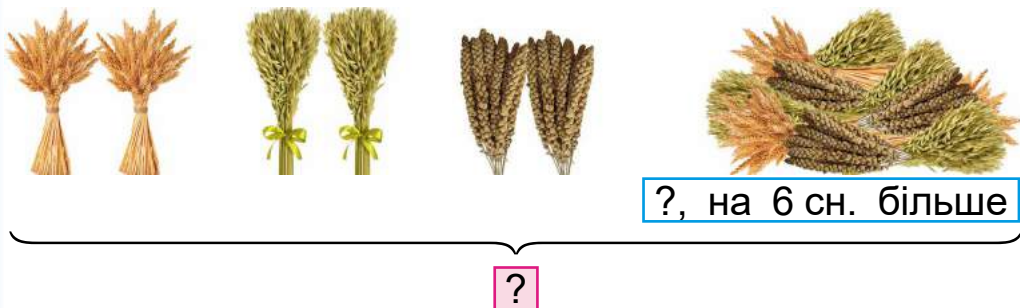
Прочитай рівності:  $12 : 2 = 6$      $8 : 2 = 4$      $60 : 20 = 3$   
 $20 : 4 = 5$      $10 : 5 = 2$      $100 : 10 = 10$

**3.** 1) Виміряй довжину смужки та її частин, а потім склади задачу на ділення.



2) Накресли відрізок завдовжки 10 см і поділи його на 2 рівні частини.

4. Для підгодовування птахів троє хлопчиків зробили з колосків пшениці, вівса та проса по 2 сніпки, а дівчатка — на 6 сніпків більше. Скільки всього сніпків зробили діти?



5. Із 12 дощечок діти зробили 2 однакові годівниці. Скільки дощечок пішло на одну годівницю?



6\*. Накресліть відрізок на 14 клітинок і поділіть його точкою на 2 рівні частини. Скільки клітинок у кожній частині?

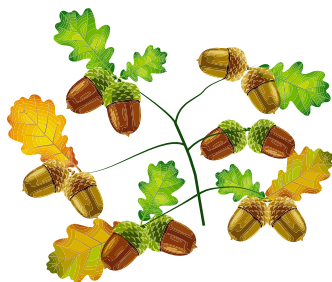
7. Виміряй довжину смужки та її частин, а потім склади задачу на ділення. Запиши в зошит умову, запитання та розв'язання задачі.



8.  $2 \cdot 7 + 17$      $2 \cdot 9 - 6$      $2 \cdot 6 + 59$      $100 - 35 - 35$

1. Прочитай рівності:  $2 \cdot 5 = 10$ ,  $10 : 2 = 5$ ,  $2 \cdot 8 = 16$ ,  $16 : 2 = 8$ .

**2.** Поясни, як за малюнками складено рівності. Прочитай рівності на ділення, називаючи в них числа, як у рівностях на множення. Зроби висновок.



$$2 \cdot 6 = 12$$

$$12 : 6 = 2$$

$$12 : 2 = 6$$

Досліді, чи правильний висновок.

**Якщо добуток поділити на один з множників, то дістанемо інший множник.**

**3.** Обчисли вирази на множення та склади рівності на ділення за зразком.

$$2 \cdot 6 = 12$$

$$2 \cdot 8$$

$$2 \cdot 7$$

$$2 \cdot 9$$

$$2 \cdot 4$$

$$12 : 2 = 6$$

$$\square : 2$$

$$14 : \square$$

$$\square : \square$$

$$\square : \square$$

$$12 : 6 = 2$$

$$16 : \square$$

$$\square : \square$$

$$\square : 9$$

$$\square : \square$$

**4.** Двоє внуків посадили по 2 кущі смородини, а дідусь — на 6 кущів більше. Скільки кущів посадив дідусь? ▲ На яке ще запитання можна знайти відповідь за умовою задачі?

**5.** За малюнком склади задачу про кількість витраченої води для поливу дерев.



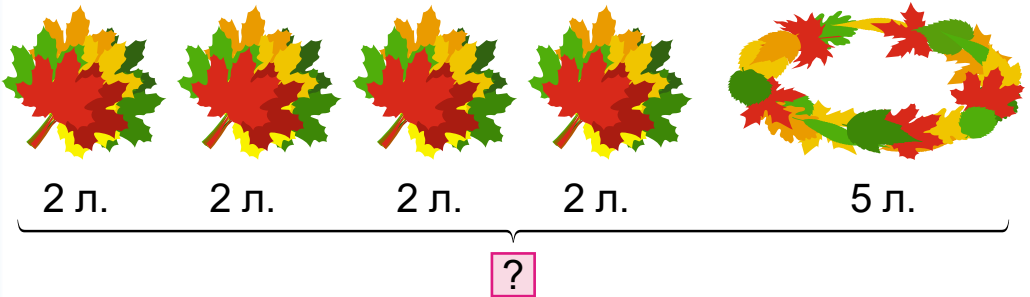
6.  $14 - 7 + 4$        $32 - (12 - 6)$        $13 - 6 + 7$        $2 \cdot 8 - 6$   
 $14 - (7 + 4)$        $32 - 12 - 6$        $13 - (6 + 7)$        $2 \cdot (8 - 6)$

7. У класі 17 хлопчиків. 9 дівчаток збирало на клумбі насіння чорнобривців у пакетики, 10 хлопчиків їм не допомагало. Скільки учнів класу збирало насіння чорнобривців?

8. Обчисли. З кожної рівності на множення склади по 2 рівності на ділення.

$2 \cdot 2$        $2 \cdot 5$        $2 \cdot 7$        $2 \cdot 3$        $2 \cdot 9$        $2 \cdot 6$

9. У 4 букетах з осіннього листя було по 2 червоних листки клена, а у віночку — 5. Скільки всього було червоних листків клена?



1.  $2 \xrightarrow{-6} ? \xrightarrow{-10} ? \xrightarrow{-9} ? \xrightarrow{+27} = ?$

2. 1) Смужку завдовжки 12 см поділили на 3 рівні частини. Яка довжина кожної частини смужки?



Розв'язання:

$12 : 3 = 4$  (см)

Відповідь: 4 см.

2) Смужку завдовжки 12 см поділили на частини по 3 см. Скільки вийшло таких частин?



Розв'язання:

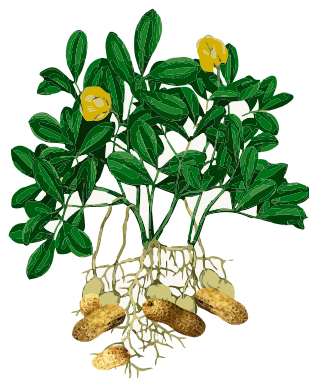
$$12 : 3 = 4 \text{ (ч.)}$$

Відповідь: 4 частини.

**3.** Розв'яжи і порівняй задачі та їх розв'язання.

1) 6 кг горіхів арахісу розклали у 2 ящики порівну. Скільки кілограмів горіхів в одному ящику?

2) 6 кг горіхів арахісу розклали по 2 кг у ящики. Скільки заповнили ящиків?



Арахіс

**4.**  $2 \cdot (8 - 4)$        $2 \cdot 7 - 5$        $2 \cdot 3 - 6$        $2 \cdot (6 - 4)$   
 $2 \cdot 8 - 4$        $2 \cdot (7 - 5)$        $2 \cdot (9 - 6)$        $2 \cdot 6 - 4$

**5\*.** Різниця чисел 73 і 37 дорівнює 36. Користуючись цим результатом, знайди значення виразів.

$70 - 37$        $73 - 36$        $73 - 27$        $75 - 39$

**6.** Перше число 38, друге — на 5 більше, третє дорівнює сумі першого і другого. Знайди третє число.

**7.**  $2 \cdot 7 + 86$        $2 \cdot 6 + 38$        $2 \cdot 9 - 4$        $2 \cdot 4 + 62$

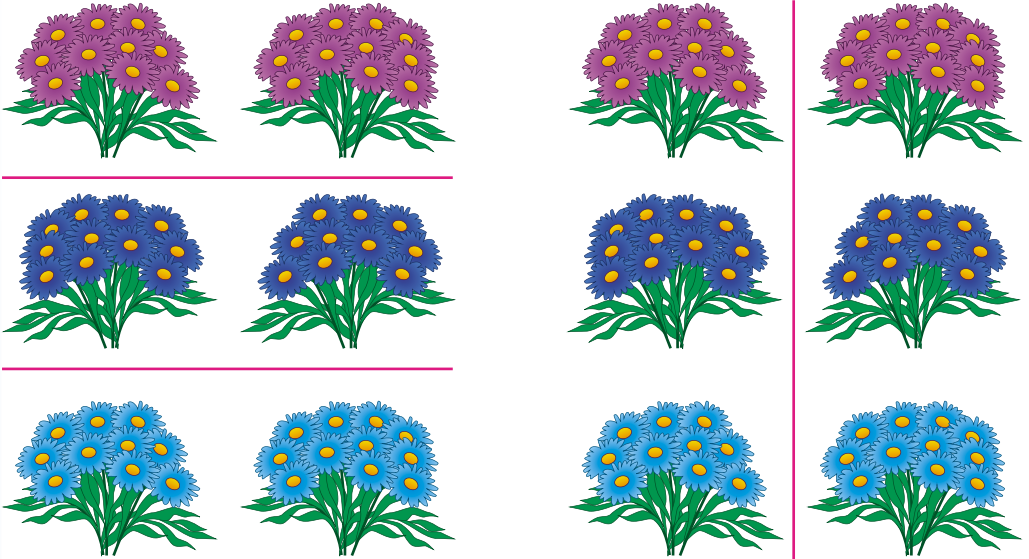


**1.**

$a$	5	9	7	$10 - 4$
$2 + a$				

$a$	5	9	7	$12 - 4$
$2 \cdot a$				

2. За малюнками склади 3 рівності про квіти морозцю.



3. Обчисли та склади з кожної рівності по 2 рівності на ділення.

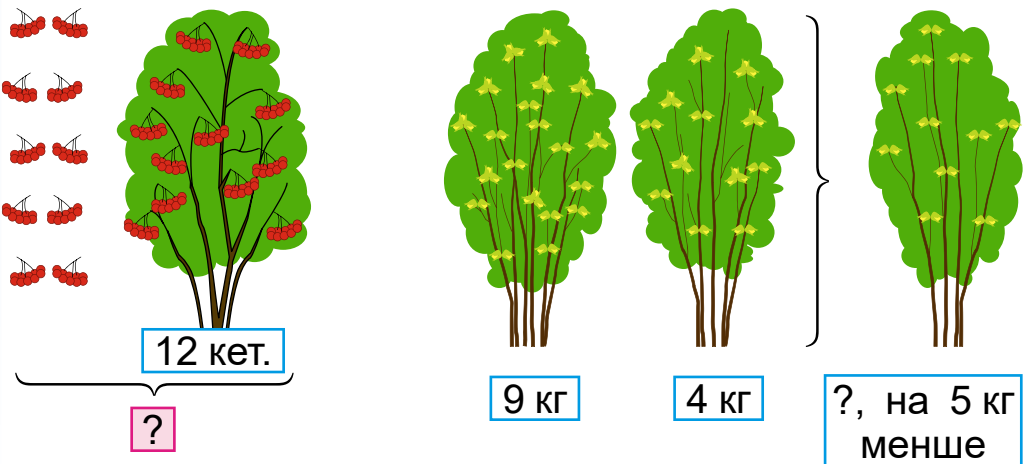
$2 \cdot 5$

$2 \cdot 8$

$2 \cdot 9$

$2 \cdot 3$

4. 3 кущі калини 5 дітей зірвали по 2 кетяги. На кущі залишилося 12 кетягів. Скільки кетягів калини було на кущі спочатку? **▲** Зміни запитання, щоб змінилася друга дія в розв'язанні.



**5.** З одного куща ліщини зібрали 9 кг горіхів, з другого 4 кг, а з третього — на 5 кг менше, ніж з перших двох разом. Скільки кілограмів горіхів зібрали з третього куща? ▲ Зміни запитання, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія.

**6\*.** На першій груші росло 32 груші, а на другій — на 29 груш менше. На вербі — на 61 грушу менше, ніж на другій груші. Скільки груш росло на вербі?

**7.** З кожної рівності на множення склади 2 рівності на ділення.

$$2 \cdot 7 \quad 2 \cdot 4 \quad 2 \cdot 6 \quad 2 \cdot 2$$

**8.** Зібрали 3 кошики чорноплідної горобини по 2 кг і у відро — 4 кг. Скільки всього кілограмів чорноплідної горобини зібрали?

### Таблиця ділення на 2

**1.**  $14 - 7 + 4$        $23 + 8$        $13 - 6$        $2 \cdot 8 - 6$   
 $14 - 7 - 4$        $23 + 48$        $53 - 6$        $2 \cdot 8 + 6$

**2.** Запиши таблицю ділення на 2 в зошит.

$$\begin{array}{ll} 2 \cdot 2 = 4 \rightarrow 4 : 2 = 2 & 2 \cdot 6 = 12 \rightarrow 12 : 2 = 6 \\ 2 \cdot 3 = 6 \rightarrow 6 : 2 = 3 & 2 \cdot 7 = 14 \rightarrow 14 : 2 = 7 \\ 2 \cdot 4 = 8 \rightarrow 8 : 2 = 4 & 2 \cdot 8 = 16 \rightarrow 16 : 2 = 8 \\ 2 \cdot 5 = 10 \rightarrow 10 : 2 = 5 & 2 \cdot 9 = 18 \rightarrow 18 : 2 = 9 \end{array}$$

**3.** Прочитай таблицю множення числа 2 і таблицю ділення на 2, які подано в іншій формі запису.

2 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	4	6	8	10	12	14	16	18	: 2

4. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 2.  
 $16 : 2 + 8$      $14 : 2 + 4$      $18 : 2 + 28$      $12 : 2 + 64$

5. Розв'яжи задачі, в обчисленнях скористайся таблицею.



Білка



Жолудевий дятел



Сойка

1) Білка заховала 12 горіхів порівну у двох дуплах. Скільки горіхів у кожному дуплі?

2) Жолудевий дятел заховав у стовбур дерева 16 жолудів по 2 в ряду. Скільки рядів із жолудями у стовбурі дерева?

3) Сойка сховала в землю на зиму 18 жолудів. Скільки разів могла літати за жолудями сойка, якби приносила їх у дзьобі по 2? ▲ На скільки більше разів літала сойка за жолудями, якщо ховала по одному?

6\*. Довжина сторони многокутника 2 см, а його периметр 10 см. Який це многокутник?

7. Накресли відрізок завдовжки 12 см. Поділи його на 2 рівні частини. Яка довжина кожної частини?

8. Для підгодовування звірів у заповіднику заготовили 56 мішків буряків, картоплі — на 9 мішків менше, а качанів кукурудзи — стільки, скільки мішків буряків і картоплі разом. Скільки мішків качанів кукурудзи заготовили?

9.  $4 : 2 + 6$      $10 : 2 + 8$      $16 : 2 - 6$      $14 : 2 + 33$

$8 : 2 + 66$      $2 \cdot 9 - 12$      $12 : 2 + 34$      $2 \cdot 7 - 5$



◆ 1.  $2 \cdot 7 + 35$      $16 : 2 + 24$      $(6 + 8) : 2$      $(52 - 34) : 2$

2. Запам'ятай назви чисел при діленні.



3. Обчисли та назви кожне число в рівностях.

$18 : 2$      $2 \cdot 8$      $8 : 2$      $2 \cdot 6$      $14 : 2$

4. У заповіднику для зимової підгодівлі тварин облаштували 16 годівниць, по 2 на кожній галявині. На скількох галявинах облаштували годівниці?



5. Діти заготовили лісовим тваринам на зиму 18 березових і дубових віників. Скільки заготовили віників кожного виду, якщо їх було порівну?

6\*. До числа 34 додали 2 однакових числа і дістали 52. Які числа додали?

■ 7. Для підгодівлі диких тварин планували завезти 12 мішків зерна пшениці та стільки ж зерна ячменю. Уже завезли 14 мішків зерна. Скільки мішків зерна ще треба завезти?

■ 8.  $14 : 2 + 83$      $2 \cdot 9 - 4$      $10 : 2 + 10$

●  $16 : 2 + 72$      $2 \cdot 6 - 12$      $18 : 2 + 71$

- ◆ 1. Знайди суму, добуток, частку та різницю кожної пари чисел.

$8 \text{ і } 2$

$2 \text{ і } 14$

$2 \text{ і } 16$

- ◆ 2. Обчисліть ланцюжки.



$2 \cdot 9$	$2 \cdot 7$	$2 \cdot 8$
$+ 24$	$- 9$	$- 14$
<u><math>- 13</math></u>	<u><math>+ 23</math></u>	<u><math>\cdot 6</math></u>

$14 : 2$	$10 : 2$	$18 : 2$
$+ 43$	$+ 15$	$- 7$
<u><math>- 22</math></u>	<u><math>+ 45</math></u>	<u><math>\cdot 6</math></u>

3. Для гри в сніжки 10 учнів об'єдналися порівну у 2 команди. Потім до кожної команди додалося ще по 3 учасники. Скільки стало учнів у кожній команді?

4. Склади задачі за малюнками.



Усього дітей — ?

5.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $2 \cdot 5 + 24$    $2 \cdot 6 + 22$      $14 : 2 + 63$    $12 : 2 + 57$   
 $18 : 2 + 16$    $16 : 2 + 13$      $2 \cdot 8 - 9$    $2 \cdot 4 + 3$

- 6\*. Для побудови трьох трикутників використали 7 паличок. Дослідіть, як це зробити. Накресліть.

- 7\*. До числа 48 додали два однакових числа й дістали 62. Які числа додали?

8.  $16 : 2 - 4$      $2 \cdot 6 + 4$      $(45 - 31) : 2$      $2 \cdot (54 - 45)$

- 9. Щоб зробити льодову гірку, діти взяли 7 віде-  
 ● рець і 5 лопат. Скільки було дітей, якщо кожне відерце з водою носили по двоє дітей, а кожною лопатою працювала одна дитина?



?

1. На льодовому майданчику тренувалося 4 пари фігуристів та окремо ще 7 фігуристів. Скільки всього фігуристів тренувалося на майданчику?



?

2. З гірки на лижах спускалося 14 дітей, порівну хлопчиків і дівчаток. Двоє хлопчиків та одна дівчинка зійшли з траси. Скільки дітей залишилося на трасі?

- 3\*. Знайдіть периметр трикутника, у якого дві сторони по 3 см, а третя — на 2 см довша за них.

4.  $12 : 2 + 24$      $16 : 2 - 8$      $18 : 2 + 61$      $10 : 2 + 95$   
 $2 \cdot 7 - 8$      $2 \cdot 9 - 18$      $2 \cdot 5 + 45$      $14 : 2 - 7$

16

:2

-6

.9

+64

-79

=?

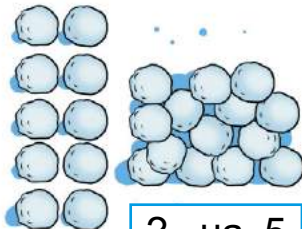
**5.** Склади задачі за малюнками і запитаннями: Скільки дітей ліпило кожену снігову бабу, якщо їх було порівну? Скільки всього сніжок?



?

?

12



5 пар

?, на 5  
більше

**6.**  $2 \cdot 6 + 78$      $2 \cdot 4 + 92$      $2 \cdot 7 + 86$      $2 \cdot 8 - 16$   
 $12 : 2 + 13$      $18 : 2 + 91$      $12 : 2 - 6$      $12 - (2 \cdot 5)$

**7.** На ковзанку разом з батьками прийшло 6 дівчаток і стільки ж хлопчиків. Скільки пар ковзанів потрібно дітям?

### Таблиця множення числа 3

**1.** Доведи, що  $3 \cdot 6 = 18$ . Що показує перший множник, другий?

**2.** Поясни, як склали таблицю множення числа 3. Як можна одержати наступний добуток з попереднього?

$3 + 3$

$3 \cdot 2 = 6$

$\underline{3 + 3} + 3$

$3 \cdot 3 = 9$

$\underline{3 + 3 + 3} + 3$

$3 \cdot 4 = 12$

$\underline{3 + 3 + 3 + 3} + 3$

$3 \cdot 5 = 15$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$3 \cdot 6 = 18$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$3 \cdot 7 = 21$

$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$3 \cdot 8 = 24$

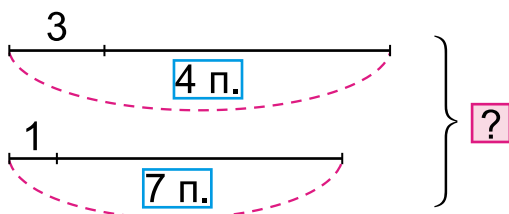
$3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3 + 3$

$3 \cdot 9 = 27$

3. Користуючись таблицею, обчисли вирази.

$$3 \cdot 8 + 28 \quad 3 \cdot 7 - 12 \quad 3 \cdot 9 + 63 \quad 3 \cdot 6 - 18$$

4. Чотири покупці купили по 3 кг крупів, а 7 покупців — по 1 кг. Скільки всього кілограмів крупів вони купили? ▲ Що зміниться в розв'язанні, якщо замінити слова *по 1 кг* словами *по 2 кг*?



5. У магазині на двох полицях було по 3 пакети вівсяних крупів від одного виробника та окремо ще 5 пакетів — від іншого виробника. Скільки всього пакетів вівсяних крупів було на полицях?

6. Накресли ламану з 4 ланок по 2 см і однієї завдовжки 3 см. Знайди загальну довжину цієї ламаної.

7\*. Від 42 відняли 2 однакових числа і дістали 26. Які числа відняли?

8.  $3 \cdot 9 - 13$      $3 \cdot 3 + 19$      $3 \cdot 6 : 2$      $2 \cdot 9 + 78$

9. Пшеничне борошно розфасували в 9 пакетів по 3 кг та ще у 24 кілограмових пакети. Скільки всього кілограмів борошна розфасували?



9 п. по 3 кг



24 п. по 1 кг

?

**1.** На 7 гілках горобини було по 3 кетяги ягід. Омелюхи поласували ягодами, і залишилося лише 3 кетяги. Скількома кетягами поласували омелюхи?



**2.** У годівничці клювали зерна горобці й синиці. Після того як полетіли всі синиці й 5 горобців, у годівничці залишилося 6 пташок. Скільки горобців було в годівничці спочатку?

**3.** Обчисліть та дізнайтеся, яка пташка виводить пташенят узимку.

$$3 \cdot 2 + 10$$

Ш

$$50 - 26 - 22$$

А

$$55 - (27 + 20)$$

Ш

$$8 \cdot 2 + 34$$

К

$$16 : 2 + 47$$

И

$$2 \cdot 6 - 9$$

Р



**4.** Знайди периметр п'ятикутної ділянки, кожна сторона якої дорівнює 3 м.

**5\*.** На першому дереві сиділо на 8 пташок більше, ніж на другому. З першого дерева на друге перелетіло 6 пташок. На якому дереві пташок стало більше і на скільки?

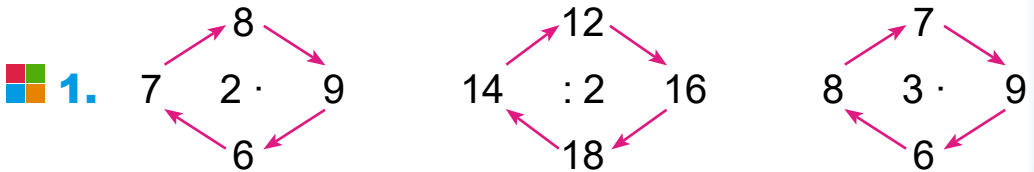
**6.** До куща калини прилетіли снігурі та пуночки. Потім 3 снігурі та 2 пуночки перелетіли на горобину, і на калині залишилося 6 птахів. Скільки всього снігурів і пуночок прилетіло?



?

**7.** Знайди хибні рівності. Запиши їх правильно.

$37 - 6 + 7 = 38$        $3 \cdot 9 + 40 = 47$        $2 \cdot 8 - 9 = 9$   
 $3 \cdot (24 - 17) = 18$        $3 \cdot 6 + 30 = 48$        $18 : 2 + 4 = 12$



**2.** До дня Святого Миколая учні зібрали для дитячого будинку 8 пакунків, по 3 подарунки в кожному. У пакунках було 15 книжок, а решта — іграшки. Скільки іграшок було в пакунках?

**3.** До свята купили по 2 л яблучного, виноградного, персикового і сливового соку та 5 л солодкої води. Скільки всього літрів напоїв купили?

**4.** Обчисли добутки та склади по 2 рівності на ділення.

$3 \cdot 4$        $3 \cdot 9$        $3 \cdot 7$        $3 \cdot 8$        $3 \cdot 6$

**5\*.** Накресліть два трикутники, щоб їх спільною частиною були: 1) точка; 2) відрізок.

**6.**  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $3 + 3 + 3 + 3$   $\square$   $3 \cdot 4$        $3 + 3 + 3 + 3 + 3$   $\square$   $3 \cdot 5$   
 $3 + 3 + 3 + 3 + 3$   $\square$   $3 \cdot 2$        $3 + 3 + 3$   $\square$   $3 \cdot 7$   
 $3 \cdot 5 - 3$   $\square$   $3 \cdot 4 + 3$        $3 \cdot 9 - 20$   $\square$   $3 \cdot 7 - 12$

**7.** Бабуся спекла пиріжки. За обідом 7 осіб з'їли по 2 пиріжки, і залишилося ще 10 пиріжків. Скільки пиріжків спекла бабуся?

**8.** Знайди значення виразу  $3 \cdot (a + 4)$ , якщо  $a = 2, 3, 5$ .

◆ 1.  $(12 - 9) \cdot 4$      $3 \cdot (16 - 8)$      $3 \cdot 6 - 9$      $(8 + 6) : 2$

2. Купили 6 коробок, по 3 гірлянди в кожній. Кількома гірляндами прикрасили будинок, і залишилося 4 гірлянди. Скількома гірляндами прикрасили будинок?



3. Склади задачу про ялинкові іграшки за коротким записом і малюнком.

Виготовили	Розфарбували	Залишилося
По 3 іг. 4 форм	?	6 іг.



▲ Розглянь на малюнку, як виготовляють ялинкові прикраси. Дізнайся про це більше.

4. Обчисли. Випиши лише вирази зі значенням 24.

$3 \cdot 8 + 24$      $(30 - 27) \cdot 8$      $(52 - 49) \cdot 7$      $16 : 2 + 16$   
 $3 \cdot 5 + 9$      $2 \cdot 8 + 8$      $18 : 2 + 15$      $3 \cdot 9 - 3$

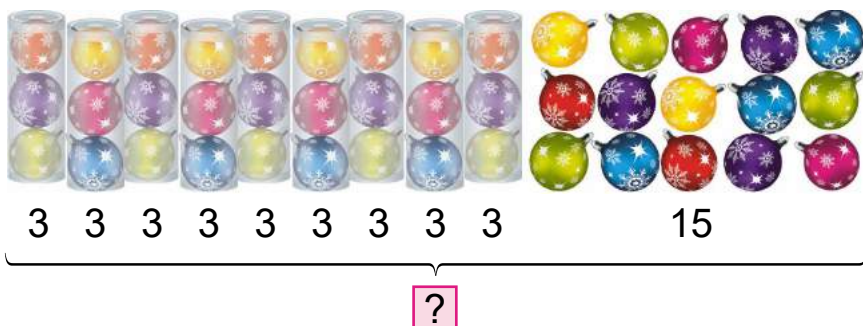
5. Накресли відрізки  $AB = 8$  см і  $CD = 6$  см, щоб їх спільною частиною був відрізок завдовжки 4 см.

6\*. Треба вирізати 10 червоних і 8 синіх ялинкових кульок. Уже вирізали 13 кульок. Яку найбільшу кількість синіх кульок залишилося вирізати?

7. За велику ялинкову кульку заплатили 9 купюр по 2 грн та ще 30 грн. Яка вартість цієї кульки?



■ 8. У 9 коробок запакували по 3 ялинкові іграшки. Залишилося запакувати ще 15 іграшок. Скільки всього ялинкових іграшок треба запакувати?



■ 9.  $3 \cdot (26 - 17)$        $(30 - 27) \cdot 5$        $16 : 2 - 8$   
 ●  $2 \cdot (54 - 48)$        $(27 - 13) : 2$        $3 \cdot 6 - 17$

1. Математичний диктант.

- 1) Добуток чисел 3 і 5 зменш на 2.
- 2) Суму чисел 12 і 6 поділи на 2.
- 3) Різницю чисел 20 і 18 помнож на 8.
- 4) Частку чисел 12 і 2 збільш на 14.

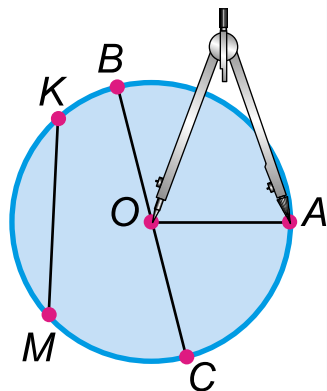
2. Прочитай пояснення про круг і коло.

На малюнку зображено круг із центром у точці  $O$ .

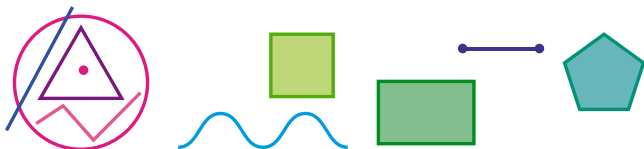
**Лінію, яка є межею круга, називають *КОЛОМ*.**

Коло креслять за допомогою циркуля. Точка  $O$ , у якій розміщується голка циркуля, — *центр кола*. Відрізок  $OA$  — *радіус кола і круга*. Відрізок  $BC$  — *діаметр кола і круга*. Чи є діаметром відрізок  $KM$ ?

▲ Скільки радіусів у колі? Скільки діаметрів у крузі? Чи кожен два радіуси утворюють діаметр?



**3.** Які фігури лежать усередині кола, поза колом? Скільки точок перетину має пряма з колом? ▲ Чи може пряма лежати всередині кола?



**4.** Розв'яжи та порівняй задачі.

1) Учень обчислив 4 стовпчики виразів, по 3 вирази в кожному. Скільки всього виразів він обчислив?

2) З першого стовпчика учень обчислив 4 вирази, а з другого — 3. Скільки всього виразів обчислив учень?

**5.** Було 18 аркушів синього паперу та 5 аркушів жовтого. Докупили ще 20 аркушів зеленого та червоного паперу. Які запитання можна поставити до цих виразів?

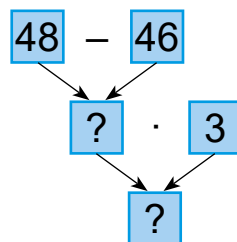
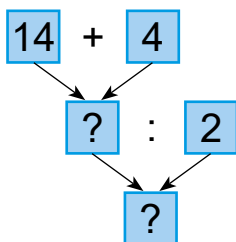
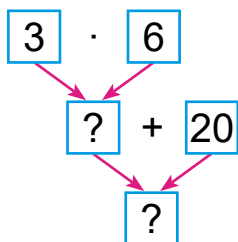
18 – 5      18 + 20      20 – 5      20 – 18      18 + 5 + 20

**6\*.** В Олі було на 3 зошити більше, ніж в Олеся. Оля віддала Олеся 2 зошити. У кого стало більше зошитів і на скільки?

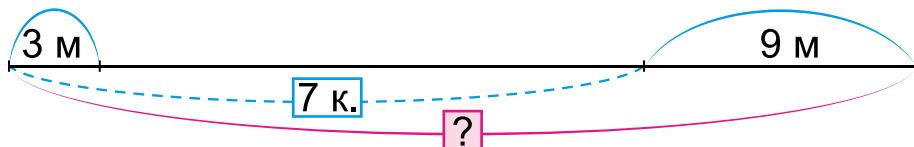
**7.** За два зошити заплатили 8 грн, а за лінійку — на 8 грн більше, ніж за один зошит. Яка ціна лінійки?

**8.**  $3 \cdot 8 - 6$                        $18 : 2 + 24$                        $(11 - 8) \cdot 3$   
 $33 - 3 \cdot 9$                        $9 - 12 : 2$                        $6 : 3 + 9$

**1.** За схемами складіть та обчисліть вирази.



2. Щоб пошити костюм треба 3 м тканини. Пошили 7 таких костюмів, і залишилося ще 9 м тканини. Скільки метрів тканини було спочатку? ▲ Заміни число 7 на 6. Чи зміниться план розв'язування?



3. Склади задачу про масу ниток за поданим розв'язанням.

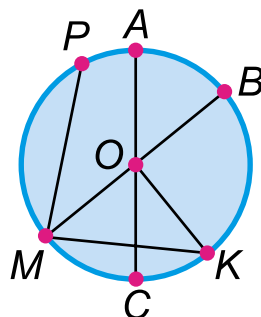
- 1)  $3 \cdot 2 = 6$  (кг)  
2)  $6 - 2 = 4$  (кг)



4. У швейному цеху працювало 12 жінок і чоловіків. Коли дві жінки вийшли, у цеху залишилося порівну жінок і чоловіків. Скільки чоловіків працювало у швейному цеху? Поясни розв'язання.

- 1)  $12 - 2 = 10$  (ос.)      2)  $10 : 2 = 5$  (ч.)

5. За малюнком назви радіуси, діаметри. Чому  $MK$  не є діаметром? Чому  $MP$  не є діаметром?



6. Від довгої стрічки відрізали 6 частин по 3 дм. Залишилося 7 дм стрічки. Яка була довжина стрічки спочатку?

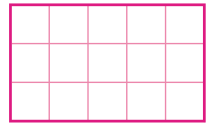
7.  $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$  2 дм 3 см  1 м      4 дм  35 см  
70 дм  7 м      95 к.  2 грн

### Таблиця ділення на 3

	1. $3 \cdot 6$	$12 - 8$	$24 - 8$	$32 - 29$	$40 - 37$
	+ 24	: 2	+ 2	· 8	· 6
	<u>- 7</u>	<u>+ 21</u>	<u>   </u> : 2	<u>- 24</u>	<u>   </u> : 2

2. Як склали рівності за малюнком?

$$3 \cdot 5 = 15 \quad 15 : 3 = 5 \quad 15 : 5 = 3$$



3. Прочитай таблицю множення числа 3. Досліди, як склали таблицю ділення на 3.

3 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	6	9	12	15	18	21	24	27	: 3

4. Обчисли, користуючись таблицею ділення на 3.

$$12 : 3 + 4 \quad 27 : 3 - 6 \quad 24 : 3 + 24 \quad 21 : 3$$

$$12 : 3 - 4 \quad 27 : 3 + 16 \quad 18 : 3 - 0 \quad 15 : 3$$

5. Кухар ресторану зліпив на замовлення 30 вареників. Троє відвідувачів з'їли три однакові порції вареників. Залишилося 12 вареників. Скільки вареників з'їв кожен з трьох відвідувачів ресторану?

6. Склади задачу за малюнком і коротким записом.

Було	Замовили	Кількість людей	Залишилося
18 шм.	по 3 шм.	?	12 шм.



7. Накресли ламану завдовжки 12 см з ланками по 3 см.

8\*. Якими п'ятьма монетами можна набрати 80 к.?

$$9. \quad 18 : 3 + 6 \quad (42 - 18) : 3 \quad 12 : 3 + 56$$

$$18 : 3 - 6 \quad (15 + 12) : 3 \quad 15 : 3 + 95$$

10. Було 15 фруктів різного виду. Узяли по 3 фрукти кожного виду, зробили з них фреш, і залишилося 9 фруктів. Зі скількох видів фруктів зробили фреш?

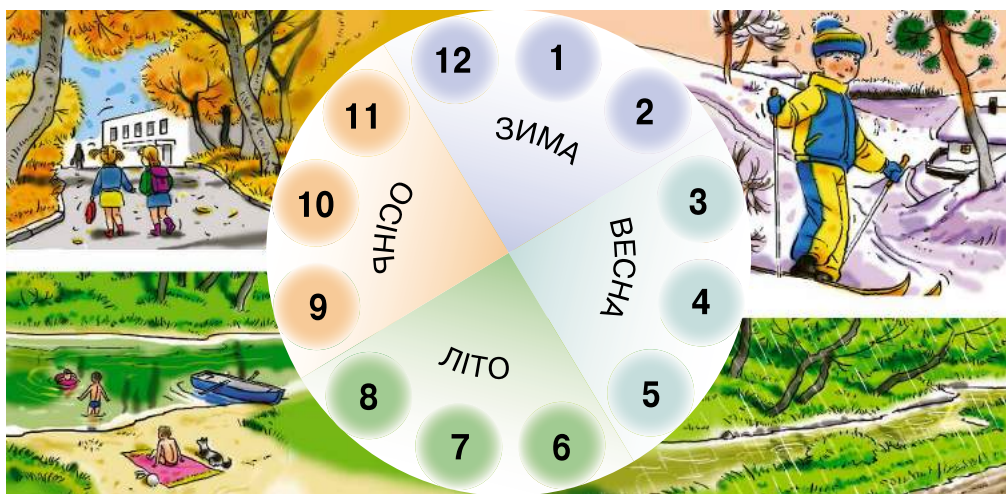
## 1. Загадки.

- 1) Ростає дуб, у нього 12 гілок, на кожній гілці по 4 гнізда, у кожному гнізді 7 пташенят. Що це таке?  
2) Не їсть і не п'є, а ходить і б'є.

2. Назви дні тижня. Зі скількох частин складається доба? Скільки годин у добі?

3. Прочитай пояснення. Виконай завдання.

**Рік** — основна одиниця вимірювання часу, пов'язана з рухом Землі навколо Сонця. Рік поділяють на **12 місяців**. Є 4 пори року: *зима, весна, літо й осінь*. Назви всі місяці. Дізнайся за календарем, скільки днів у кожному місяці.



4\*. Сестра на 3 роки старша за брата. Братові 5 років тому було 3 роки. Скільки років сестрі тепер?

5. 4 роки тому хлопчикові було двічі по 3 роки. Скільки років йому тепер?

6. Периметр трикутника з однаковою довжиною сторін дорівнює 15 см. Накресли відрізок, на 4 см довший за сторону трикутника.

7. За круговими виразами відгадай слово.

$18 : 3 + 15$	М	$15 : 3 + 7$	Ц
$3 \cdot 9 - 3$	С	$24 : 3 + 7$	Я
$21 : 3 - 4$	І	$12 : 3 + 14$	Ь



18

8. Коли батькові було 30 років, Іванку було 6 років.  
Тепер Іванкові 11 років. Скільки років батькові?

:3

1. Знайди значення виразів, якщо  $a = 3$ .

$a \cdot 6$	$31 - a$	$21 : a$	$18 : a$
-------------	----------	----------	----------

2. Назви частини доби. Пригадай, скільки годин у добі, скільки хвилин у годині.

1 доба = 24 год  
1 год = 60 хв  
1 хв = 60 с

:2

Час визначають за годинником.

За добу *годинна стрілка* робить два повних оберти. *Хвилинна стрілка* робить повний оберт за 1 год, а *секундна* — за 1 хв.



:8

Розглянь малюнок і скажи, скільки годин і хвилин показує годинник уночі та вдень.

-9

3. Урок триває 40 хв, а перерва — 10 хв. Скільки часу тривають разом урок і перерва? На скільки 50 хв менше від 1 год?

4. Радіус кола 3 см. Знайди його діаметр.

:3

5. Запишіть: 1) котру годину показує кожен годинник у першу і другу половину доби; 2) котру годину покаже кожен годинник за 10 хв.



=?

**6.** Діти йшли до гірки 20 хв, з гірки каталися 40 хв, а додому поверталися на 30 хв швидше, ніж усього каталися з гірки та йшли до неї. Скільки хвилин діти поверталися додому?

**7\*.** Від початку доби минуло 36 год. Котра тепер година?

**8.**  $(35 - 8) : 3$        $(52 - 49) \cdot 7$        $(9 + 9) : 3$   
 $3 \cdot (44 - 36)$        $(61 - 58) \cdot 6$        $(24 - 9) : 3$

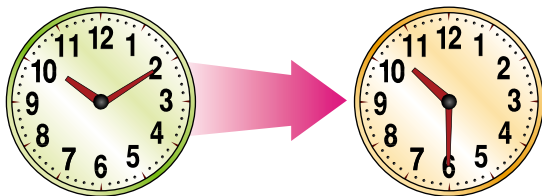
**9.** Добери числа та розв'яжи задачу.  
 На лижах каталося  дітей, а на санчатах — на  дітей більше. Скільки всього дітей каталося на лижах і санчатах?

**10.**  $(46 - 37) : 3$        $3 \cdot (31 - 24)$        $18 : (61 - 59)$   
 ●  $24 : 3 : 2$        $(45 - 30) : 3$        $18 : 3 : 2$

**1.** Віднови рівності.

$3 \cdot 4 + 3 = 3 \cdot \square$      $3 \cdot 6 - 3 = 3 \cdot \square$      $3 \cdot 5 + 3 + 3 = 3 \cdot \square$

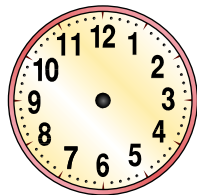
**2.** Скільки часу тривала велика перерва?



**3.** Діти читали 30 хв. О котрій годині вони почали читати, якщо закінчили читати о 14 год 20 хв?



**4.** Дітям до школи йти 30 хв. О котрій годині вони мають вийти з дому, якщо уроки розпочинаються о 8 год 30 хв? Вказівка: скористайся циферблатом.



24

:3

:2

+11

:3

+27

=?

5.  $(25 - 7) : 3$      $(20 - 2) : 2$      $2 \cdot 8 + 54$      $(30 - 3) : 3$

6\*. Накресли квадрат, у якого периметр на 6 см більший за сторону.

7.  $3 \cdot 7 + 29$      $15 : 3 + 55$      $(12 - 9) \cdot 9$      $18 : 3 + 24$

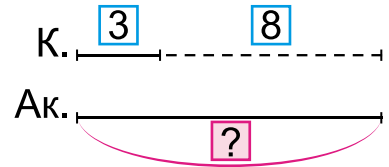
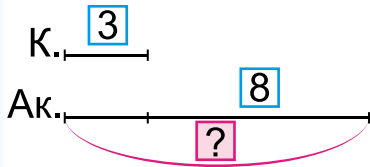
8. Дівчинка лягла спати о 21 год, а прокинулася о 7 год ранку. Скільки годин вона спала?

1. З яких двох одноцифрових чисел складаються числа 12, 15, 18, 16?

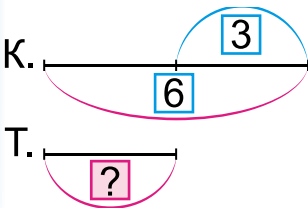
2. Порівняй задачі.

1) У цирковій виставі брало участь 3 клоуни, а акробатів — на 8 більше. Скільки акробатів брало участь у цирковій виставі?

2) У цирковій виставі брало участь 3 клоуни, це на 8 менше, ніж акробатів. Скільки акробатів брало участь у цирковій виставі?



3. Склади і розв'яжи задачу за схемою та коротким записом.



Коней — 6, це на 3 більше  
 Тигрів — ?

4.  $2 \text{ м } 7 \text{ дм} + 2 \text{ дм}$

$16 \text{ дм} : 2$

$2 \text{ см} \cdot 9$

$8 \text{ дм } 7 \text{ см} - 4 \text{ дм}$

$12 \text{ дм} : 3$

$3 \text{ дм} \cdot 5$



**5\***. Накресли прямокутник зі сторонами 2 см і 3 см. Поділи його відрізками на квадрати зі стороною 1 см. Скільки їх вийшло? Склади рівність на множення.

**6.** У жонглера було 6 факелів, це на 2 менше, ніж м'ячів. Скільки м'ячів було в жонглера?

**7.** У цирк пішло 16 учнів класу, це на 7 більше, ніж у театр ляльок. Скільки учнів пішло в театр ляльок?

**8.**  $7\text{ м } 6\text{ дм} - 4\text{ дм}$        $1\text{ дм } 8\text{ см} - 5\text{ см}$        $14\text{ см} : 2$

## Таблиця множення числа 4

**1.** Прочитай вираз  $4 \cdot 5$ . Що показує множник 4, множник 5? Доведи, що  $4 \cdot 5 = 20$ .

**2.** Поясни, як склали таблицю множення числа 4.

$4 + 4$	$4 \cdot 2 = 8$
$\underline{4 + 4} + 4$	$4 \cdot 3 = 12$
$\underline{4 + 4 + 4} + 4$	$4 \cdot 4 = 16$
$\underline{4 + 4 + 4 + 4} + 4$	$4 \cdot 5 = 20$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 6 = 24$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 7 = 28$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 8 = 32$
$4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4 + 4$	$4 \cdot 9 = 36$

**3.**  $4 \cdot 3 + 68$      $4 \cdot (32 - 24)$      $(23 - 19) \cdot 5$      $(12 - 8) \cdot 7$

**4.** На гастролях музичний гурт мав дати по 4 концерти у трьох великих містах. Скільки концертів ще залишилося дати, якщо вже пройшло 8 концертів?

**5.** У розважальному центрі під час зимових канікул перших 3 дні відбувалося по 4 вистави, а наступних 5 днів — по одній виставі. Скільки всього вистав відбулося в центрі протягом зимових канікул?

6\*. Знайди на малюнку 6 прямокутників. Скількома паличками можна побудувати таку фігуру?



7. Коли всі глядачі сіли на свої місця, у залі залишилося 23 вільних місця. Скільки глядачів було в залі, якщо там усього 98 місць? **▲** Зміни запитання, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія.

8. На різдвяній виставці було по 4 малюнки з п'яти початкових класів і 19 малюнків зі старших класів. Скільки всього малюнків було на виставці?

9.  $24 : 3 - 5$

$12 : 3 + 0$

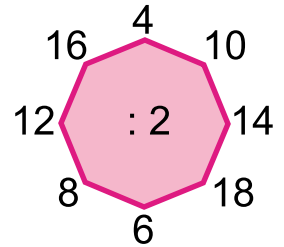
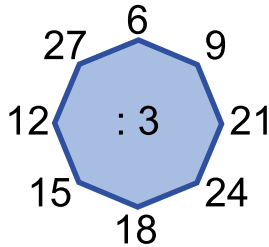
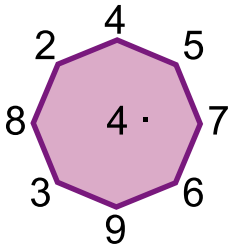
$14 : 2 + 14$

$21 : 3 + 5$

$3 \cdot 6 - 4$

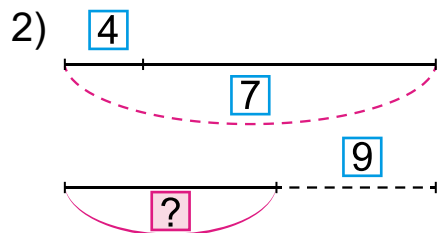
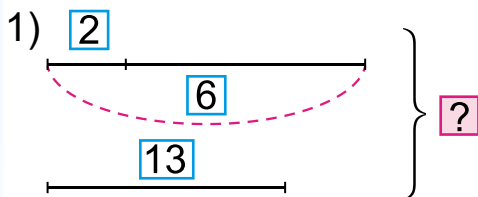
$4 \cdot 2 + 16$

1.



2. Кур'єр доставив адресату 9 малих посилок по 4 кг і великі посилки, маса яких на 15 кг більша за масу малих. Яка маса великих посилок?

3. Склади та розв'яжи задачі за схемами.



4. Знайди значення виразу  $4 \cdot a + 16$ , якщо  $a = 7, 4, 6$ .

**5\***. Побудуй прямокутник зі сторонами 4 см і 6 см. Поділи його на найменше число квадратів та обчисли периметр такого квадрата.

**6.** Для доставки посилок у бак авто залили 20 л пального. Двигун цього авто за годину роботи витрачає 4 л пального. Скільки літрів пального залишиться після 3 год роботи двигуна? **▲** Скільки ще годин може працювати двигун на цьому пальному?

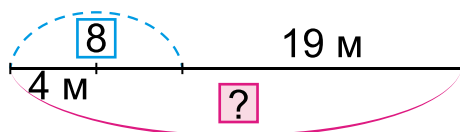
**7.**  $4 \cdot (63 - 54)$        $(83 - 79) \cdot 6$        $4 \cdot 4 : 2$   
 $(31 - 27) \cdot 7$        $4 \cdot (31 - 23)$        $4 \cdot 5 - 9$

<b>1.</b>	$4 \cdot 8$	$9 : 3$	$4 \cdot 6$	$3 \cdot 8$	$2 \cdot 9$
	$- 20$	$+ 8$	$: 3$	$: 4$	$: 3$
	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$	$\underline{\quad}$
	$: 3$	$+ 19$	$+ 52$	$- 6$	$: 2$

**2.** Знайди периметр чотирикутника, у якого три сторони по 4 см, а четверта — 6 см.

**▲** Запиши розв'язання по-різному.

**3.** В ательє пошили 8 фіранок, використавши на кожну 4 м тканини. Залишилося 19 м тканини. Скільки метрів тканини було спочатку? **▲** Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася виразом:  $4 \cdot 8 - 19$ .



**4.** У 6 коробок спакували по 4 комплекти спальної білизни. Скільки залишилося таких комплектів, якщо спочатку їх було 4 дес.? Склади подібну задачу про піжами.

**5.**  $4 \cdot 9 - 6$        $2 \cdot 9 - 6$        $24 : 3 + 10$        $18 : 3 - 0$

**6\***. У двох коробках було по 30 катушок. З першої коробки взяли кілька катушок, а з другої — стільки, скільки залишилося в першій. Скільки тепер катушок у коробках?



30 к.      30 к.

**4** ■ **7.** Від мережива відрізали 8 частин по 4 дм. Залишилося 18 дм. Якої довжини було мереживо спочатку?

■ **8.**  $4 \cdot 6 - 6$                        $(42 - 38) \cdot 7$                        $27 : 3 + 11$

●  $3 \cdot 8 + 46$                        $4 \cdot 9 - 27$                        $4 \cdot (40 - 35)$

### Таблиця ділення на 4

**1.** Обчисли вираз  $4 \cdot 8$ . Склади рівність на ділення.

**2.** Прочитай таблицю множення числа 4 і поясни, як склали таблицю ділення на 4.

4 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	8	12	16	20	24	28	32	36	: 4

**3.** Користуючись таблицею, обчисли вирази.

$12 : 4 + 7$        $28 : 4 - 7$        $36 : 4 + 9$        $24 : 4 - 1$

**4.** Склади і розв'яжи задачі про сирники й пампушки. Порівняй задачі та їх розв'язання.

	1 порція	Кількість порцій	Усього
1)		?	20 с.
2)		4	20 пам.

**5.** У пекарні за 4 дні використали 32 кг житнього борошна. Пшеничного борошна щодня витрачали на 27 кг більше, ніж житнього. Скільки кілограмів пшеничного борошна витрачали щодня?

**6\*.** Накресли трикутник. Проведи в ньому 2 відрізки так, щоб утворилося 6 трикутників і чотирикутник. Познач їх точками.

**7.**  $3 \cdot 2 < 4 \cdot \square$        $28 : 4 > \square : 4$        $2 \cdot 6 = 4 \cdot \square$

**8.** Було 12 пакетів гречаного борошна. Привезли ще 32 кг такого борошна й розфасували його в пакети по 4 кг. Скільки всього вийшло пакетів з борошном?

**9.**  $24 : 4 + 54$        $28 : (13 - 9)$        $(48 - 16) : 4$        $36 : 4$   
 $16 : 4 + 6$        $12 : 4 \cdot 6$        $8 : 4 \cdot 9$        $24 : 3$

**1.** Знайди суму, різницю, добуток і частку чисел 8 і 4.

**2.** Провідник пасажирського потяга посадив 24 дитини і 8 дорослих у вагон-купе. В одному купе 4 пасажири. Скільки купе зайняли діти й дорослі?

**3.** У польоті пасажири авіалайнера замовили 4 види соку у 8 склянках та ще 4 склянки кави. На скільки більше замовили склянок соку, ніж кави?

**4.** Склади задачу за малюнком і розв'язанням.



20 грн



10 грн

1)  $20 : 4 = 5$  (грн)  
 2)  $10 - 5 = \square$  (грн)

5.  $28 : 4 + 23$        $28 - 4 + 23$        $32 : 4 + 32$   
 $60 - (21 + 27)$        $36 : 4 : 3$        $16 : (32 - 28)$

6. Накресли відрізок, на 3 см довший за сторону квадрата з периметром 24 см.

7. До рейсового автобуса на чотирьох зупинках зайшло 32 пасажери, порівну на кожній. На п'ятій зупинці зайшло 6 пасажирів. На скільки менше пасажирів зайшло на п'ятій зупинці, ніж на кожній із чотирьох попередніх?

8.  $18 : 2 : 3$      $32 : 4 - 8$      $4 \cdot (53 - 47)$      $(38 - 10) : 4$

1. Числа 8, 10, 12, 14, 16, 18 поділи на 2. Досліди, які із цих чисел діляться на 4, а які — ні.

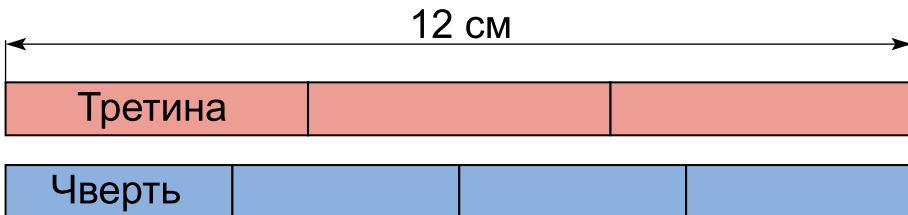
2. Розглянь, як смужку поділили на 2 рівні частини — половини. Виконай завдання.



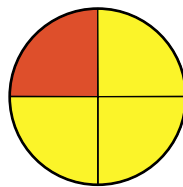
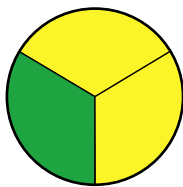
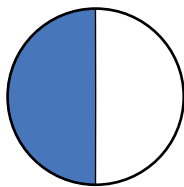
**Половина — це одна з двох рівних частин цілого.**

Склади прямокутний аркуш паперу навпіл. Покажи половину аркуша.

3. На малюнку дві смужки, завдовжки 12 см кожна. Подумай, як одержали третину й чверть смужки.



4. Назви колір половини круга, третини, чверті.



5. Знайди половину, третину і чверть числа 12.

6. До свята Масляної спекли млинці. На 5 тарілок поклали по 4 гречаних млинці, а на блюдо — 15 пшеничних. Скільки всього млинців спекли? ▲ Зміни запитання, щоб розв'язанням був вираз  $4 \cdot 5 - 15$ .



7\*. Як розмінати 20 грн такою кількістю купюр: 3? 4? 6?

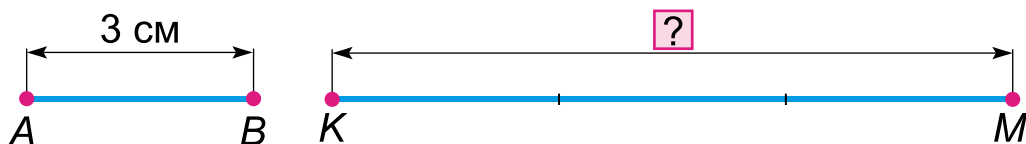
8. Обчисли вирази. Запиши лише ті, у яких дільник 4.  
 $32 - 4 + 12$      $12 : 4 + 35$      $14 : 2 - 4$      $(48 - 36) : 4$

9. На святі Масляної зварили 16 вареників із си-  
ром, а потім — ще 12. Усі вареники розклали на тарілки, по 4 на кожную. Скільки використали тарілок?

### Збільшення та зменшення числа в кілька разів

1. Збільш та зменш на 3 числа 16, 18, 29, 32.

2. Розглянь малюнок і прочитай записи.



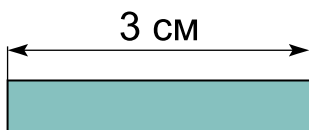
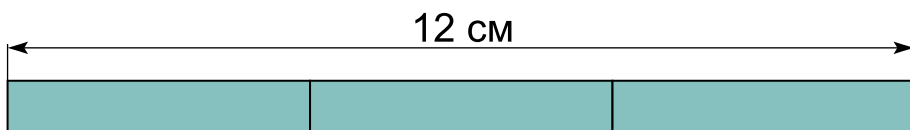
Відрізок  $KM$  у 3 рази довший за відрізок  $AB$ . Яка довжина відрізка  $KM$ ?

$$3 \cdot 3 = 9 \text{ (см)}$$

Відповідь: 9 см.

**Щоб збільшити число в 3 рази,  
треба його помножити на 3.**

**3.** Друга смужка в 3 рази коротша за першу. Яка довжина другої смужки?



$$12 : 3 = 4 \text{ (см)}$$

Відповідь: 4 см.

**Щоб зменшити число в 3 рази,  
треба його поділити на 3.**

**4.** 1) Намалюй у першому рядку 4 кружечки, а в другому — у 5 разів більше.

2) Обведи в першому рядку 6 клітинок, а в другому — у 2 рази менше.

**5.** Діти прочитали 4 прислів'я, а загадок — у 3 рази більше. Скільки загадок прочитали діти?

<b>6.</b> $4 \cdot 5 - 8$	<b>Р</b>	$27 : 3 + 7$	<b>Н</b>
$18 : 2 - 6$	<b>Д</b>	$3 \cdot 7 + 6$	<b>И</b>
$12 : 4 + 15$	<b>О</b>	$16 : 4 - 0$	<b>А</b>



**7.** У класній бібліотеці 4 книжки літературних казок, а народних казок — у 2 рази більше. Скільки книжок народних казок у бібліотеці?

**8.**  $4 \cdot (26 - 18)$      $(44 - 36) : 4$      $3 \cdot 8 : 4$      $4 \cdot 3 : 2$



1. Збільш число 4 у 5, 6, 8, 9 разів.

Зменш числа 16, 12, 28, 36 у 4 рази.

2. Для лепбука «Морські тварини» діти вибрали 4 світлин китів, а світлин інших тварин — у 6 разів більше. Скільки всього світлин з морськими тваринами вибрали діти? ▲ Зміни запитання так, щоб у розв'язанні останньою була дія віднімання.






3. У природничому музеї на екскурсії було 28 другокласників, а першокласників — у 4 рази менше. Скільки всього учнів було на екскурсії?

4. Знайди значення виразів, якщо  $a = 24$ .

$a : 4$        $a - 4$        $a : 3 + 22$        $a + (a - 8)$

5. Обчисли периметр квадратної ділянки зі стороною 3 м.

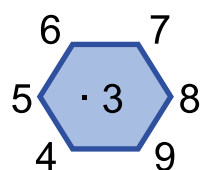
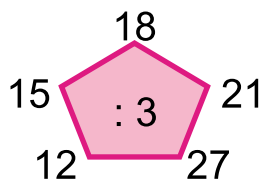
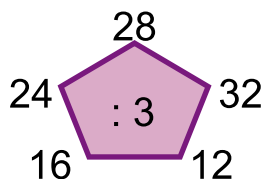
6\*. Скільки всього є способів розмістити в ряд фігури:    ?

7.  $(26 - 8) : 3$      $(18 + 14) : 4$      $(32 - 5) : 3$      $18 : 2 + 8$

8. У дельфінарії було 4 дорослих, а дітей — у 3 рази більше. Скільки всього дорослих і дітей було в дельфінарії?

## Таблиця множення числа 5

1.



2. Доведи, що  $5 \cdot 6 = 30$ .

3. Поясни, як склали таблицю множення числа 5. Як можна одержати наступний добуток з попереднього? Продовж складати таблицю.

16  $5 + 5$

$5 \cdot 2 = 10$

$5 + 5 + 5$

$5 \cdot 3 = 15$

$5 + 5 + 5 + 5$

$5 \cdot 4 = 20$

$5 + 5 + 5 + 5 + 5$

$5 \cdot 5 = 25$

:2 4. Обчисли за таблицею.

$5 \cdot 3 + 12$

$5 \cdot 7 - 23$

$5 \cdot 9 + 50$

$5 \cdot 8 - 14$

5. За схемою і малюнком склади задачу із запитанням: *Скільки всього гвоздик?*

6  $\square \cdot \square + \square$



-6 6. Квіткарка склала для продажу 7 букетів по 5 червоних гвоздик, а для букетів з білих узяла на 25 гвоздик більше. Зі скількох білих гвоздик вона склала букети?

7\*. Обчисли периметр трикутника, одна сторона якого 3 см, друга — у 2 рази довша, а третя — на 2 см коротша від другої.

:3 ■ 8. 3 теплиці до магазину привезли 25 кг огірків, а свіжого кропу — у 5 разів менше. Скільки кілограмів кропу привезли з теплиці?

■ 9.  $5 \cdot 6 - 9$       $5 \cdot 9 + 36$       $5 \cdot 8 - 19$       $5 \cdot 4 - 3$

●  $5 \cdot (12 - 3)$       $(24 - 19) \cdot 7$       $5 \cdot (11 - 5)$       $5 \cdot 3 - 4$

1. У вагоні метро їхало 5 жінок, а чоловіків — у 7 разів більше. Скільки всього пасажирів їхало у вагоні метро? ▲ Заміни слова *в 7 разів більше* словами *на 7 більше*. Чим відрізнятимуться задачі?

2. За короткими записами склади задачі про пересування пасажирів у громадському транспорті. ▲ Чому в розв'язаннях перші дії різні?

I. — 15 п.	}	?	I. — 15 п.	}	?
II — ?, у 5 разів менше			II — ?, на 5 п. менше		

3.  $5 \cdot 3 + 65$      $(90 - 85) \cdot 9$      $(36 - 22) : 2$      $10 : 2 \cdot 8$

4. Знайди добуток, суму й різницю чисел 5 і 2.

5\*. Побудуй прямокутник завширшки 2 см, який можна поділити на 5 квадратів.

■ 6. На стоянці було 15 міських автобусів, а міжміських — у 3 рази менше. Скільки всього автобусів було на стоянці?

■ 7.  $5 \cdot 7 - 19$      $(40 - 35) \cdot 6$      $(24 - 19) \cdot 4$      $20 : 4 \cdot 9$



◆ 1. Зменш числа 8, 12, 16, 20: у 4 рази; на 4.  
Збільш числа 3, 5, 6, 8 у 4 рази; на 4.

2. У яких виразах виконаєш дії не по порядку? Чому? Який висновок можеш зробити?

$2 \cdot (5 + 4)$      $75 - (13 - 6)$      $5 \cdot (2 + 7)$      $16 : 2 - 4$

3. Прочитай і перевір правильність обчислень.

1) У виразах з дужками першою виконують дію над числами, записаними в дужках.

$$36 - (25 + 4) = 36 - 29 = 7$$

2) Якщо у виразі без дужок є тільки додавання і віднімання або тільки множення і ділення, їх виконують у тому порядку, у якому вони записані.

$$40 - 12 + 8 = 36 \quad 12 : 3 \cdot 8 = 32$$

3) Якщо у виразі немає дужок, то спочатку виконують по порядку множення і ділення, а потім — додавання і віднімання.

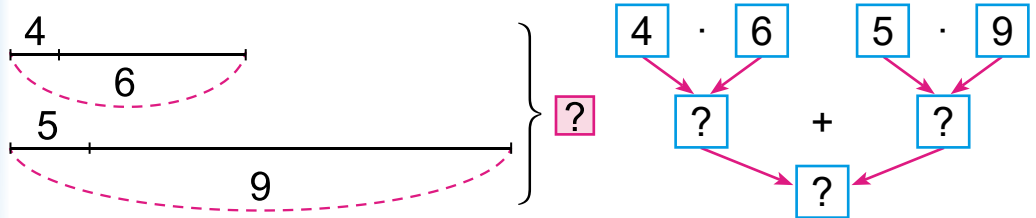
$$24 - 8 : 4 = 24 - 2 = 22 \quad 4 \cdot 3 + 2 \cdot 6 = 12 + 12 = 24$$

4.  $28 - 8 : 2$        $24 : 3 : 2$        $(50 - 12) + (43 - 3)$   
 $26 + 4 \cdot 3$        $2 \cdot 9 : 3$        $(33 + 8) - (60 - 25)$

5. Біля входу в зоопарк контролер перевіряв у групи відвідувачів квитки. У групі було 5 дорослих, а дітей — у 7 разів більше. Скільки відвідувачів було в цій групі? ▲ Зміни запитання так, щоб задача розв'язувалася виразом  $5 \cdot 7 - 5$ .



6. На пункті пропуску 6 працівників митниці оглянули за зміну по 4 машини, а 9 інших працівників — по 5 машин. Скільки всього машин оглянули працівники митниці за зміну?



7\*. Накресли два відрізки: довжина першого становить 6 см, що у 2 рази більше за довжину другого.

■ 8. Перше число 4, друге — у 5 разів більше, а третє — на 9 більше за друге. Знайди третє число.

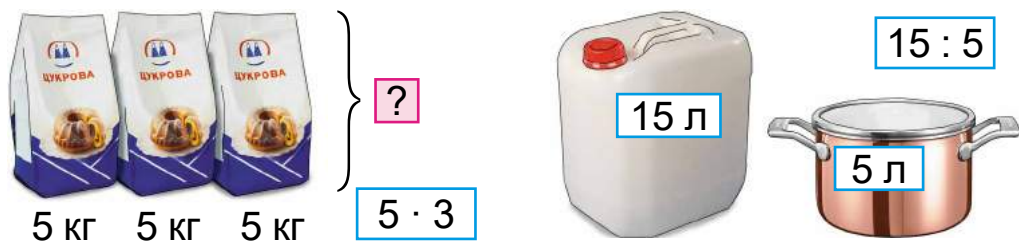
▲ На які ще запитання можна знайти відповідь за умовою задачі?

■ 9.  $5 \cdot 9 + 55$      $(100 - 95) \cdot 8$      $15 : 3 + 3$      $8 + 4 \cdot 7$   
 ●  $40 - 5 \cdot 5$      $4 \cdot (36 - 33)$      $12 - 14 : 2$      $36 : 4 - 5$

### Таблиця ділення на 5

◆ 1.  $5 \cdot 8$      $5 \cdot 3$      $28 : 4$      $27 : 3$      $34 - 29$   
        $- 16$      $+ 13$      $\cdot 3$      $: 3$      $\cdot 7$   
        $\underline{\quad}$      $\underline{\quad}$      $\underline{-9}$      $\underline{\quad}$      $\underline{-28}$

■ 2. За малюнками й виразами складіть задачі.



3. Поясни, як склали таблицю ділення на 5.

5 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	10	15	20	25	30	35	40	45

: 5

4.  $25 : 5 + 7$      $(17 + 28) : 5$      $20 : 5 + 15$      $(20 + 15) : 5$

5. 1) Розфасували 10 кг борошна порівну в 5 пакетів. Скільки кілограмів борошна в одному пакеті?

2) Було 45 кг печива в ящиках по 5 кг. Скільки було ящиків з печивом?

▲ Якою дією розв'язується кожна задача? Що треба змінити, щоб задачі розв'язувалися дією множення?

**6\***. Одна сторона прямокутника 6 см, а друга — у 2 рази коротша. Досліді, чи можна цей прямокутник розділити на два квадрати. Накресли.

**7.** Було 45 кг вермішелі в пакетах по 5 кг. Скільки пакетів вермішелі було?

**8.**  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $45 : 5$    $36 : 4$      $5 \cdot 6$    $4 \cdot 6$      $40 : 5$    $27 : 3$   
●  $32 : 4$    $24 : 3$      $4 \cdot 8$    $5 \cdot 6$      $35 : 5$    $24 : 3$

<b>1.</b>	Число	12	15	18	24
	Знайти	половину	третину	третину	чверть

**2.**  $25 + 15 : 3$                        $48 - 16 : 4$                        $40 : 5 \cdot 2$   
 $(25 + 15) : 3$                        $(48 - 16) : 4$                        $40 : 5 \cdot 2$

**3.** Щоб урятувати рибу від задухи під кригою, на озері прорубали 3 ряди по 5 ополонки та ще 4 більші ополонки. Скільки всього ополонки прорубали?



**4.** На ставку зимувало 10 лебедів. Потім прилетіло ще 35 лебедів. Ударив сильний мороз, і вода замерзла. Аби врятувати птахів, 5 рибалок забрали їх додому, порівну кожний. Скількох лебедів узяв кожний рибалка? ▲ Зміни запитання, щоб у розв'язанні змінилась остання дія.

**5.**  : 5 = 8                       : 4 = 9                       - 4 = 9                       + 4 = 9

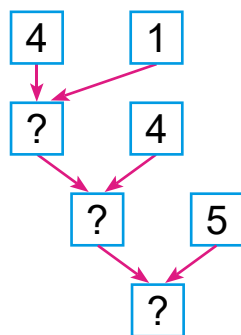
**6\***. Периметр п'ятикутника з рівними сторонами становить 45 см. Накресли відрізок, на 2 см коротший від сторони п'ятикутника.

**7.** На зимовій риболовлі 9 рибалок упіймали по 5 краснопірок, а ще троє — по 4. Скільки всього краснопірок упіймали рибалки?

8.  $35 : 5 + 8$      $62 - 5 \cdot 7$      $45 : 5 - 5$      $43 - 27 : 3$

1.  $5 \cdot 8$      $5 \cdot 2$      $27 : 3$      $32 : 4$      $57 - 22$   
 $- 16$      $+ 6$      $: 3$      $: 2$      $: 5$   
 $\underline{\quad}$      $\underline{\quad}$      $\underline{\quad}$      $\underline{\quad}$      $\underline{\quad}$   
 $: 3$      $: 4$      $\cdot 5$      $\cdot 5$      $+ 8$

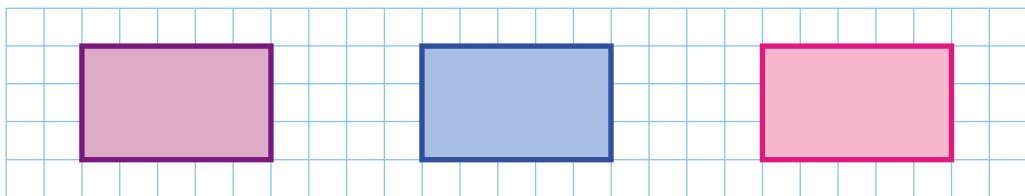
2. На приготування обіду в шкільній їдальні витратили 4 кг цибулі, моркви — на 1 кг більше, а картоплі — у 5 разів більше, ніж цибулі й моркви разом. Скільки кілограмів картоплі витратили? **▲** Що зміниться в розв'язанні, якщо замінити слова *у 5 разів* словами *на 5 кг*?



3. Для компоту взяли 5 кг сухофруктів, 25 л води, а цукру — у 5 разів менше, ніж сухофруктів і води разом. Скільки кілограмів цукру взяли для компоту? **▲** Зміни запитання, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія: 1) додавання; 2) віднімання.

4.  $25 : 5 + 3$      $54 - 45 : 5$      $(18 + 14) : 4$      $20 : 5 \cdot 4$

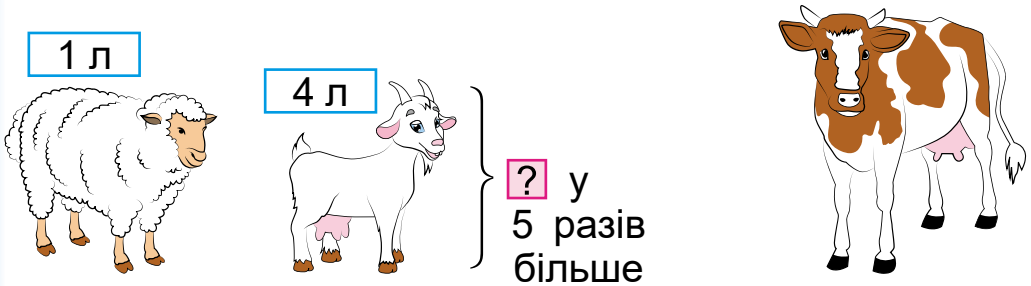
5\*. Від чотирикутника відрізали трикутник. Які фігури могли утворитися?



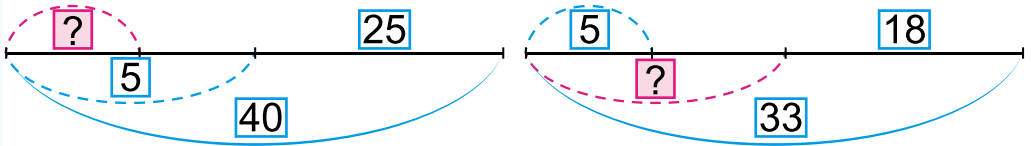
6. Кухар ресторану витратив для приготування м'ясних страв 16 кг свинини, яловичини — у 4 рази менше, а курятини — на 3 кг більше, ніж яловичини. Скільки кілограмів курятини він витратив? **▲** Скільки всього кілограмів м'яса витратив кухар?

■	7.	$15 \text{ см} : 3$	$15 \text{ см} : 3$	$15 \text{ см} - 3 \text{ см}$
●		$2 \text{ дм} + 4 \text{ см}$	$2 \text{ дм} - 4 \text{ см}$	$2 \text{ дм} : 4$

1. За добу від вівці надоїли 1 л молока, від кози — 4 л, а від корови — у 5 разів більше, ніж від вівці й кози разом. Скільки літрів молока надоїли від корови? ▲ Скільки всього літрів молока надоїли?



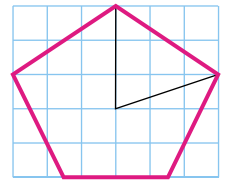
2. 1) Зробили 40 кг твердого сиру. Коли його упаковували в 5 ящиків порівну, залишилося ще 25 кг сиру. Скільки кілограмів сиру в одному такому ящику?



2) Склади свою задачу про сир за другою схемою.

3.	$\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$	$35 : 5 \square 27 : 3$	$5 \cdot 8 \square 4 \cdot 8$
		$20 : 5 \square 12 : 3$	$4 \text{ м } 2 \text{ дм} \square 50 \text{ см}$
		$3 \text{ дм } 2 \text{ см} \square 31 \text{ см}$	$1 \text{ год } 5 \text{ хв} \square 63 \text{ хв}$

4\*. Від п'ятикутника відрізали трикутник. Яку фігуру одержали? Накресли її в зошиті.



5. Для начинки пиріжків використали 3 кг сирної маси. Залишилося сирної маси в 6 разів більше, ніж використали. Скільки кілограмів маси було спочатку?



<span style="color: green;">■</span> 6.	$84 - 5 \cdot 9$	$6 + (80 - 2)$	$75 - 40 : 5$
<span style="color: red;">●</span>	$67 - 3 \cdot 6$	$39 + 4 \cdot 9$	$(49 - 19) : 5$

## Таблиця множення числа 6

**1.** Прочитай по-різному вираз  $6 \cdot 8$ . Доведи, що  $6 \cdot 7 = 42$ .

**2.** Поясни, як склали таблицю множення числа 6. Продовж далі.

$6 + 6$	$6 \cdot 2 = 12$
<u><math>6 + 6</math></u> $+ 6$	$6 \cdot 3 = 18$
<u><math>6 + 6 + 6</math></u> $+ 6$	$6 \cdot 4 = 24$
$6 + 6 + 6 + 6 + 6$	$6 \cdot 5 = 30$

**3.** Обчисли вирази за таблицею.

$6 \cdot 9 - 27$      $70 - 6 \cdot 8$      $6 \cdot 7 - 6 \cdot 5$      $6 \cdot 2 : 3$

**4.** Три машини «швидкої допомоги» за добу виїжджали на виклики по 6 разів. Скільки всього викликів було за добу?

**5.** На прийомі в сімейного лікаря було 2 чоловіки, а жінок і дітей — у 6 разів більше. На скільки більше було жінок і дітей, ніж чоловіків?

**6\*.** Хлопчик полічив, що на огляд до стоматолога перед ним було 6 дітей, що у 2 рази менше, ніж за ним. Скільки всього дітей було на огляді?

■ **7.** Медичне обстеження вже пройшло 6 учнів класу, а учнів, яким ще треба його пройти, — у 5 разів більше. Скільки учнів у цьому класі?

<span style="color: green;">■</span> 8.	$6 \cdot 8 + 42$	$36 - 6 \cdot 4$	$(42 - 36) \cdot 7$	$6 \cdot 3 + 8$
<span style="color: red;">●</span>	$6 \cdot 5 + 6 \cdot 7$	$24 : 4 \cdot 6$	$42 - 6 \cdot 7$	$6 \cdot 6 - 9$

1. Кожне із чисел 8, 12, 16, 18 зменш у 2 рази; на 2.
2. На шкільній виставці картин було 12 портретів, натюрмортів — у 3 рази менше, а пейзажів — у 4 рази більше, ніж натюрмортів. Скільки пейзажів було на виставці? ▲ На які ще запитання можна відповісти за умовою задачі?



3. Розшифруй слово, розставивши букви за значеннями виразів у порядку зростання.

$3 \cdot 6 - 8$		<b>Е</b>	$28 + 5 \cdot 6$		<b>Ж</b>	$4 \cdot 8 + 24$		<b>А</b>
$30 : 5 + 17$		<b>З</b>	$45 - 4 \cdot 9$		<b>Й</b>	$3 \cdot 9 - 23$		<b>П</b>

- 4\*. Художня виставка відкрилась у п'ятницю і тривала 10 днів. У який день тижня закрилась виставка?

5. Скільки потрібно паличок, щоб скласти 4 окремих шестикутники і квадрат? Склади та обчисли вираз.

6. На уроці мистецтва 5 учнів малювало фарбами, а фломастерами — у 6 разів більше. Скільки всього учнів у класі малювало?

$5 \cdot 8 + 24$	$42 - 4 \cdot 8$	$9 + 6 \cdot 4$
$33 + 36 : 4$	$(64 - 37) : 3$	$10 - 25 : 5$

1. Числа 6, 8, 7, 5, 3 збільш у 2 рази; на 8.
2. За таблицею склади та обчисли вирази.

Доданок	$3 \cdot 7$	$18 : 3$	54	$28 : 4$	$12 : 2$
Доданок	$4 \cdot 8$	$3 \cdot 9$	$4 \cdot 9$	$35 : 5$	$5 \cdot 7$

**3.** Прочитай задачі. Серед поданих виразів знайди до кожної задачі той, яким вона розв'язується.

1) 25 дітей класу щодня робить ранкову зарядку. З них 15 дітей потім обтирається вологим рушником, а приймає прохолодний душ — у 5 разів менше, ніж обтирається. Скільки дітей загартовується після ранкової зарядки?



2) У басейні 15 дітей було в синіх шапочках, 5 — у червоних, а в зелених — у 5 разів менше, ніж у червоних і синіх разом. Скільки дітей було в зелених шапочках?

$15 : 5 + 15$        $(15 + 5) : 5$        $(25 : 5) + 15$        $(15 - 5) : 5$

▲ Склади задачу про загартовування за третім виразом.

**4.** Постав дужки, щоб рівності були правильними.

$6 \cdot 5 - 3 = 12$        $32 - 8 : 4 = 6$        $12 : 2 + 2 = 3$

■ **5.** Радіус кола із центром  $O$  3 см. Які з відрізків, що проходять через точку  $O$ , можуть бути діаметром:  $AB = 8$  см,  $CD = 6$  см,  $MK = 4$  см,  $OP = 6$  см?

■ **6.** Перед сном загартовуються 3 дівчаток класу, а хлопчиків — у 2 рази більше. Скільки всього дітей класу загартовуються перед сном?

■ **7.**  $1 \text{ м} - 3 \text{ дм}$        $1 \text{ м} - 3 \text{ см}$        $3 \text{ дм} \cdot 4$        $1 \text{ м} 2 \text{ дм} : 6$



## Таблиця ділення на 6

**1.** З рівності  $5 \cdot 6 = 30$  склади 2 рівності на ділення.

2. Поясни, як склали таблицю.

6 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	12	18	24	30	36	42	48	54

: 6

3.  $30 : 6 + 17$        $30 - 24 : 6$        $(96 - 42) : 6$

4. У шкільному медіа-гуртку 6 дівчаток, а хлопчиків — у 2 рази менше. На скільки більше дівчаток, ніж хлопчиків у медіа-гуртку?

5. На заняттях медіа-гуртка діти готували рекламу 2 рази, вели репортаж — у 3 рази більше, а виїжджали на зйомки — на 2 рази менше, ніж вели репортаж. Скільки разів діти виїжджали на зйомки?

▲ Зміни запитання так, щоб у розв'язанні додалася ще одна дія.

6\*. Знайди помилки. Досліди їх причини.

$$21 : 3 + 20 = 27$$

$$28 - 8 : 4 = 5$$

$$45 - 10 : 5 = 7$$

$$90 - 30 : 6 = 10$$

$$36 + 18 : 3 = 8$$

$$41 - 21 - 5 = 25$$

7. Щоб підготувати проект, 27 учнів класу об'єдналися порівну у 3 групи. Скільки учнів в одній групі?

8. За таблицею обчисли вирази.

●  $54 - 54 : 6$      $18 : 6 + 33$      $48 : 6 + 42 : 6$      $(90 - 42) : 6$

1. Математичний диктант.

1) Суму чисел 12 і 16 зменш у 2 рази.

2) Число 5 помнож на різницю чисел 20 і 12.

3) Різницю чисел 54 і 27 зменш у 3 рази.

4) Число 70 зменш на добуток чисел 5 і 9.

5) Число 26 збільш на частку чисел 21 і 3.

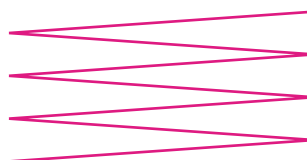
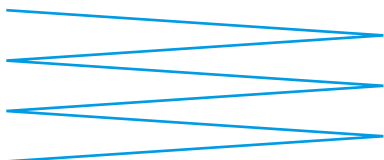
**2.** Протягом 2 годин кравчиня прикріпляла до театральних костюмів по 5 застібок за годину. Залишилося прикріпити ще 40 застібок. Скільки застібок потрібно було прикріпити на театральні костюми?

**3.** Зробили 50 ніжок для театральних стільців. До скількох стільців їх прикріпили, якщо залишилося 26 ніжок?



**4.**  $1 \text{ м } 6 \text{ дм} : 4$        $1 \text{ м} - 4 \text{ см}$        $2 \text{ дм } 7 \text{ см} : 3$

**5.** Знайди довжини ламаних у дециметрах і сантиметрах.



**6\*.** У виразі  $12 : 2 + 2 \cdot 2$  розставте дужки так, щоб його значення дорівнювало: 6; 2.

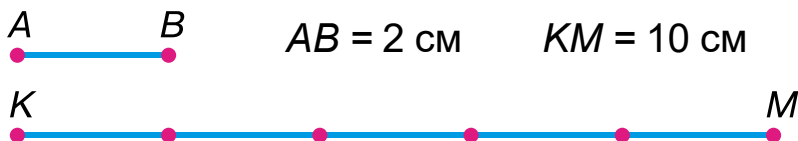
**7.** Першого дня на виставі побувало 3 групи учнів, а другого — у 2 рази більше груп. На скільки більше груп побувало на виставі другого дня, ніж першого?

**8.**  $31 - 40 : 5$        $4 \cdot 5 - 14 : 2$        $5 \cdot 8 - 3 \cdot 6$   
 $(55 - 19) : 4$        $92 - 18 : 3$        $6 \cdot 6 - 4 \cdot 9$

## Кратне порівняння величин і чисел

**1.** Збільш у 4 рази кожне з чисел: 3, 5, 7, 8.      Зменш у 4 рази кожне з чисел: 16, 24, 28, 32.

**2.** 1) Розглянь малюнок і прочитай текст.

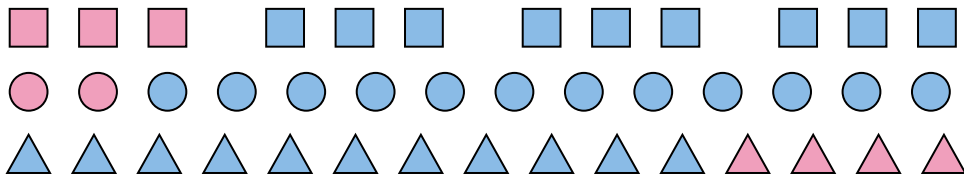


10 см поділити по 2 см:  $10 : 2 = 5$  (разів). Відрізок  $AB$  вмістився у відрізку  $KM$  5 разів. Відрізок  $AB$  у 5 разів коротший за відрізок  $KM$ . Відрізок  $KM$  у 5 разів довший за відрізок  $AB$ .

2) Побудуй відрізки завдовжки  $AB = 12$  см і  $KM = 3$  см. Поділи  $AB$  на частини по 3 см. Визнач дією, у скільки разів  $KM$  коротший за  $AB$ .

**Щоб дізнатися, у скільки разів одне число більше або менше за інше, треба більше число поділити на менше.**

**3.** У скільки разів у кожному ряді більше синіх фігур, ніж рожевих?



**4.** Перше число 18, а друге — на 12 менше. У скільки разів друге число менше від першого?

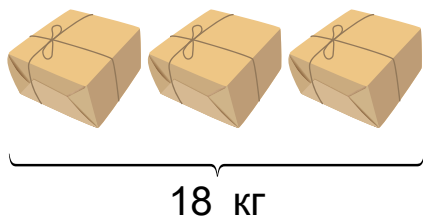
**5.** У книжкову крамницю надійшли новинки: 2 збірки оповідань і 6 збірок віршів. У скільки разів більше надійшло у продаж збірок віршів, ніж оповідань?

**6\*.** Довжина віммельбуха 25 см, а книжки пригод — 15 см. Побудуй відрізок, довжина якого дорівнює різниці довжин цих книжок.

<b>7.</b>	$35 : 5 + 35$	$17 + 3 \cdot 6$	$32 : 4 + 10$
	$3 \cdot 7 - 4$	$18 : 2 : 3$	$42 - 2 \cdot 5$

**8.** До книжкового кіоску привезли пачки книжок.

Маса 3 пачок віммельбухів 18 кг, а пачки розмальовок — 3 кг. У скільки разів маса пачки розмальовок менша від маси пачки віммельбухів?



1.  $80 -$   $\rightarrow$   $35 : 5$   
 $\rightarrow$   $15 : 3$   
 $\rightarrow$   $45 : 5$

$28 +$   $\rightarrow$   $4 \cdot 6$   
 $\rightarrow$   $5 \cdot 7$   
 $\rightarrow$   $4 \cdot 8$

2. Татові 32 роки, а мама — на 4 роки молодша від нього. Скільки років сину, якщо він у 4 рази молодший від мами?

3. Коли мамі буде 41 рік, дочці виповниться 11 років. Нині мамі 33 роки. Скільки нині років дочці?

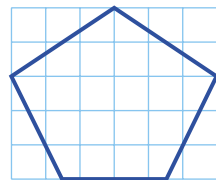
4. Склади задачі про вік за виразом  $15 : 5$ .

5.  $3 \text{ м} - 2 \text{ дм}$

$3 \text{ дм} + 5 \text{ см} \cdot 8$

$1 \text{ м} - 4 \text{ см} \cdot 5$

6\*. Від паперового п'ятикутника відрізали чотирикутник. Яка фігура залишилася? Накресли її по клітинках.



7. Доньці 4 роки, синуві — на 2 роки більше, а мамі — 24 роки. У скільки разів мама старша за сина? На скільки років мама старша за сина? За доньку?

8.  $28 + 2 \cdot 6$

$(36 - 12) : 3$

$28 : (4 + 3)$

## Переставний закон множення

1. Порівняй вирази та їх значення у стовпчиках.

$2 \cdot 3$

$4 \cdot 5$

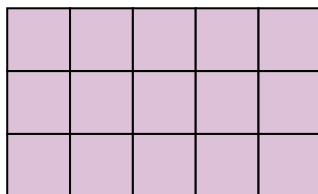
$3 \cdot 4$

$3 \cdot 2$

$5 \cdot 4$

$4 \cdot 3$

2. Склади дві рівності для обчислення кількості клітинок на малюнку. Порівняй вирази. Зроби висновок.



**Від перестановки множників добуток не змінюється.**

3. Досліди, чи виконується переставний закон для трьох множників.

$$2 \cdot 3 \cdot 4$$

$$2 \cdot 4 \cdot 3$$

$$3 \cdot 2 \cdot 4$$

4. Тато подарував мамі букет з 5 тюльпанів. А діти намалювали букет з 15 тюльпанів. У скільки разів більше діти намалювали тюльпанів?

5. Який відрізок намальовано: вертикально; горизонтально; похило? Намальовуй такі відрізки.



6\*. Нарцис і тюльпан росли в однакових горщиках. Висота горщика на 6 см менша від висоти нарциса, а від висоти тюльпана — на 10 см. Порівняй висоту нарциса та тюльпана. Намальовуй діаграму.

7. Щоб привітати дівчаток з весною, хлопчики принесли 9 гілочок мімози, а коробок цукерок — у 2 рази більше. На скільки більше принесли коробок цукерок, ніж гілочок мімози?

$$8. 2 \cdot 4 = \square \cdot 2$$

$$3 \cdot 5 = 5 \cdot \square$$

$$4 \cdot \square = 3 \cdot 4$$



## Таблиця множення числа 7

1. Доведи двома способами, що  $7 \cdot 3 = 21$ .
2. Перевір таблицю множення числа 7, використовуючи переставний закон або замінюючи множення додаванням. Запиши таблицю стовпчиком.

7 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	14	21	28	35	42	49	56	63

3. За таблицею обчисли вирази.  
 $7 \cdot 7 + 28$        $7 \cdot 3 - 9$        $7 + 5 + 7 \cdot 3$   
 $70 - 7 \cdot 4$        $12 + 7 \cdot 6$        $(32 - 25) \cdot 8$
4. За таблицею множення учень обчислив 15 виразів за 5 хв. Потім він вивчив таблицю і за той самий час обчислив 20 виразів. На скільки більше виразів став обчислювати учень за 1 хв?
5. Знайди значення виразу  $k : 4$ , якщо  $k = 8, 12, 24$ .
6. Одна друкарка за 1 год на комп'ютері набрала 5 сторінок тексту, а інша — у 2 рази більше. Скільки сторінок наберуть обидві друкарки за 1 год?

7.  $7 \cdot 8 - 24$      $7 \cdot 9 - 7 \cdot 4$      $(16 + 12) : 4$      $50 - 7 \cdot 5$

1. Збільш числа 3, 5, 4, 7: на 7; у 7 разів.
2. На південному боці даху з'явилося 14 бурульок, а на східному — у 2 рази менше. На скільки бурульок більше на південному боці даху, ніж на східному?
- 3\*. Уранці було 6 градусів морозу, а вдень температура підвищилася до 12 градусів тепла. У скільки разів підвищилася температура вдень?

4. Випиши вирази, у яких останньою є дія множення.  
 $7 \cdot (3 + 5)$        $24 : (3 \cdot 2)$        $(12 - 8) \cdot 7$        $(9 - 2) \cdot 9$

5\*. Було 20 паличок. Побудували квадрати, і залишилося 8 паличок. Скільки квадратів побудували?

68

6. Обчисли. Підкресли другий доданок у виразах.  
 $5 \cdot 9 + 15$      $40 - 5 \cdot 4$      $80 - 7 \cdot 7$      $20 + 7 \cdot 9$      $7 \cdot 8 + 36 : 6$

7. Уранці після нічного снігопаду висота снігового покриву була 21 см. Після обіду вона зменшилась у 3 рази, а ввечері — поменшала ще на 5 см. Яка стала висота снігового покриву ввечері? Дізнайся, для чого вимірюють висоту снігового покриву.



-59

:3

## Таблиця ділення на 7

1. 1) Знайди суми: перший доданок 37, другий 39; перший доданок є різницею чисел 20 і 14, другий 49.  
 2) Знайди різниці: зменшуване 97, від'ємник 33; зменшуване є сумою чисел 15 і 8, від'ємник 13.

2. Складіть з кожної рівності 2 рівності на ділення.  
 $7 \cdot 2 = 14$        $7 \cdot 4 = 28$        $7 \cdot 5 = 35$

3. Досліді, як склали таблицю ділення на 7. Скористайся таблицею множення.

7 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕
	14	21	28	35	42	49	56	63

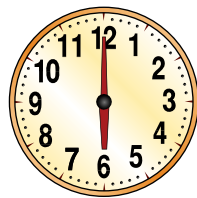
: 7

:4

=?

4.  $42 : 7 - 5$        $60 - 63 : 7$        $(68 - 26) : 7$        $21 : 7 + 0$

**5.** Мама заснула о 23 год, а діти — о 21 год. Прокинулась мама о 6 год ранку, а діти — о 8 год. На скільки більше годин спали діти?



**6.** Слон спить 4 год на добу, ситий лев — у 4 рази довше за слона, а коала — на 4 год довше за лева. Скільки годин спить коала? У скільки разів довше спить коала, ніж слон?



**7\*.** Із чисел 21, 35, 42, 63, 14 вибери такі значення  $s$ , за яких істинна нерівність  $s : 7 > 5$ .

**8.** Побудуй прямокутник, ширина якого 2 см, а довжина — на 7 см більша. Знайди його периметр.

**9.** Перше число 35, а друге — у 7 разів менше.

На скільки перше число більше за друге?



**1.**

$$4 \cdot 9 - 24$$

$$12 : 4 + 2$$

$$14 : 2 + 3$$

$$5 \cdot 7 - 23$$

$$12 : 2 - 1$$

$$14 - 8 : 2$$

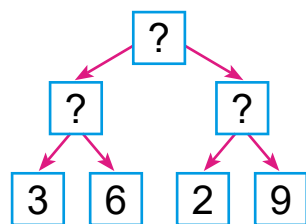
$$3 \cdot 9 - 15$$

$$12 : 3 + 1$$

$$14 : 2 + 7$$

**2.** До Міжнародного дня щастя 6 учнів виготовили по 3 листівки, а 9 учнів — по 2. Скільки всього листівок виготовили учні?

Розглянь схему пошуку плану розв'язування задачі та міркування.



37

+59

-88

:2

·8

-32

=?

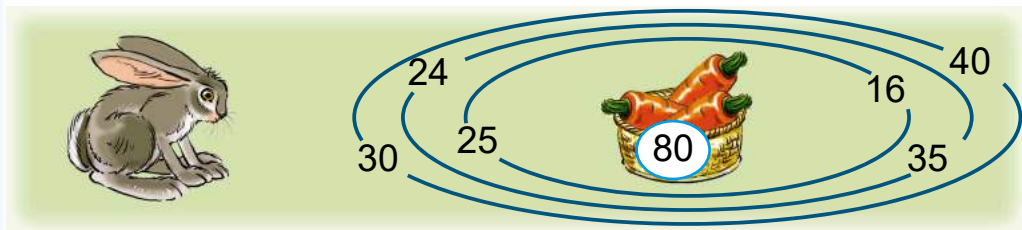
Міркування: не можна одразу дати відповідь на запитання задачі. Треба спочатку, дізнатися, скільки листівок виготовили 6 і 9 учнів. Складемо план. А як міркуєш ти? Поясни, як скласти вираз для розв'язання задачі.

**37** **3.** На фотовиставці розмістили в 7 рядів по 5 світлин і залишилося ще 60 світлин. Скільки всього світлин було на виставці? Склади схему міркувань та план розв'язування задачі.

**-9** **4.**  $15 + 5 \cdot 9$      $80 - 5 \cdot 7$      $7 \cdot 4 + 49 : 7$      $37 + 5 \cdot 3$

**5.** Побудуй прямокутник, ширина якого 2 см, а довжина — в 4 рази більша. Поділи його на 4 однакових квадрати. Знайди периметр одного квадрата.

**:4** **6\*.** Лабіринт. Покажи шлях до центру. Сума чисел біля воріт має дорівнювати числу в центрі.



**■ 7.** У літрову банку вміщується 5 склянок соку. За обідом випили 8 склянок, і в банці залишилися 12 склянок. Скільки літрів соку було в банці до обіду?

**■ 8.**  $7 \cdot 3 + 7 \cdot 6$      $54 - 42 : 7$      $48 : 6 \cdot 5$      $63 - 63 : 7$



**1.**  $5 \cdot$

$: 5$

$- 5$

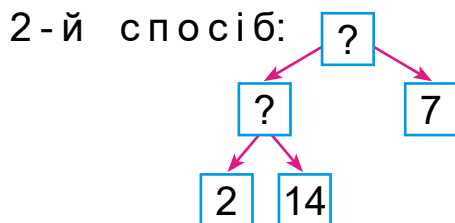
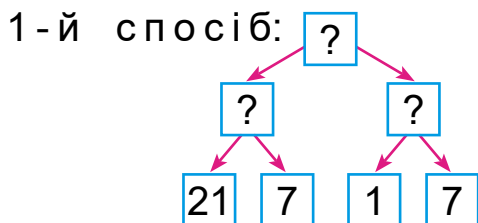
2.  $3 \cdot 7 = 21$        $5 \cdot 4 = 20$        $4 \cdot 6 = \square$        $5 \cdot 3 = \square$   
 $21 : 3 = 7$        $20 : 4 = \square$        $\square : 4 = \square$        $\square : 5 = \square$   
 $21 \cdot 7 = 3$        $20 : 5 = \square$        $\square : 6 = \square$        $\square : \square = \square$

Поясни, що отримаємо, коли добуток поділимо на множник. Якщо  $a \cdot b = c$ , чому дорівнює  $c : a$ ?  $c : b$ ?

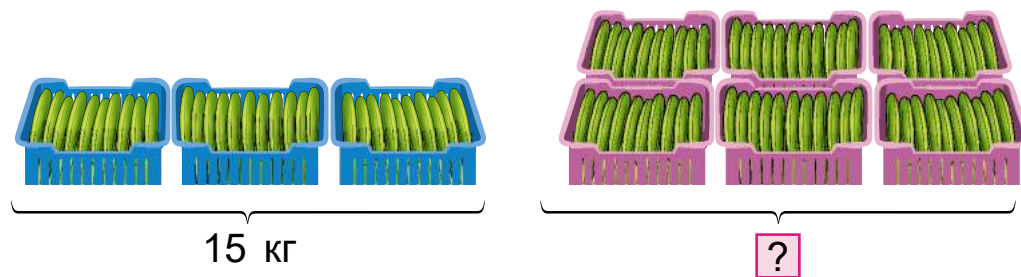
**Якщо добуток поділити на один з множників, то одержимо інший множник.**

3.  $\square \cdot 4 = 20$        $\square \cdot 5 = 30$        $3 \cdot \square = 27$        $4 \cdot \square = 28$

4. У теплиці зібрали 21 кг червоних помідорів і 14 кг рожевих. Скільки потрібно ящиків, щоб розфасувати їх по 7 кг? Поясни розв'язання двома способами.



5. За малюнком склади задачу про масу огірків.



6\*. Накресли 6 відрізків завдовжки 2 см кожен так, щоб вертикальних було більше, ніж похилих, але менше, ніж горизонтальних.

7. У теплиці виростили 12 кг зелені кропу, а петрушки — на 3 кг більше. Скільки всього кілограмів зелені виростили?

▲ Заміни запитання задачі на таке: *Скільки потрібно ящиків, щоб у кожний покласти по 3 кг зелені?*

■ 8. Які рівності хибні? Запиши правильно.

●  $65 - 25 : 5 = 8$        $(34 - 18) : 2 = 25$        $45 : 5 - 9 = 0$

35

1. На подвір'ї школи обрізали 6 дерев, а на вулиці — у 3 рази більше. На скільки більше дерев обрізали на вулиці, ніж на подвір'ї? Зміни запитання задачі так, щоб останньою дією було додавання.

:5

2. Порівняй задачі. Що різне в їх розв'язаннях?

1) Біля школи 20 дерев. На 8 березах і 4 кленах уже набубнявіли бруньки. Скільки дерев ще не прокинулося від сну?

+9

2) Біля школи 20 дерев. На 8 березах і на вдвічі меншій кількості кленів уже набубнявіли бруньки. Скільки дерев ще не прокинулося від сну?

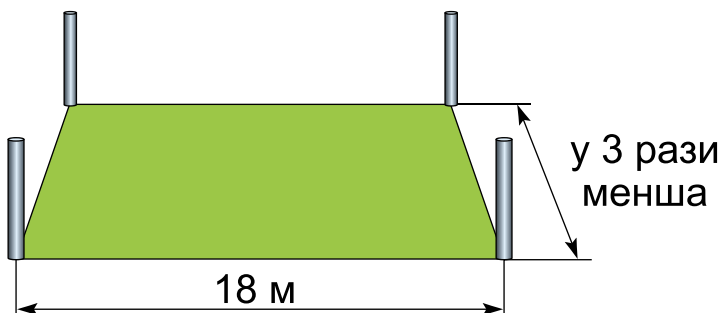
:2

3.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $5 \cdot 6 - 5 \square 20$      $56 : 7 - 7 \square 21 : 7$      $42 : 6 + 6 \square 10$   
 $27 : 3 + 4 \square 12$      $63 : 7 + 7 \square 36 : 4$      $48 : 6 - 6 \square 4$

4\*. Ділянку прямокутної форми завдовжки 18 м і завширшки у 3 рази меншу треба обгородити парканом. Скільки для цього потрібно стовпчиків, якщо їх ставити кожних 2 м? Підказка: у кутах ділянки ставлять стовпи.

+16

:3



=?

5\*.  $4 \square 8 = 32$      $36 \square 4 \square 1 = 39$      $18 \square 2 \square 3 = 6$

6. У саду розпустилося 5 кущів смородини, а аґрусу — на 10 кущів більше. У скільки разів більше розпустилося кущів аґрусу, ніж смородини?

7.  $35 + 5 \cdot 7$      $4 \cdot 7 + 7 \cdot 4$      $(18 + 18) : 4$

## Таблиця множення числа 8

1. Поясни, як обчислити зручним способом  $8 \cdot 3$ ,  $8 \cdot 5$ . Як обчислити  $8 \cdot 8$ ?

2. Перевір, чи правильно складено таблицю множення на 8. Де можна, використай переставний закон множення або заміни множення додаванням.

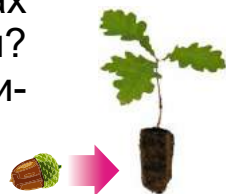
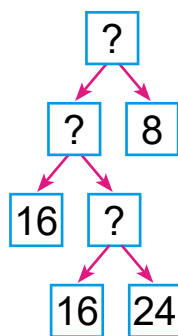
8 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	16	24	32	40	48	56	64	72

3.  $8 \cdot 8 + 36$      $2 \cdot 7 - 19$      $8 \cdot 6 + 14$      $16 : 2 \cdot 9$

4. На новій ділянці лісу садили саджанці сосон і беріз. Залишилося розсадити 16 сосон, а беріз — на 24 більше. Усі їх розсадили порівну у 8 рядів. По скільки саджанців посадили в кожному ряді?

5. Для вирощування саджанців дубів узяли 50 жолудів. Кілька жолудів уже посадили і залишилося посадити ще в 4 рядах по 8 жолудів. Скільки жолудів посадили?

▲ На скільки більше жолудів ще залишилося посадити, ніж посадили?



**6.** Накресли 3 відрізки. Перший — завдовжки 8 см, другий — у 2 рази коротший, а третій — на 2 см довший від першого.

**7.** У 5 рядах спіяли по 8 хворих сосон. Скільки хворих сосон залишилося спіяти, якщо всього їх 96?

**8.**  $28 - 8 \cdot 2$      $32 : (12 : 3)$      $24 - 8 \cdot 3$      $64 - 8 \cdot 8$



<b>1.</b>	$24 : 4$	$35 : 5$	$5 \cdot 6$	$4 \cdot 9$	$14 : 2$	$3 \cdot 8$
	$+ 8$	$+ 11$	$- 15$	$+ 4$	$\cdot 8$	$: 4$
	$: 2$	$: 3$	$: 3$	$: 5$	$- 56$	$- 6$

**2.** На лісовій галявині на 7 кущиках пролісок розквітло по 4 квітки та ще 45 квіток. Скільки всього пролісок розквітло?



**3.** Добери кількість букетів і склади задачу.



$$3 \cdot \square + 5 \cdot \square$$



**4.**  $2 \text{ м} - 2 \text{ дм}$      $1 \text{ м} - 55 \text{ см}$      $1 \text{ год} - 5 \text{ хв}$      $1 \text{ год} + 3 \text{ хв}$

**5.** 1) Перший доданок 65, другий — добуток чисел 8 і 7.

2) Ділене 40, дільник — різниця чисел 32 і 27.

3) Різниця добутку чисел 8 і 9 та частки чисел 45 і 5.

**6\*.** Накресли відрізок  $AB$  завдовжки 8 см. На ньому постав точку  $C$  так, щоб  $AC = 2$  см. Дізнайся, у скільки разів довжина відрізка  $AC$  менша від довжини  $CB$ ; довжини  $AB$ . Розглянь два випадки.



**7.** На трьох кущах розквітло по 8 фіалок. З них 9 фіалок синього кольору, а решта — фіолетового. Скільки розквітло фіалок фіолетового кольору?

**8.**  $8 \cdot 4 + 38$      $78 - 8 \cdot 7$      $42 : 7 \cdot 8$      $96 - 8 \cdot 8$



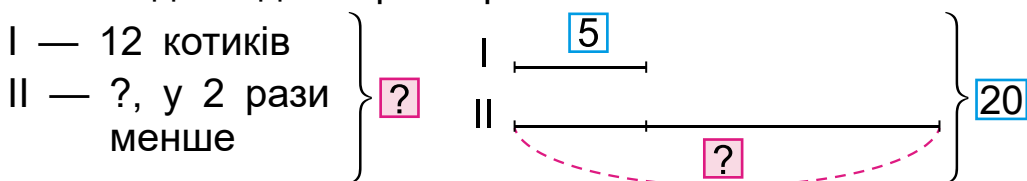
**1.**  $2 \text{ дм} \cdot 4$      $5 \text{ см} \cdot 6$      $36 \text{ см} : 4$      $5 \text{ хв} \cdot 4$      $16 \text{ кг} : 2 \text{ кг}$



**2.** На екскурсію до річки з учителем пішло 12 хлопчиків, а дівчаток — на 8 менше. У скільки разів хлопчиків більше, ніж дівчаток, пішло до річки?

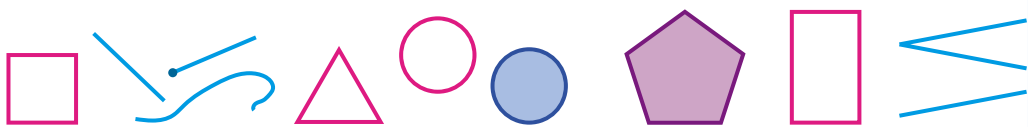
▲ Зміни запитання, щоб другою дією було додавання.

**3.** Склади задачі про вербові котики.



**4.** Знайди значення виразу  $a : 6 + 47$ , якщо  $a = 36, 48, 24$ .

**5.** Скільки на малюнку многокутників? Назви кожен фігуру, що не є многокутником. Склади задачі.



**6\*.** В одну вазу поставили 12 гілочок котиків, а в іншу — 8. Скільки гілочок треба переставити з однієї вази в іншу, щоб у вазах їх стало порівну?

**7.** Під час екскурсії діти налічили на річці 8 великих крижин, а менших — у 3 рази більше. Скільки всього крижин налічили діти? ▲ Зміни запитання, щоб задача розв'язувалася виразом  $8 \cdot 3 - 8$ .

■ 8.  $(80 - 38) : 7$        $(100 - 93) \cdot 8$        $49 : 7 + 42 : 6$

## Таблиця ділення на 8

◆ 1. Обчисли добутки. З кожної рівності склади по 2 рівності на ділення:  $8 \cdot 7$ ,  $8 \cdot 3$ ,  $8 \cdot 6$ ,  $8 \cdot 9$

2. Поясни, як складено таблицю. Прочитай її.

8 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	16	24	32	40	48	56	64	72	: 8

3.  $72 : 8 + 25$        $100 - 56 : 8$        $(35 + 5) : 8$        $32 : 8 : 2$

4. У відеотеці 40 дисків з мультфільмами та дитячими кінофільмами. Переглянули 8 дисків. У скільки разів більше дисків залишилося переглянути?

5\*. Накресли відрізок, у 2 рази довший за сторону квадрата з периметром 16 см.

■ 6. Діти розгадали у кросворді імена 4 мультгероїв, і залишилося розгадати у 2 рази більше імен. Скільки всього імен мультгероїв зашифровано у кросворді?

■ 7.  $8 \cdot 4 + 8 \cdot 6$        $18 - 16 : 8$        $(16 + 56) : (16 - 8)$

◆ 1.  $4 \cdot 8 > 5 \cdot \square$        $2 \cdot 8 < 8 \cdot \square$        $8 \cdot 3 + 8 = 8 \cdot \square$

2. Діти виліпили з пластиліну 25 цуценят далматинців і розставили їх на полицки по 3 цуценят. На скільки полицок поставили цуценят, якщо їх залишилося ще 10? ▲ Склади подібну задачу про малюнки мультгероїв.



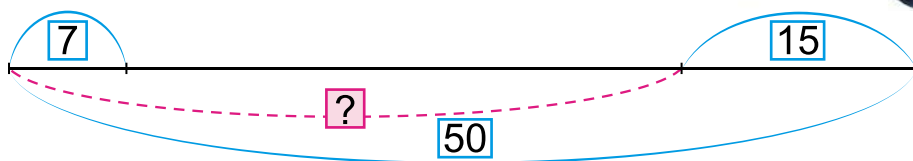
3. Мультфільм про правила дорожнього руху розпочався о 15 год 40 хв, а закінчився о 16 год 10 хв. Скільки часу тривав мультфільм? ▲ Склади задачу про час, який ти присвячуєш своєму хобі.

4.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $32 : 8 \square 32 - 8$        $24 : 6 \square 32 : 8$   
 $8 \cdot 5 \square 7 \cdot 6$        $48 + 8 \square 48 : 8$   
 $56 : 7 \square 56 : 8$        $63 : 7 \square 64 : 8$

5. Завдання від Білосніжки: накресли 2 відрізки завдовжки 12 см кожний. Поділи перший відрізок на 4 рівні частини, а другий — на 6. Порівняй одержані четверту й шосту частини. Перевір вимірюванням.

6\*. Завдання від Піноккіо: якими двома монетами можна набрати 30 к., якщо одна з монет не 5 к.?

7. Завдання від баранця Шона: проїзд у маршрутному таксі коштує 7 грн. Решта з 50 грн становила 15 грн. Скільки баранців їхало в маршрутному таксі?



8.  $8 \cdot 4 - 8 : 4$      $32 - 16 : 8$      $8 \cdot 8 - (56 : 8)$

1.  $82 -$   $\begin{matrix} \rightarrow 3 \cdot 7 \\ \rightarrow 4 \cdot 7 \\ \rightarrow 5 \cdot 5 \end{matrix}$

$36 +$   $\begin{matrix} \rightarrow 45 : 2 \\ \rightarrow 36 : 4 \\ \rightarrow 27 : 3 \end{matrix}$



45

:5

:3

.8

:4

-6

=?

**2.** Обчисли. Порівняй рівності у стовпчиках. Що дістанемо, коли дільник помножимо на частку? Як знайти невідоме ділене?

$24 : 3 = 8$

$32 : 4$

$18 : 2$

$35 : 5$

$3 \cdot 8 = 24$

$4 \cdot 8$

$2 \cdot 9$

$5 \cdot 7$

$\square : 2 = 6$

$\square : 6 = 7$

$\square : 4 = 8$

$\square : 5 = 9$

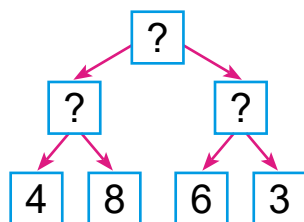
**3.** Художниця за 8 год зробила 48 ескізів до нового мультфільму, а її учениця за 3 год — 6 ескізів. У скільки разів більше ескізів зробила художниця за 1 год, ніж учениця?

План розв'язування:

1) Скільки ескізів зробила художниця за 1 год?

2) Скільки ескізів зробила учениця за 1 год?

3) У скільки разів більше ескізів зробила за 1 год художниця, ніж учениця?



**4.** Знайди значення кожного виразу, якщо  $a = 3$ .

$a \cdot 8 - 7$

$12 - a + 91$

$61 - 27 : a$

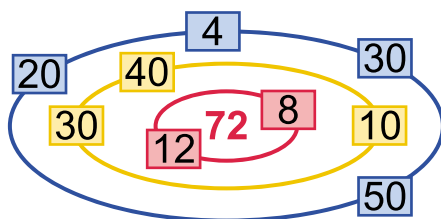
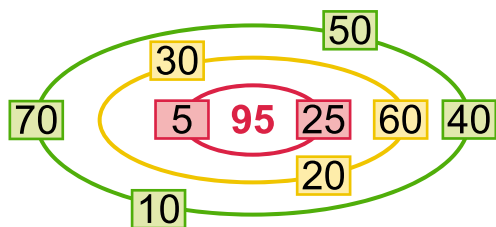
$(54 - 36) : a$

**5\*.** Побудуй 2 квадрати, периметри яких 16 см і 12 см. Знайди різницю довжин їхніх сторін.

<b>6.</b>	$a$	54		54		45	
	$b$	6	7	6	5	8	6
	$a : b$		5		4		8

**7.** 24 дм стрічки використали для оздоблення 6 костюмів ляльок для першої вистави, а 8 дм — на 4 костюми для другої. У скільки разів більше дециметрів стрічки витрачали на один костюм для першої вистави?

8. Лабіринти. Склади вирази на додавання або віднімання та віднімання, щоб дістати число в центрі.



## Таблиця множення числа 9

1. Обчисли зручним способом.

$9 \cdot 4$

$9 + 9 + 9$

$9 + 9 + 9 + 9 + 9 + 9$

2. Як склали таблицю множення числа 9? Досліді.

9 ·	2	3	4	5	6	7	8	9
	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
	18	27	36	45	54	63	72	81

3.  $9 \cdot 2 + 9 \cdot 8$      $100 - 9 \cdot 9$      $(9 - 3) \cdot 9$      $3 \cdot 3 - 7$

4. У тепличному господарстві на продаж зібрали 5 ящиків по 9 кг огірків, а редису — 15 кг у пучках. Скільки всього кілограмів огірків і редису зібрали на продаж? ▲ На скільки менше зібрали кілограмів редису, ніж огірків?

5. Периметр трикутника 24 см. Довжина однієї сторони 6 см, а інші сторони однакові. Знайди їхню довжину.

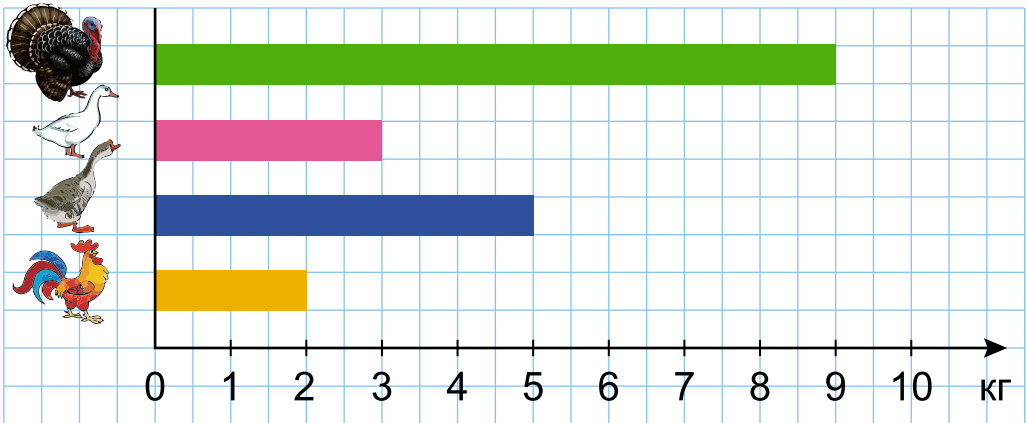
6. На фермі надоїли 40 л молока і розлили його в 9 банок по 2 л. Скільки літрів молока залишилося розлити?

7.  $9 \cdot 4 + 9 \cdot 6$      $9 \cdot 8 - 4 \cdot 9$      $(2 + 7) \cdot 7$      $(45 - 36) \cdot 8$

8. За діаграмою і запитаннями склади та розв'яжи задачі.

Яка маса 2 качок і гуски? 4 гусок та індика?

На скільки кілограмів індик важчий за 2 качок і півня? маса 2 індиків більша за масу гуски й 6 півнів?



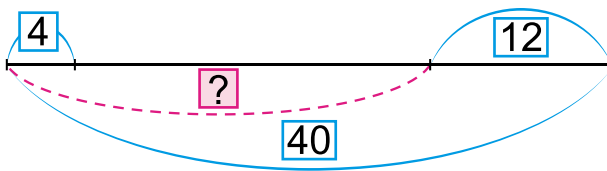
1.  $3 \cdot 9$   
 $+ 1$   
 $\underline{\quad}$   
 $\div 4$

$5 \cdot 8$   
 $- 32$   
 $\underline{\quad}$   
 $\div 4$

$24 : 4$   
 $\cdot 4$   
 $\underline{-9}$

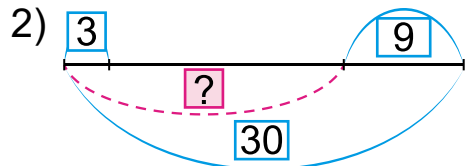
$25 : 5$   
 $\cdot 7$   
 $\underline{+37}$

2. Було 40 м тканини. Пошили кілька підковдр, витрачаючи на кожну по 4 м. Залишилося ще 12 м тканини. Скільки підковдр пошили?

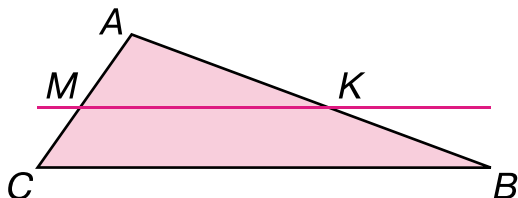


3. Склади і розв'яжи задачі за короткими записами.

1) Було — 65 м і 35 м  
 Продали — 5 п. по ? м  
 Залишилося — 55 м



4. Які сторони трикутника  $ABC$  перетинає пряма  $MK$ ? Виміряй сторони трикутника і відрізок  $KM$  та порівняй їх. Обчисли периметри трикутників  $ABC$  і  $AKM$  та порівняй їх.



5\*. Як зміниться добуток  $9 \cdot a$ , якщо  $a$  збільшити в 3 рази; зменшити в 3 рази?

6.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $36 : 4 - 4$   $\square$   $(96 - 4) - 4$      $9 \cdot 3 + 23$   $\square$   $(50 - 45) \cdot 5$   
 $9 \cdot 7 - 9$   $\square$   $9 \cdot 6 + 0$      $9 \cdot 2 + 22$   $\square$   $40 - 15 : 5$

7. Від стрічки завдовжки 96 см відрізали 3 однакових шматки, і залишилося 69 см. Якої довжини один відрізаний шматок стрічки?

8.  $3 \cdot 9 + 9$      $5 \cdot 9 - 9$      $40 - 4 \cdot 9$      $(6 - 4) \cdot 9$   
 $4 \cdot 7 + 9$      $5 \cdot 8 - 9$      $40 + 4 \cdot 9$      $5 \cdot 6 - 4$

1.

Числа	12	14	18	9	18	21	16	24	28
Знайти	половину			третину			чверть		

2. Дві групи учнів змагалися з математики. У першій групі було 4 учні, а в другій — 5. Перша група обчислила 24 вирази, а друга — 25. Яка група перемогла? Вказівка: дізнайся, скільки виразів обчислив кожний учень.

3\*. Накресли прямокутник завдовжки 6 см, а завширшки — у 2 рази менший. Постав 10 точок так, щоб біля кожної сторони було по 3 точки.

4. За малюнками і запитаннями склади і розв'яжи задачі про квіти в техніці оригамі.

1) На скільки більше аркушів треба для 3 рожевих букетів, ніж для 2 червоних?

2) Скільки аркушів треба для 4 рожевих букетів і 6 червоних?



5. Обчисли вираз  $a : 8 + 38$ , якщо  $a = 24, 32, 48, 56$ .

6\*. Із чотирьох однакових квадратів склали один великий. Знайди його периметр, якщо периметр малого квадрата 8 см. Накресли ці квадрати.

7.  $9 \cdot 2 - 9$        $9 \cdot 3 - 23$        $9 \cdot 4 + 64$        $100 - 9 \cdot 7$

8. Було 40 м ниток для плетіння. Відрізали 3 шматки по 4 м і 5 — по 3 м. Скільки всього метрів ниток відрізали?  $\blacktriangle$  Скільки метрів ниток залишилося?

9.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $5 \cdot 9 \square 4 \cdot 9$        $5 \cdot 7 \square 7 \cdot 5$   
 $\bullet$   $5 \cdot 8 + 28 \square 100 - 4 \cdot 7$        $32 : 4 \square 36 : 4$

### Таблиця ділення на 9

1. Обчисли і склади по 2 рівності на ділення.

$3 \cdot 4$        $4 \cdot 6$        $2 \cdot 7$        $5 \cdot 4$

2. Поясни, як склали таблицю ділення на 9.

9 ·	2	3	4	5	6	7	8	9	
	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	↕	
	18	27	36	45	54	63	72	81	: 9

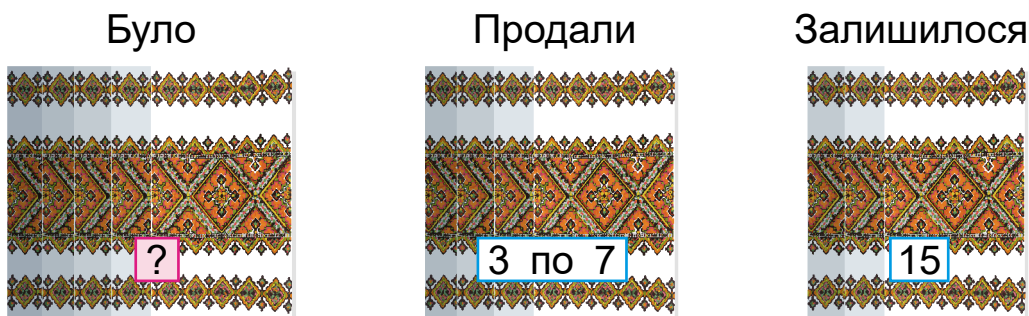
3.  $72 : 9 + 32$        $63 : 9 + 54 : 9$        $45 - 18 : 9$

$81 : 9 - 9$        $(100 - 55) : 9$        $27 + 27 : 9$



4. Майстри виставили на полицях 5 рядів по 9 розписаних тарілок. Залишилося розписати ще 36 тарілок. Скільки тарілок було підготовлено до розпису? ▲ Скільки залишилося виставити таких рядів?

5. Склади і розв'яжи задачі за малюнком рушників.



6\*. У трикутника дві сторони однакові. Одна із цих сторін дорівнює 6 см, що на 3 см менше від третьої. Знайди периметр цього трикутника.

7. На ярмарку 9 покупцям продали по 2 писанки, і залишилося ще 32 писанки. Скільки писанок було спочатку?

8. Вибери стовпчик і порівняй.

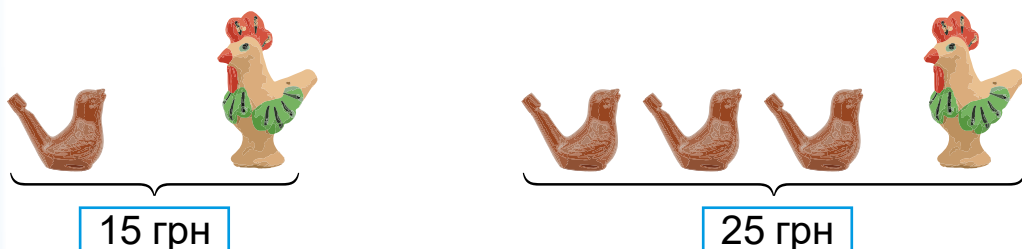
$\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$ 
 $27 : 3 + 42$    $24 : 3 + 53$      $24 : 4 + 36$    $46 - 45 : 5$   
 $87 - 32 : 4$    $96 - 35 : 5$      $74 - 36 : 4$    $59 + 18 : 3$

1.

Ділене	24	18	36				40	24
Дільник	4	3	4	8	3	2		
Частка				4	9	8	5	3

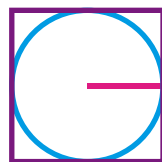
2. Гончар виліпив з глини 18 чашок, а його учень — по 2 чашки трьох видів. Скільки всього чашок виліпили гончар та його учень? ▲ У скільки разів більше чашок виліпив гончар, ніж його учень?

**3\***. Склади та розв'яжи задачу із запитанням: У скільки разів ціна свищика менша від ціни півника?



**4.** Відгадай слово. Починай з великої літери.

$42 - 3 \cdot 8$	н	$21 : 7 + 46$	Г
$18 + 36 : 9$	ч	$16 + 45 : 9$	р
$22 - 54 : 9$	а	$49 : 7 \cdot 6$	о



**5\***. Периметр квадрата дорівнює 16 см. Знайди радіус кола.

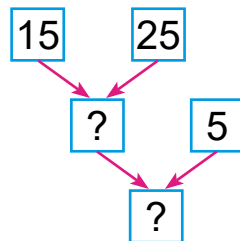
**6.**  $84 - 4 \cdot 9$      $38 + 3 \cdot 8$      $45 - 35 : 5$      $45 : 5 + 58$

**7.** За глиняний глечик заплатили вісьмома купюрами по 5 грн, а за тарілку — на 8 грн менше. Яка вартість покупки? **▲** Якими купюрами могли заплатити за тарілку?

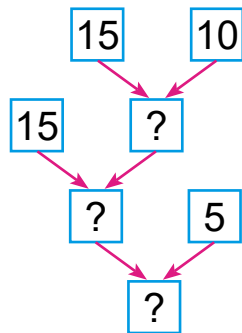
**1.** Кожне із чисел 12, 15, 9, 6 зменш у 3 рази, а потім результат збільш на 3.

**2.** Порівняй задачі та їх розв'язання за схемами міркувань. Як з першої задачі одержали другу?

1) Хлопчик за 5 днів прочитав 2 книжки. У першій — 15 сторінок, а у другій — 25. Кожного дня він читав однакову кількість сторінок. Скільки сторінок він читав кожного дня?



2) За 5 днів хлопчик прочитав 2 книжки. У першій — 15 сторінок, а у другій — на 10 сторінок більше. Кожного дня він читав однакову кількість сторінок. Скільки сторінок він читав кожного дня?

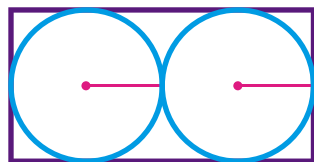


3.  $(82 - 28) : 9$                        $92 - 8 \cdot 9$   
 $65 + 27 : 9$                          $(63 + 18) : 9$

4. Знайди значення виразів, якщо  $k = 4$ .

$k \cdot 6 - 18$      $32 : k + 24$      $40 - k \cdot 8$      $24 : k - k$

5\*. 1) Радіус кола — 4 см. За малюнком знайди периметр прямокутника.



2) Довжина прямокутника на малюнку 12 см. Знайди його периметр.

6. Діти ілюстрували збірку казок. Дівчатка зробили 12 малюнків, а хлопчики — 24. До кожної казки вони зробили по 4 малюнки. Скільки казок було у збірці? Розв'яжи двома способами за схемами.

1)  $(\square + \square) : \square$                       2)  $\square : \square + \square : \square$

7.  $72 : 8 \cdot 4$                        $48 : 6 \cdot 5$                        $60 - 36 : 4$

1. Множник	3		2	4		3	
Множник	7	4		6	5		5
Добуток		28	18		30	21	40

2. У теніс грало 4 дівчат, а у волейбол — на 8 дівчат більше. У скільки разів більше дівчат грало у волейбол, ніж у теніс?

3. На змаганнях кожна команда мала по 8 учасників. Уже виступило 4 команди, і залишилося ще

64 учасники. Скільки команд брало участь у змаганнях? Розв'яжи двома способами за схемами.

1)  $(\square \cdot \square + \square) : \square$

2)  $\square : \square + \square$

4.  $24 : 3 + 45$      $18 : 2 + 36$      $45 - 35 : 5$      $60 - 32 : 4$

■ 5. У баскетбол грало 12 хлопців, а дівчат — у 3 рази менше. На скільки більше грало хлопців, ніж дівчат? Скільки всього дітей грало в баскетбол?

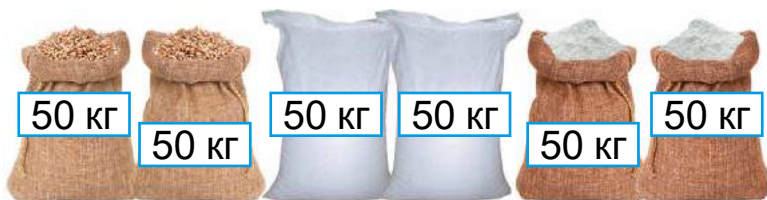
■ 6.  $45 : 5 + 55$      $48 : 6 + 32 : 4$      $9 \cdot 6 - 28 : 4$



1.

4	3	4	3
2	2	2	2
· 9	· 6	· 7	· 8
3	4	3	4
5	5	5	5

2. Якою одиницею вимірюють масу предметів?



Скільки мішків із зерном, із цукром, з борошном? Скільки цукру у 2 мішках?

**100 кг утворюють більшу одиницю вимірювання маси — центнер (1 ц).**

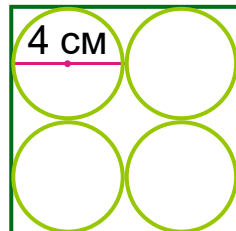
Запиши, скільки центнерів борошна, зерна, цукру.

3. Посіяли 16 ц гороху, а ячменю — у 2 рази менше. На скільки центнерів більше посіяли гороху, ніж ячменю? ▲ Склади задачу про посів проса та гречки за виразом  $16 : (16 - 8)$ .

4.  $36 : 4 + 18$        $(9 + 23) : 4$        $45 - 24 : 3$   
 $(37 - 19) : 2$        $27 : 3 + 36$        $8 \cdot 4 + 4$

5.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$  1 м 2 дм  12 дм      2 м 1 дм  12 дм  
 3 дм 4 см  43 см      45 кг  1 ц

6\*. Діаметри кіл — 4 см. Знайди периметр квадрата.



7. Для підживлення посівів купили 40 ц добрив. У агрегат для підживлення заправляють 3 ц. Скільки разів його заправляли, якщо залишилося 16 ц добрив?

8.  $(35 - 17) : 3$        $6 \cdot 4 - 3 \cdot 8$        $5 \cdot 7 - 16$

## Множення та ділення з одиницею і нулем

1. 1) Заміни множення додаванням та обчисли.

$$1 \cdot 4 = 1 + 1 + 1 + 1 = 4$$

$$1 \cdot 3$$

$$1 \cdot 5$$

$$0 \cdot 5 = 0 + 0 + 0 + 0 + 0 = 0$$

$$0 \cdot 3$$

$$0 \cdot 6$$

2)  $1 \cdot a = a$        $0 \cdot a = 0$  Прочитай ці записи.

3)  $1 \cdot 8$        $0 \cdot 7$        $1 \cdot (4 + 5)$        $0 \cdot (3 + 2)$

2. Добутки  $4 \cdot 1$  та  $7 \cdot 0$  не можна замінити додаванням однакових доданків. Як помножити на 1 і 0?

$$a \cdot 1 = a$$

При множенні будь-якого числа на одиницю в добутку дістаємо те саме число.

$$a \cdot 0 = 0$$

При множенні будь-якого числа на 0 у добутку дістаємо 0.

Знайди значення виразів:  $5 \cdot 1 + 12$ ,  $6 \cdot 0 + 8$ .

**3.** Доведіть, що переставний закон множення виконується для будь-якого числа  $a$  та  $1$  і  $0$ .

**4.**  $7 \cdot 1$      $5 \cdot 0$      $8 \cdot 1$      $(8 + 1) \cdot 1$      $(4 + 4) \cdot 0$

**5.** Щоб приготувати суміш для випікання кексів, узяли 28 кг борошна, а сухого яєчного жовтка — у 7 разів менше. На скільки кілограмів менше взяли сухого жовтка, ніж борошна? **▲** Яка загальна маса цієї суміші, якщо сухого молока взяли 10 кг?

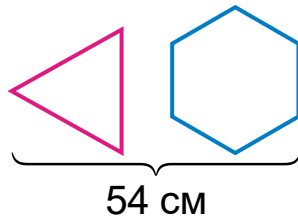
**6.** Які знаки та числа вставиш, щоб вийшли істинні рівності? Запиши всі випадки.

$14 \square \square = 14$      $15 \square \square = 15$      $\square \square \square = 19$

**7\*.** З 54 см дроту склали рівносторонній трикутник і шестикутник (на малюнку зменшені). Довжини сторін трикутника і шестикутника однакові.

Знайди довжину однієї сторони.

**▲** Знайди периметри трикутника і шестикутника. Порівняй їх суму з довжиною дроту.



**8.** У пекарні перша електропіч випікає за один раз 18 кексів, а друга — у 2 рази менше. На скільки більше кексів випікає перша електропіч, ніж друга?

**9.**  $30 : 5 + 1$      $30 : (5 + 1)$      $0 \cdot 7 - 1 \cdot 7$

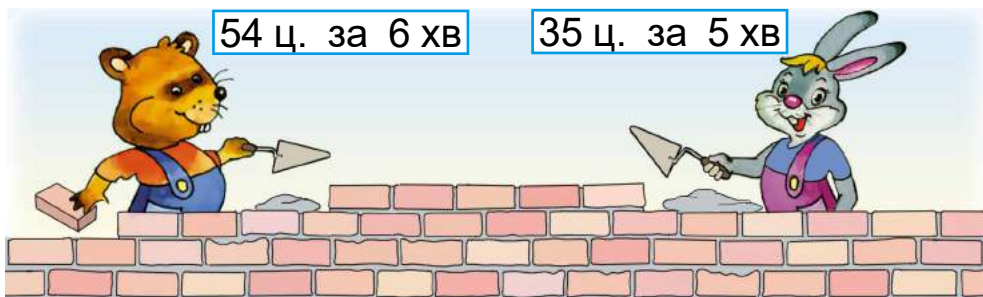
**1.** Обчисли. Склади по 2 рівності на ділення.

$1 \cdot 6$      $1 \cdot 5$      $8 \cdot 1$      $1 \cdot a$

Досліді: що дістаємо в частці при діленні числа на 1; при діленні будь-якого числа на те саме число, відмінне від нуля.

**2.**  $(18 : 3) : 6$      $(4 + 5) : (4 + 5)$      $36 : 1 + 5$      $36 : (1 + 5)$

3. Перший муляр за 6 хв уклав 54 цеглини, а другий за 5 хв — 35 цеглин. На скільки цеглин менше укладав другий муляр за хвилину?



4. Ширина прямокутника дорівнює довжині сторони квадрата з периметром 4 см, а довжина — у 5 разів більша за його ширину. Накресли такий прямокутник і знайди його периметр.

5\*.  $4 \square\square = 1$      $6 \square\square = 6$      $9 \square\square = 0$      $a \square\square = a$

6. Перший екскаватор за 3 год прокопав 18 м траншеї, а другий за 2 год — 16 м. На скільки метрів більше за 1 год копав другий екскаватор, ніж перший?

7.  $1 \cdot 5 - 1$      $(14 : 2) : 7$      $9 : 9 + 9$      $8 \cdot 1 - 1 \cdot 1$



1.  $5$



$4 \cdot 9 = 36$

$8 : 1 = 8$

$6 : 1 = 6$

2.  $0 \cdot 4 = 0$

$0 : 4 = 0$

$0 \cdot 6 = 0$

$0 : 6 = 0$

При діленні нуля на будь-яке число в частці дістаємо нуль.

Увага! Ділити на нуль неможливо!

$0 : a = 0$

3.  $37 + 0 \cdot 8$

$44 - 4 \cdot 0$

$0 : (38 - 9)$

$25 : (5 - 4)$



4. Для випалювання в піч поставили глиняні чашки в 9 рядів по 4, а тарілки — у 2 ряди по 3. Скільки всього виробів поставили в піч? ▲ Зміни запитання, щоб останньою дією в розв'язанні було віднімання; ділення.



5. Накресли квадрат, периметр якого дорівнює периметру трикутника зі сторонами 3 см, 3 см і 2 см.

6\*. За діаграмою визнач висоту кожного дерева. Порівняй висоту найвищого та найнижчого дерев. ▲ Склади задачі на 2 дії.



7. У парк завезли 33 кущі троянд. Коли на кількох малих клумбах посадили по 6 кущів, то залишилося ще 15 кущів. Скільки було малих клумб?

8.  $46 \cdot 1 + 36 : 1$        $45 : 5 - 5 - 0$        $36 : 4 - 0 : 2$

1.  $18 : 3$        $7 \cdot 1$        $32 : 4$        $6 \cdot 0$   
 $\cdot 2$        $+ 28$        $: 2$        $+ 28$   
 $: 0$        $: 5$        $: 1$        $: 4$



**2.** Обчисли. Зроби висновок про множення числа 10.

$10 \cdot 3 = 30$

$10 \cdot 4$

$10 \cdot 8$

$10 \cdot 6$

$1 \text{ дес.} \cdot 3 = 3 \text{ дес.}$

$10 \cdot 5$

$10 \cdot 2$

$10 \cdot 9$

**3.** До школи гончарства завезли 1 ц гончарної глини в пакетах по 5 кг і по 10 кг. Скільки було пакетів по 5 кг, якщо було 6 пакетів по 10 кг?

**4\*.** Накресли прямокутник, довжина якого 6 см, що у 3 рази більше за ширину. Обчисли його периметр.

**5.** За коротким записом склади задачу.

Глина	Маса 1 пач.	Кількість пач.	Загальна маса
Біла	10 кг	4	?
Червона	7 кг	5	



**6.**  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$  3 м 4 дм  43 дм

1 ц  96 кг

1 грн  75 к

5 дм 2 см  52 см

**1.** Знайди добутки, застосовуючи переставний закон множення. Порівняй перший множник і добуток.

$4 \cdot 10$

$3 \cdot 10$

$5 \cdot 10$

$8 \cdot 10$

**Щоб помножити число на 10, треба до нього справа приписати нуль.**

**2.** Обчисли добутки. Склади рівності на ділення на 10. Досліди, чи правильний висновок.

$2 \cdot 10 = 20$

$6 \cdot 10 = \square$

$9 \cdot 10 = \square$

$20 : 10 = 2$

$60 : \square = \square$

$\square : 10 = \square$

**Щоб поділити число, що закінчується нулем, на 10, треба від нього справа відкинути нуль.**

3.  $50 : 10$

$(35 + 65) : 10$

$34 + 80 : 10$

4. Гончар випалював у печі 90 глиняних мисок. Він уже випалив 5 разів по 10 мисок. Скільки разів по 5 мисок йому залишилося випалити?

45 5. На виставці в Італії було 45 задимлених гончарних виробів зі Львівщини. З них — 2 горщики, тарілок — у 10 разів більше, ніж горщиків, а решта — чашки. Скільки чашок було на виставці?



Гаварецька кераміка

Косівська кераміка

6. Коли косівські майстри розписали 8 гончарних виробів, їм залишилося розписати в 10 разів більше. Скільки виробів узяли для розпису?

7.  $0 \cdot 3 + 39$      $4 \cdot 10 - 26$      $24 : 8 \cdot 10$      $80 : 10 : 2$



1. До Великодня майстрині створили 18 нових візерунків для писанок, а для дряпанок — у 6 разів менше. Скільки всього нових візерунків створили?

2. У пекарні спекли 5 малих пасок, більших — у 10 разів більше, ніж малих, та 15 кексів. Скільки всього спекли пасок і кексів?

▲ На які ще запитання можна відповісти за умовою задачі?

у 10 р.  
більше



15



5



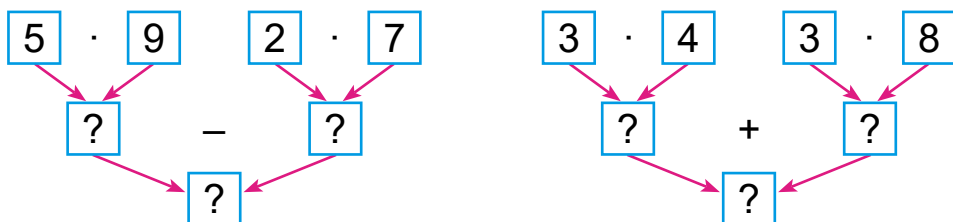
3. Знайди значення виразів, якщо  $a = 1$ ,  $b = 0$ .

$$0 \cdot 9 + 0 \cdot a \quad 8 : a + a \cdot 10 \quad b : 10 + b \quad 40 \cdot b : a$$

4. В одному інкубаторі вилупилося 45 курчат, а в іншому — у 5 разів менше. Скільки всього курчат вилупилося в цих інкубаторах?

5.  $5 \cdot 1 - 8 \cdot 0$     $(7 \cdot 0) \cdot 3$     $13 \cdot 0 + 6$     $50 : 10 \cdot 3$

1. За блок-схемами складіть і запишіть вирази.



2. На будмайдані працювало 5 сантехніків, а мулярів — у 6 разів більше. Скільки всього сантехніків і мулярів працювало на будмайдані?  $\blacktriangle$  Зміни запитання, щоб розв'язанням був вираз  $5 \cdot 6 - 5$ .

3. У десятиповерховому будинку на кожному поверсі 5 квартир. Не заселили ще 6 трикімнатних і 7 двокімнатних квартир. Скільки квартир уже заселили?

4.  $1 \text{ дм} - 2 \text{ см}$     $1 \text{ дм} : 2$     $1 \text{ дм} \cdot 2$     $1 \text{ м} : 10$     $1 \text{ год} : 10 \text{ хв}$

5\*. Тарас живе на шостому поверсі, а Єва — на другому. У скільки разів вище піднімається сходами Тарас, ніж Єва?

6.  $5 \cdot 1 + 8$     $(7 + 0) \cdot 3$     $(54 - 5) : 7$

$6 : 1 \cdot 9$     $13 \cdot 0 + 6$     $21 - 8 \cdot 2$

7. У новобудову першого дня привезли 10 вікон, а наступного — у 2 рази більше. Залишилося привезти ще 60 вікон. Скільки вікон треба було привезти?

# ПОВТОРЕННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ ВИВЧЕНОГО

29

1. Які числа пропущено на частині числової прямої? Запиши їх сумою розрядних доданків.



+10

2. Довжина однієї стрічки 27 дм, а інша — на 15 дм довша. Від них відрізали по 8 дм. Яка стала довжина кожної стрічки?

-30

3. Накресли один відрізок на 2 см коротший, а інший — у 2 рази коротший від поданого.



3

4. До Вічного вогню учні поклали 34 гвоздики, а тюльпанів — на 18 більше. Скільки всього квітів поклали учні класу до Вічного вогню?



Вічний вогонь у Києві

+1

5.  $64 + 3$      $76 - 40$      $35 + 2$      $0 + 2$      $78 - (25 - 20)$

:4

6. Кондитери спекли 8 видів тістечок з кремом і 6 видів — з повидлом. 7 видів тістечок уже були в продажу. Скільки нових видів тістечок спекли?

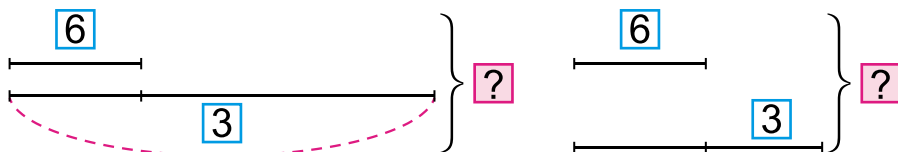
Склади план розв'язування, щоб задача розв'язувалася виразом: 1)  $8 + 6 - 7$ ; 2)  $8 - 7 + 6$ .

=?

7. Торт прикрасили трьома ланками ламаної із шоколаду. Довжина першої ланки 3 см, друга — на 1 см коротша, а третя — дорівнює сумі довжин перших двох. Обчисли довжину ламаної. Накресли її.

**8.** Перший доданок збільшили на 5, а другий — зменшили на 7. Як змінилася сума? Перевір на своєму виразі.

**9.** За схемами склади задачі. Порівняй їх розв'язання.



**10.** Кожне із чисел 7, 13, 27, 56, 62 заміни сумою або різницею круглого й одноцифрового чисел.

**11.** Пригадай способи додавання. Обчисли одним з них вирази  $36 + 7$ ,  $48 + 37$ .

**12.** До Дня матері подали роботи 20 учнів другого та третього класів. На скільки більше робіт подали другокласники, ніж третьокласники, якщо останніх було 8?

**13.** Накресли квадрат, периметр якого дорівнює периметру рівностороннього трикутника зі стороною 4 см.

**14.**  $4 \text{ дм } 3 \text{ см} + 5 \text{ дм}$        $5 \text{ м } 6 \text{ дм} + 3 \text{ м}$        $36 \text{ м} : 4$

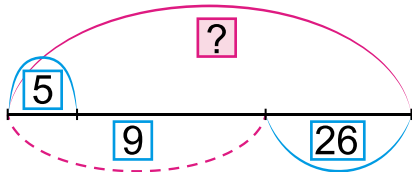
**15.** Діти виготовили 18 листівок для мам з малюнками й аплікаціями. З аплікаціями було 6 листівок. На скільки більше було листівок з малюнками, ніж з аплікаціями?

**16.** Периметр чотирикутної ділянки 100 м. Довжина однієї сторони 15 м, другої — 24 м, третьої — 35 м. Знайди довжину четвертої сторони. **▲** Якими ще одиницями вимірюють метрологи довжину об'єктів?

**17.** Як зміниться різниця, коли зменшуване збільшити на 6, а від'ємник зменшити на 5? Перевір на своєму виразі.

18. За короткими записами склади задачі.

1)



2) Було стрічки — ? м

Витратили — 7 м і 8 м

Залишилося — 25 м

19. Метрологи вимірювали різні об'єкти. Результати вимірювань такі: 8 м; 40 дм; 35 см; 1 ц; 65 хв; 2 доби. Що вони вимірювали? Вирази кожен результат в інших одиницях.

Метрологічні  
прилади



20\*. У трикутнику 2 сторони рівні. Одна сторона дорівнює 8 м, що на 2 м більше від довжини іншої. Знайди периметр трикутника. (Розглянь два випадки.)

21. Діти купили лінійку за 22 грн, 2 простих олівці по 9 грн, і в них залишилося ще 10 грн. Скільки гривень було в дітей? Якими купюрами могли бути ці гроші?

22.  $48 \text{ см} + 3 \text{ дм } 5 \text{ см}$      $9 \text{ м } 4 \text{ дм} - 6 \text{ м}$      $1 \text{ ц} - 48 \text{ кг}$

23. Пригадай способи віднімання. Обчисли одним з них.

$$56 - 7$$

$$82 - 27$$

$$96 - 54$$

24. На фабрику привезли 24 рулони паперу для зошитів, що на 18 рулонів більше, ніж картону. У скільки разів більше привезли рулонів паперу, ніж картону?

25.  $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$   $65 - 18$   $\square$   $22 - 25$      $100 - 48$   $\square$   $100 - 52$   
 $83 - 39$   $\square$   $94 - 49$      $73 - 48$   $\square$   $52 - 19$

**26.** З друкарні вранці відправили 45 пачок зошитів, а вдень — на 7 пачок більше. Залишилося на 37 пачок менше, ніж відправили. Скільки пачок залишилося?

**27.** Пригадай, як перевірити додавання. Обчисли. Перевір зручним способом.

$37 + 51$

$26 + 64$

$58 + 24$

$65 + 29$

**28.** Визнач, скільки часу минуло після прийому ліків.



**29.** Медогляд уже пройшло 12 хлопчиків, а дівчаток — на 3 більше. Скільки учнів ще треба оглянути, якщо у класі їх 35? ▲ Зміни частину умови, щоб змінилася перша дія.

**30.** Пригадай, як перевірити віднімання. Обчисли. Перевір зручним способом.

$94 - 37$

$85 - 59$

$73 - 24$

$62 - 38$

**31.** Для об'ємної фарби взяли 10 столових ложок борошна, а солі — у 2 рази менше. Стільки ж як солі, взяли розпушувача тіста і соку буряка. Скільки всього ложок борошна, солі, розпушувача і соку взяли? ▲ Зміни частину умови, щоб змінилася перша дія.

**32.** Обчисли з перевіркою зручним способом.

$94 - 37$

$85 - 59$

$73 + 24$

$62 + 38$

**33.** З рівності  $4 \cdot 6 = 24$  склади 3 рівності. Зроби висновок, як перевірити дію множення. Звір з поданим.

**Щоб перевірити множення, можна добуток поділити на множник. Якщо дістанемо інший множник, то обчислення виконано правильно.**

**34.** У змаганнях юних вогнеборців брало участь 6 команд, порівну учасників у кожній. Завершили виступ 18 учасників, залишилося 24. По скільки учасників було в кожній команді? ▲ Заміни числове дане в умові, щоб у відповіді дістати 9.

**35.** Склади рівності на множення. Зроби висновок, як перевірити дію ділення. Звір з поданим.

$$12 : 2 \quad 15 : 3 \quad 20 : 4 \quad 35 : 5 \quad 27 : 3$$

**Щоб перевірити ділення, можна частку помножити на дільник. Якщо дістанемо ділене, то обчислення виконано правильно.**

**36.** Обчисли вирази та зроби перевірку.

$$30 : 5 \quad 16 : 4 \quad 9 \cdot 7 \quad 6 \cdot 5 \quad 3 \cdot 9$$

**37.** Обабіч алеї діти нарахували 15 кущів фіолетового бузку, що в 5 разів більше, ніж кущів білого. На скільки більше нарахували кущів фіолетового бузку, ніж білого?

**38.** У Державному музеї іграшки в першому залі було 20 учнів, що на 5 учнів більше, ніж у другому. У третьому залі було в 5 разів менше учнів, ніж у двох попередніх разом. Скільки учнів було в третьому залі?

**39.**  $5 \text{ дм } 4 \text{ см} - 3 \text{ дм}$                        $8 \text{ дм } 5 \text{ см} + 4 \text{ см}$   
 $2 \text{ ц } 54 \text{ кг} - 38 \text{ кг}$                        $1 \text{ ц } 34 \text{ кг} + 57 \text{ кг}$

**40.** Екскурсія в музей розпочалася о 13 год 30 хв і завершилася о 14 год 10 хв, а екскурсія в музей з майстер-класом тривала на 50 хв довше. Скільки часу тривала екскурсія з майстер-класом?

**Ура! Канікули!  
До зустрічі восени!**



## ЗМІСТ

<i>Дорогі другокласники та другокласниці!</i> . . . . .	3
Повторення вивченого в 1 класі . . . . .	4
Таблиці додавання та віднімання чисел . . . . .	14
Усне додавання та віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд . . . . .	38
Додавання та віднімання двоцифрових чисел з переходом через розряд . . . . .	44
Табличне множення та ділення . . . . .	57
Повторення та узагальнення вивченого . . . . .	140

---

*Навчальне видання*

ЛИШЕНКО Григорій Павлович

### МАТЕМАТИКА

Підручник для 2 класу  
закладів загальної середньої освіти

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України*

**Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено**

Головний редактор *Наталія Заблоцька*

Відповідальна за випуск, редактор *Марія Москаленко*

Обкладинка *Василя Марущинця*

Художнє оформлення, макет, ілюстрації *Василя Марущинця*

Технічний редактор *Цезарина Федосіхіна*

Комп'ютерна верстка *Наталії Музиченко*

Коректор *Любов Федоренко*

Формат 70×100/16.

Ум. друк. арк. 11,7. Обл.-вид. арк. 9,25.

Тираж 37032 пр. Вид. № 1989.

Зам. №

Видавництво «Генеза», вул. Тимошенка, 2-л, м. Київ, 04212.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5088 від 27.04.2016.

Віддруковано у ТОВ «ПЕТ», вул. Ольмінського, 17, м. Харків, 61024.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4526 від 18.04.2013.